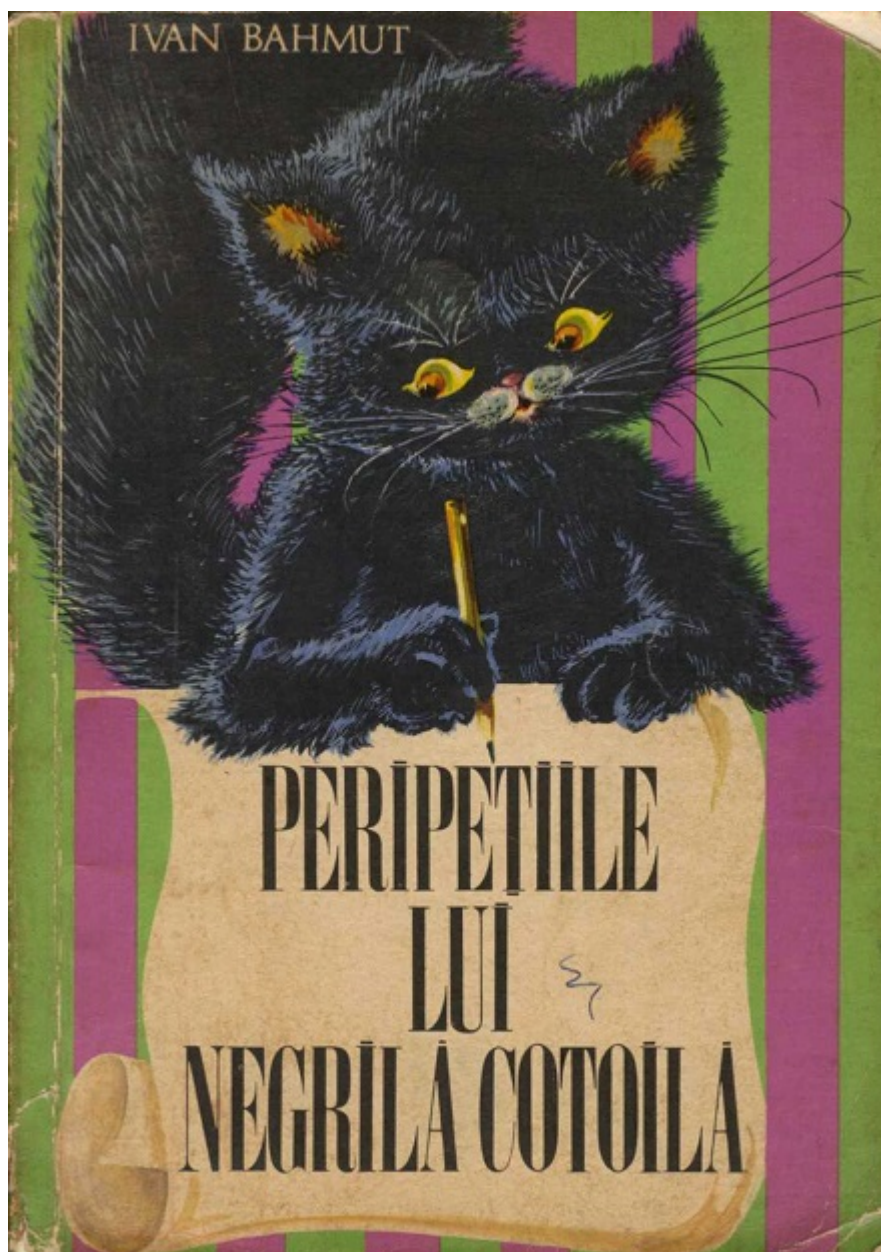

PERIPEȚIILE LUI NEGRILĂ COTOILĂ
Povestite de el însuși
 IVAN ANDRIANOVICH BAGMUT (BAHMUT)

Cuprins

DIN PARTEA AUTORULUI	3
CÎTEVA DATE BIOGRAFICE	5
ÎN CASA SCRITORULUI	7
PRIMII PAȘI ÎN ACTIVITATEA PEDAGOGICĂ.....	10
VREAU LA RUDE!	13
LA INSTITUTUL VETERINAR	15
UN INCIDENT PLĂCUT.....	16

RĂSPALATA CURIOSITĂȚII.....	18
IHTIOLOGIE PURĂ.....	20
PEȘTE BERECHET!.....	23
CUM AM LUPTAT ÎMPOTRIVA RUBEOLEI.....	25
TAINA LUI PETRENKO.....	28
BRACONIERII	32
ÎMI PUN VIAȚA ÎN PERICOL.....	34
UN NOU DUȘMAN.....	37
SUCCEUL CONFERINȚEI MELE.....	39
CUM SE POT OBTINE SUPLIMENTAR ZECE MII DE KILOGRAME DE PEȘTE.....	45
UNELTIRILE RĂUFĂCĂTORILOR.....	48
PRIMUL CONTACT CU CREIONUL	52
CĂLĂTORIM PE MARE.....	54
FAC CUNOȘȚINȚĂ CU ȘALĂUL.....	57
CENUȘEL ÎN ROL DE DETECTIV.....	60
„OPERAȚIUNEA EXPLOZIE”.....	62
UN NOU COMLOT AL HOȚILOR	66
„AHA!” AM ZIS EU	69
O ÎNTÂMLARE ÎNGROZITOARE.....	72
„OPERAȚIUNEA FULGER”	76
„PLANUL LEGENDA”? ÎN NICI UN CAZ!”	78
O ÎNTÎLNIRE NEAȘTEPTATĂ	83

DIN PARTEA AUTORULUI

Deși sînt convins că unora li s—ar părea ciudat că un motan s—a apucat de scris, am să încerc să le dovedesc că acest lucru e cu totul firesc. În calitatea mea de motan, mi s—a oferit deseori prilejul să fiu martorul unor momente din viața oamenilor, ascunse de ochii lumii. Am ascultat uneori fără voie discuții petrecute în familii, am observat cum se comportă oamenii cînd au impresia că nu—i vede nimeni. Cu alte cuvinte, beneficiaz de condiții de care nu se bucură nici un scriitor și pot așterne pe hîrtie lucruri pe care le—am auzit și le—am văzut cu adevărat, fără a apela la supoziții și plăsmuiri, așa cum este forțat să procedeze scriitorul om.

M—au determinat să pun mîna pe condei și unele fapte ale oamenilor care, să fiu sincer, m—au cam mirat. Aveam de gînd să împărtășesc oamenilor impresiile mele despre viața lor, pentru ca ei să se poată contempla oarecum din afară, căci din această perspectivă se observă mai bine atît virtuțile cît și lipsurile.

Din păcate, scriitorul care mi—a redactat manuscrisul a eliminat unele pasaje dintre cele mai interesante...

Pentru a risipi orice îndoială asupra autenticității rîndurilor mele, am să vă povestesc cum am învățat să scriu.

Să știți că nu—i un lucru prea complicat. Trebuie să iei în labă creionul și să faci prima literă, apoi a doua, a treia, iar cînd cuvîntul e gata trebuie să lași puțin spațiu ca să scrii cuvîntul al doilea, iar la capătul frazei trebuie să pui un punct. Dacă nu—mi plăcea cum scrisesem un cuvînt, îl ștergeam cu

limba. Mi s—a părut mai comod așa decît să trag o linie peste el. Din cauza aceasta am trecut la toc și cerneală, observînd că e mai ușor de lins cerneala decît creionul.

În timpul scrisului contează foarte mult poziția cozii. În nici un caz nu e voie să dai din ea. Coadă trebuie să stea pe masă pentru ca să existe astfel sprijinul necesar întregului corp. Dacă nu stai așa, literele ies strîmbe și uneori chiar indescifrabile.

Desigur, veți spune, e mai ușor să bați manuscrisul la mașină. Dar aceasta nu e adevărat. Din nefericire, nu am reușit să mă deprind cu mașina de scris. Cum apăsam pe o clapă, sărea pîrghia cu litera respectivă, iar eu aveam impresia că e un șoarece și mă pomeneam aruncîndu—mă asupra ei cu ghearele.

Din această cauză mașina se strica, la fel ca și relațiile mele cu proprietarul ei. Dar mai ales bătutul la mașină dura foarte mult, căci îmi pierdeam firul ideilor, îmi pierdea inspirația și trebuia să aștept cam multișor pînă îmi revenea dispoziția favorabilă scrisului.

CÎTEVA DATE BIOGRAFICE

M—am născut în a doua jumătate a secolului al XX—lea, în familia unui dirijor de cor. Să nu credeți cumva că tatăl meu era dirijorul. Pe tata nu l—am cunoscut. Dar mama trăia în familia aceluia dirijor și aici mi—am petrecut o lună și jumătate.

Soția dirijorului mă iubea mai mult decât propria—mi mamă. În timp ce pregătea de—ale mîncării, stăpîna mă ținea în brațe și mă mîngîia cu dragoste pe după urechi. Îmi plăcea așa de mult, încît aproape pe neobservate mă pomeneam fredonînd în surdină. Stăpîna mă asculta cu atenție, și torsul meu îi producea mai multă desfătare decît exercițiile la pian ale soțului ei.

Dirijorul o certa uneori pentru murdăria din apartament, pentru mîncarea adesea fără gust, pentru faptul că nu avea grijă de hainele lui, dar ea răspundea că nu are timp. Soția lui avea o deosebită plăcere să—l deranjeze tocmai cînd exersa la pian, povestindu—i diversele mele pozne : cum mă tăvăleam pe covor sau cum am răsturnat cu coada vaza de flori. Dirijorul se încrunta, dar nu—și întrerupea soția. Probabil că oamenii consideră că e un păcat să întrerupi o relatare despre un pui de pisică. De aici eu am tras concluzia că scopul vieții oamenilor este ocrotirea pisoilor. În scurt timp însă iluzia mi—a fost spulberată.

Într—o zi veni la binefăcătoria mea un bărbat mai în vîrstă — pe care nu—l mai văzusem pînă atunci — și—i spuse :

—În sfîrșit, am sosit!

—Privește, ce frumusețe de pisoii am ! replică stăpîna mea.

—Ei, dar e cu totul negru, zise cu nemulțumire în glas bărbatul, aș fi preferat un cotoi de o culoare mai veselă.

—În schimb e de rasă siberiana, rosti cu înflăcărare soția dirijorului, așa cum vorbea întotdeauna când se discuta despre pisici. Privește ce blană pufoasă are ! De—ai ști ce minunat toarce ! Și ce jucăuș e !

—Siberian ? o chestiona necunoscutul cu o undă de respect în glas. Hm !... Dar oare știe să prindă șoareci ?

—Are timp să învețe. E încă așa de micuț!...

—Credeți ? păru mirat stăpînul, deși vedea bine cît sînt de mic.

—Ți—l dau numai fiindcă știu că n—o să—l chinui. Este un pisoi cu totul deosebit. Aveam de gînd să—l păstrez.

—Hm... mormăi bărbatul, cu oarecare șovăială. Dar e așa de negru !...

—Pisica neagră aduce noroc. Vei fi bogat ! Cu siguranță ! Bărbatul nu prea era convins întru totul de vorbele stăpînei

mele. Se gîndi cîteva minute, după care spuse :

—Fie ! îl iau.

Am ieșit afară cu el. Peste puțin timp m—am pomenit în curtea vecină, unde locuia noul meu stăpîn. Mai tîrziu am descoperit că era scriitor. Îl chema... Dar ce importanță are numele ? îi voi spune simplu: Scriitorul. Am notat acest cuvînt cu literă mare nu pentru că ar fi un scriitor consacrat, ci fiindcă în cazul de față substantivul acesta s—a transformat din comun în propriu.

Soția proaspătului meu stăpîn m—a întâmpinat cu rezervă.

—Dumnezeule, exclamă ea, de ce l—ai adus aici ?

—Draga mea, dar e de rasă siberiana ! răspunse Scriitorul, arătîndu—i blana mea. Privește—l ce pufos e !

—Fie și siberian, dar ce nevoie avem de el ? protestă femeia.

—Cum pentru ce ? Va prinde șoareci !

—Dar n—avem șoareci !

—Totuși... încercă să mă apere Scriitorul, simțind că argumentele în favoarea mea nu prea o conving pe soția sa.

—Cine va face ordine în casă după el ? continuă femeia. N—am mai auzit răspunsul fiindcă în aceeași clipă am zărit pe

masă un cîrnat și, în timp ce Scriitorul îi explica soției sale importanța culorii negre la pisici povestindu—i și despre calitățile mele vocale, am mîncat tot ce se afla pe farfurie.

M—am așezat apoi pe masă și, fără un interes deosebit, am început să casc ascultînd cearta stăpînilor mei.

—Privește—l, căută s—o convingă Scriitorul și își întoarse capul ca să vadă unde sînt. Dar unde o fi dispărut ?

—Doamne ! dădu pe neașteptate un țipăt soția Scriitorului zărindu—mă cocoțat pe masă. Ți—a hăpăit micul dejun !

Scriitorul se tulbură puțin, după care încercă să mă dezvinovățească invocînd vîrsta mea fragedă.

—Și ce dacă—i mic ? se revoltă stăpîna. Cînd va fi mare ce crezi c—o să facă ? O să fure tot ce va găsi prin casă ! Uită—te la el : nici nu se gîndește s—o ia la fugă. Crede probabil că totul i se cuvine !

Aici trebuie să observ că nu avea întru totul dreptate. De fapt, eram convins că nu totul îmi era îngăduit, dar cîrnatul îl înghițisem nu ca urmare a unor convingeri, ci pur și simplu pentru că îmi era foame. Pentru a compensa paguba făcută, am sărit în brațele soției Scriitorului și am început să torc încetișor.

—Ascultă ! se bucură Scriitorul. Vrea să—ți cînte ceva.

—Ai dreptate. Ce tors melodios are ! rosti soția cu o voce care suna a împăcare.

Și cu asta cearta s—a terminat. Mi—au așezat într—un colț o tigaie veche cu nisip, o strachină cu apă, o lădiță în care au pus cîteva zdrențe de lînă. Așa a început traiul meu în această familie.

ÎN CASA SRIITORULUI

N—am fost deloc fericit aici. Relațiile mele cu Scriitorul și soția lui, care de la bun început erau încordate după istoria cu cîrnatul, s—au înrăutățit tot mai mult. Tot soiul de mărunțișuri neplăcute, de care stăpînii mei făceau caz, se transformau în închipuirea lor în lucruri nespuse de grave.

Nu reușeam deloc să articulez ca lumea litera „r”. Scriitorul, ca un lucrător pe tărîm cultural ce era, în loc să încerce să—mi corecteze defectul sau măcar să—l treacă cu vederea, nu pierdea prilejul să mă tachineze.

Iată o dovadă în acest sens. În fiecare dimineață, mă trezeam și așteptam să se deschidă ușa bucătăriei apoi, ca orice pisei educat, mă grăbeam să dau binețe stăpînului meu. Fiind de rasă siberiana, mă caracteriza o prudență oarecum exagerată. Nu umblam ca pisicile obișnuite, ci mă strecuram privind cu precauție în toate părțile, ba mă tîram și pe burtă.

De ce atîta circumspecție ? Din simplul motiv că pentru mine camera era ca taigaua de nepătruns, ca un codru fără sfîrșit unde la fiecare pas te pîndesc tot soiul de primejdii, dușmani vicleni, ba chiar și moartea.

Odată, trecînd cu chiu cu vai prin coridor, am ajuns la ușa întredeschisă ce dădea în biroul stăpînului și am privit cu atenție înăuntru. După ce m—am încredințat că nu se află nimic înspăimîntător acolo, m—am strecurat ușurel și, băgîndu—mi capul pe ușa, i—am zis Scriitorului cu o undă de respect în glas :

—Bună dimineața ! Cum merge treaba ?

În locul unui răspuns amabil, mi—a răsunat în obraz ofensatoarea replică :

—Cum mer—l—l—l—ge trl—l—leaba ?

Ce puteam spune în acel moment ? Cu demnitatea ce caracterizează orice pisei binecrescut, am făcut stînga—mprejur și, fluturîndu—mi cu mîndrie coada, m—am îndreptat spre soția Scriitorului, pe care o socoteam un om serios și cu o educație îngrijită.

Surpriza a fost la fel de mare cînd la salutul meu am auzit același răspuns iritant. Numai răbdarea mea nețîrmurită a salvat relațiile noastre de certuri în care ne—am fi ocărit reciproc, urîndu—ne apoi, probabil, toată viața.

Cel mai greu lucru devenise pentru mine mîncarea. Scriitorul nu era un om zgîrcit și căuta să—mi ofere o hrană variată, îmi cumpăra pește și cînd se gătea mîncarea îmi dădea carne crudă și carne din ciorbă. Cum le căpătăm însă ?

Dacă aducea, de pildă, pește, începea prin a stîrni o agitație nesănătoasă. Striga : „Pește, pește, pește!” știind că acest cuvînt mă scoate din minți. Aștepta să mă apropii, apoi lua un caras și, privind în ochii mei aprinși de nervoasă încordare, îl ridica la doi metri, așteptînd să sar și să—l prind. Făceam cîteva salturi nereușite care—l amuzau grozav, căci Scriitorul ridica peștele tot mai sus. Nu—mi rămînea decît să—i arunc în obraz : „Ce lucru urît !”

Credeți că folosea la ceva ? Mă îngîna bătîndu—și joc : „Ce lu—cr—l—l—l—u ur—l—l—lît!” mergînd cu această provocare pînă la punctul unde pisica se transformă în tigr. Intervenția stăpînei punea capăt acestei necuviințe. Intrînd în posesia carasului, cît ai zice pește, îl înghițeam aproape pe

nemestecate. Pe al doilea și apoi pe al treilea îi mîncam mai mult sau mai puțin în liniște.

Zic „mai mult sau mai puțin” pentru că, deși nu mai eram nevoit să sar după ei, de teamă să nu se mai repete figura cu primul pește, mă grăbeam să—i înghit.

Peste cîteva minute eram sătul. Îndreptîndu—mă spre birou, mă tolăneam pe masă și, în timp ce Scriitorul se căznea să—și aștearnă pe hîrtie opera, simțeam o bucurie răutăcioasă văzîndu—l în criză de inspirație.

În general, problema hranei are o importanță mai mare pentru pisică decît pentru om fiindcă — să fim sinceri ! — sfera intereselor celor ce au darul vorbirii este mai largă decît a noastră. Omul se gîndește la o mulțime de lucruri, pe cînd pisica doar la mîncare, la somn, la bătaia cu alte pisici.

Această problemă devine acută pentru noi, mai ales cînd sîntem nevoite să trecem la hrană vegetariană. Lingînd uneori cu dezgust varza fiartă sau cartofii, încercam să—mi închipui că mă îndop cu atîta carne că abia mai pot să umblu. Și nu o dată mi s—a ivit prilejul de a traduce în fapt această închipuire.

Am observat că stăpîna (pînă a nu avea frigider) pune chiftelele pe pardoseala din baie. Am încercat de cîteva ori să mă strecur în baie, dar fără rezultat. Ușa era încuiată.

Ce mi—am zis atunci ? Să intru în baie și să mă ascund acolo în timp ce chiftelele se prăjesc la bucătărie. Așa am și făcut. După aproape o oră stăpîna aduse tigaia plină cu chiftele și o acoperi cu o farfurioară.

Am așteptat pînă a ieșit și a încuiat ușa. Apoi am țîșnit de sub cadă, am tras cu urechea pînă cînd pașii ei s—au îndepărtat și m—am așezat lîngă farfurie. După ce stăpîna și—a terminat treaba la bucătărie, am auzit—o intrînd în odaie și deschizînd pianul. Atunci am dat jos farfurioara cu lăbuța și am început să mă ospățez.

Am mîncat așa de mult încît nu m—am putut ridica de lîngă tigaie. Simțind că mă cuprinde somnul, am închis ochii și am adormit cît ai clipi. M—a trezit o lovitură brutală cu piciorul și am mormăit nemulțumit. Văzînd că au intrat stăpînii, am întors imediat capul, am căscat și mi—am acoperit botul cu lăbuțele ca să mai trag, chipurile, un pui de somn.

—Ce—ai făcut, nemernicule ? se auzi un glas, furios din cale—afară.

Am întredeschis ochii, am privit mai bine în jur și am înțeles că e vorba de chiftele.

M—au certat destul, dar nu m—au bătut. Pînă la urmă, mi—au oferit și restul chiftelelor. Multă vreme n—am putut pricepe gestul lor : dacă fapta mea a fost de condamnat, la ce bun să mă răsplătească ? Sau, dacă aveau de gînd de la bun început să mă răsplătească, de ce m—au mai dojenit atît ?

Am repetat de mai multe ori experiența cu chiftelele și, cu toate că am luat uneori bătaie, amintirile acelor mese îmbelșugate au fost cît se poate de plăcute.

Relațiile cu stăpînii mei s—au stricat și din cauza șoarecilor. Scriitorul îmi cerea să prind aceste rozătoare mărunte și, deoarece refuzam categoric, mă făcea leneș, trîntor, parazit sau folosea alte cuvinte, jignitoare nu numai pentru un biet pisoai ca mine.

În primul rînd, aflați că nici nu existau șoareci în apartament. Să—i prind pe ai vecinilor nu voiam pentru că — îmi ziceam — asta e treaba lor. De altfel, nu era cazul să apeleze la serviciile unor pisici străine pentru a le prinde șoarecii. N—aveau decît să se adreseze Sanepidului, înzestrat cu cadre de specialitate și cu tot felul de otrăvuri.

Principala cauză însă care m—a determinat să refuz a prinde șoareci a fost *tuleremia*. Purtătorii acestei boli groaznice, care poate fi mortală pentru pisici (după cum hexacloranul distruge muștele) producînd și îmbolnăvirea oamenilor, sînt șoarecii. Așadar, din rațiuni igienice și nu din indolență" refuzam să prind șoareci. Nu eram așa de prost să—mi doresc răul !

Să nu credeți cumva că nu eram în stare să vînez șoareci. Puteam foarte bine, și în cazuri excepționale i—am și prins. O poate confirma la nevoie însuși Scriitorul, dacă este cu adevărat obiectiv.

Martorii oculari își amintesc desigur cum într—o zi s—a strecurat în casă, prin balcon, un șoarece. (Scriitorul susținea sus și tare că a fost doar un șoricel, dar vă asigur că era un șoarece adult.) M—am repezit la el. Șoarecele a apucat să se ascundă în covorul strîns cu cîtva timp în urmă de stăpîna mea pentru a—l scutura.

Am așteptat șase ore în șir lîngă covor, doar—doar o avea de gînd să iasă. Și stăpînul mă mai făcea

leneș ! Tocmai el, care ar fi devenit demult un scriitor consacrat dacă ar fi stat aplecat asupra mesei sale de lucru, măcar cîte opt ore pe zi, ca mine.

În sfîrșit, cînd au sosit părinții stăpînei s—o ajute la scuturatul covorului și au început să—l desfacă, șoarecele a sărit afară și eu — sub ochii tuturor — m—am repezit fulgerător asupra lui și, periclitîndu—mi sănătatea, l—am sugrumat și l—am aruncat afară.

Poate Scriitorul s—o fi așteptat să—mi înghit prada ! Ei, nici chiar așa !

O altă cauză a neînțelegerilor noastre era generată de legile fizicii. Dacă aș fi trăit într—o familie în care părinții sau copiii școlari ar fi avut de—a face cu științele exacte, cauza amintită s—ar fi putut înlătura cu ușurință. Dar soarta mi—a hărăzit să am de—a face la începutul vieții mele cu oameni de profil umanist și de aceea nu știam despre fizică nici cît un elev de clasa a cincea.

Totul a pornit de la tendința mea de a sări pe locuri cît mai înalte. Pesemne că aceasta era o altă consecință a originii mele siberiene. Strămoșii mei își aveau sălașul în vîrfurile semețe ale cedrilor, brazilor și molizilor, iar eu, neavînd asemenea condiții, căutam să mă cațăr pe bufet. După ce ajungeam cu greu pe masă, mă sprijineam cu labelle dindărăt în vaza cu flori. Opintindu—mă din răsputeri să sar pe bufet, vaza ajungea... pe dușumea.

La început m—a mirat mult căderea vazei, crezînd că a fost o simplă întîmplare. Repetînd însă experiența de cîteva ori, am tras concluzia că aici acționează o lege obiectivă. Din păcate, exercițiile mele n—au durat mult...

Cînd s—a spart a patra vază, soția Scriitorului îl anunță că nu mai poate suporta prezența mea în apartament.

—A fost ultima vază. De acum nu va mai avea ce sparge... încercă să mă apere Scriitorul.

Era întru totul logic ce spunea și am sperat că stăpîna se va îndupleca. Privindu—i însă expresia feței, am înțeles că speranțele mele sînt zadarnice.

În aceeași zi am fost nevoit să—mi mut domiciliul în colțul de științe naturale al unei școli generale, unde s—a învoit să mă conducă o cunoștință apropiată a Scriitorului — învățătoare la acea școală.

—Rămîi cu bine, Negrilă, îmi spuse stăpînul cu tristețe în glas. Vei conduce colțul de științe ale naturii din școală. Ai grijă ca în acest loc nou pentru tine să fii la înălțime !

PRIMII PAȘI ÎN ACTIVITATEA PEDAGOGICĂ

La școală am fost primit cu entuziasm. Elevii se îngheșuiau la colțul de științe ale naturii pentru a face cunoștință cu mine. Învățătoarea care mă adusese aici a fost nevoită să—i așeze în rînd.

Primii fericiți care au ajuns în fața mea au fost cei din conducerea organizației de pionieri — instructorii și președinții de detașament. Pe toți i—a atras blana mea pufoasă și neagră, ochii mei de culoarea aurului, care la vederea șoarecilor și guzganilor din cușcă deveneau verzi.

După primele, destul de dezordonate exclamații de bucurie, salutări și strîngeri de lăbuță, mîngîieri pe ceafă și pe după urechi, s—a apropiat de mine un băiețel cu două trese pe umăr.

—Știi tu, Negrilă, că ești rudă cu tigul ?

N—aveam de unde cunoaște așa ceva și l—am privit cu neîncredere.

—Da, da ! Și nu numai cu tigul, ci și cu leul. Știi că leul este regele animalelor ?

Auzisem eu ceva, dar, întrucît nu mă prea interesa treaba asta, n—am dat importanță problemei. Acum eram încîntat că am asemenea rude suspuse.

Deodată mă fulgeră urr gînd : dacă leul este rege, iar eu ruda lui, sînt prin urmare duce ! Ba, poate chiar prinț !

Din acel moment, atît pionierii, cît și șoarecii și guzganii n—au mai prezentat nici un interes pentru mine. Eram captivat de înalta mea situație : membru al familiei regale !

Glasul pionierului cu două trese pe umăr m—a trezit din lumea viselor.

—Negrilă ! Închipuiește—ți peisajul Africii. Ruda ta, leul, iese noaptea din ascunzătoare și, cu un răget puternic, face să tremure tot ce e viu în jurul lui. Imaginează—ți deșertul, palmierii, piramidele...

Palmierii mi—i imaginam (în apartamentul dirijorului creștea un palmier într—un ciubăr), deșertul de asemenea, dar ce este aceea o piramidă era un lucru foarte neclar pentru mine.

Mai des auzisem cuvîntul „piramidon”. Nu credeam că între „piramidă” și „piramidon” poate fi o diferență prea mare și—mi închipuiam camera goală, ciubărul cu palmier, tabletele de piramidon împrăștiate pe jos, iar pe mine ieșind noaptea din ascunzătoare.

—Mia—a—a—au ! răcnii din toate puterile, observînd cum au încremenit șoarecii în cuști.

—E ca o panteră neagră ! zise deodată o fetișcană. Hai să—i spunem Pantera Neagră.

—Pantera nu face parte din familia felinei, remarcă un elev cu o singură tresă pe umăr.

—Așa crezi tu ? i se adresă aspru băiatul cu două trese, făcîndu—l să se fîstîcească. Panterele sînt din familia felinei.

—Din familia regelui animalelor, l—am corectat.

M—a privit în așa fel încît am înțeles greșeala : nu pisicile sînt din familia regală, ci regii sînt din familia pisicilor.

Întrucît e greu de crezut una ca asta, am rămas la părerea mea : făceam parte dintr—o familie regală. Cine și—ar fi putut închipui ? Eu, un vlăstar regal, să fi răbdat atîtea batjocuri în familia Scriitorului !

M—au jignit, m—au făcut leneș, ba chiar m—au bătut ! M—au bătut ! Pe mine ! Marele prinț ! Moștenitorul tronului ! Sub nici o formă nu voi mai permite asemenea lucruri !

Mă cuprinsese un sentiment înălțător. Curînd însă am revenit cu picioarele pe pămînt și am început treptat să—mi dau seama că mîndria de a mă trage din os domnesc era cam nelalocul ei. Regii au fost îndeobște niște exploataitori, pe cînd eu sînt un pisoi cinstit și muncitor. Nu era oare mai bine să uit de ei ?

Într—o asemenea dispoziție mi—am luat micul dejun. Copiii îmi aduseseră în dar cîrnați, brînză și alte bunătăți. Am mîncat ca un adevărat prinț, după care am adormit într—un colț.

În timpul somnului simții o mulțumire neobișnuită, tulburătoare și plăcută în același timp. M—am trezit căscînd. În preajma mea se aflau fiarele junglei. Nările mi s—au umflat, coada a început să mi se agite nervoasă, ochii căutau prada.

Prin întunericul ce cuprinsese odaia am zărit animalele umile, amuțite de spaimă, încremenite în. cuștile lor.

Apariția zorilor mi—a redeșteptat impresiile de peste zi. Uitasem totul : și *tuleremia*, și încrederea pionierilor care—mi dăduseră în grijă cercul de științe ale naturii, și pe amabila învățătoare ce mă recomandase copiilor ca pe un pisoi înțelept și bine educat. Un singur gînd îmi stăpînea conștiința : „Sînt regele animalelor ! Toți se tem de mine ! Totul îmi aparține ! Pot face orice !”

Pășeam tiptil prin deșertul african, printre tabletele împrăștiate la tot pasul, printre animalele sălbatice care se ascundeau pe după palmierii verzi ce se înălțau în ciubere.

Acum, cînd aștern pe hîrtie întîmplările prin care am trecut, îmi pot analiza în liniște comportarea de atunci. Înflăcărarea mea era așa de puternică încît uitasem de originea mea siberiana și mă vedeam nu în taiga, cum îmi imaginam adesea, ci în cu totul alte condiții, oferite de pustiul Africii.

Deodată auzii chițaitul jalnic al unei vietăți înnebunite de spaimă. Conștiința mi se întunecă. Ca ieșit din minți, mă aruncau orbește asupra victimei. Ușa cuștii se sparse și șoarecele se pomeni strîns în ghearele mele. Mirosul singelui mă amețise și deodată am început să sparg cuștile, să zgîrii, să hăituiesc și să sfîșii vietățile pe care le credeam sălbatice și care în realitate nu erau decît șoareci, șobolani, păsări.

Încheindu—mi socotelile cu animalele terestre și cu zburătoarele, m—am îndreptat spre acvariu. Apa însă m—a făcut să—mi pierd distrugătoarea însuflețire. Văzînd—o de aproape, n—am îndrăznit să—mi bag nici măcar o gheară în ea, gîndindu—mă ce udă trebuie să fie !

—Fie ! Veți trăi ! le—am spus peștilor.

După o asemenea muncă agitată mi se făcuse foame și m—am apropiat de un șobolan care nu apucase să se răcească.

„Dar *tuleremia* ?” mă preveni o voce lăuntrică și am făcut un pas înapoi.

„Prostule ! răsună altă voce. Crezi că la școală țin șobolani bolnavi ?”

Șovăiam, dar mirosul hranei îmi ațîța pofta.

—Fie ce—o fi ! Doar nu se moare de două ori ! Și am început ospățul.

De—ați ști ce gustoasă pare mîncarea cînd ți—o procuri singur ! Ce desfătare te cuprinde în acele momente, după o muncă încordată !

Am hăpăit aproape tot cu poftă și am încercat să fac cîțiva pași prin cameră. Deși mă trezisem nu de mult, mă îmbia din nou la somn. Nici această pornire n—am fost în stare s—o strunesc și în curînd eram în lumea viselor.

Am trecut mai întîi prin taiga, de aici în Africa, după care au venit coșmarurile. Se făcea că apare soția Scriitorului cu o mătură uriașă în mină, strigînd crunt la mine : „Ticălosule !” Alături stătea Scriitorul care mă tachina : „Cum merl—l—lge trl—leaba ? Ce l—l—luclu url—l—lît !” Nu zîmbea, cum îi era obiceiul cînd mă necăjea, ci părea posac, ceea ce mă întrista și mai mult. „Omoriți—l !” răsună deodată glasul dirijorului. M—am deșteptat îngrozit.

Nici urmă de dirijor în preajmă. Nici Scriitorul, nici soția lui nu erau pe acolo. În cameră se auzea larma obișnuită a copiilor cu cravate roșii. Înconjurîndu—mă, începură să mă amenințe.

—Vreau să dorm, strigai și, scuturînd din cap, mă întorsei pe cealaltă parte.

—A ! Nu—ți pare rău de ce—ai făcut ! zise indignat băiețelul care—mi povestise despre rudele mele de rasă africană. Mă pomenii apucat de spate și ridicat.

—Priviți—l pe acest ticălos !

Mi—am amintit de cele întîmplute și—am înțeles totul. Ce vor face cu mine ?

—Ne—a distrus exponatele de la colțul viu ! Merită să moară ! se auzi un glas din mulțime.

Situația, ca să zic așa, era albastră. Cum de—am fost atât de nesocotit încât să mă las pradă unui capriciu de moment ? La *tuleremie* mă gândisem, dar la celelalte urmări nu.

Tăinuindu—mi cu grijă gândurile, așteptam să văd ce vor mai spune copiii. Aveam totuși o speranță : cumplita sentință nu era sprijinită de marea masă.

—Să—l izgonim din școală ! se auzi din nou un glas.

—Să—l gonim ! Să—l gonim ! țipară toți.

Pentru prima oară în viață am constatat că zarva produsă de copii poate fi plăcută urechilor.

M—au dat afară din școală, însă nu mă azvîrliră în stradă. Mă luă cu el Serghei — elev din clasa a VII—a — fiul unei femei de serviciu.

Astfel mi—am încheiat activitatea pedagogică, deschizînd o nouă filă a vieții mele.

VREAU LA RUDE!

În noua mea locuință, deși mîncarea era mai puțin gustoasă decît la Scriitor, mă simțeam totuși mai bine. Aici aveam să—mi ridic sistematic nivelul de cultură generală. În timp ce Scriitorul își scria operele meditănd în tăcere, Serghei învăța pentru a doua zi numai cu glas tare. Îl ascultam cu multă atenție, îmbogățindu—mi treptat cunoștințele. Speram chiar să—mi însușesc toată materia. Oare era imposibil ? Eram convins că dacă voi rămîne aici mult timp, voi termina școala medie. Mă îmbiau adesea visuri ambițioase. Dacă pe cînd eram neștiutor de carte mă puseseră responsabil al colțului de științe naturale, puteam să mă ridic și mai sus avînd școala terminată.

Mi s—ar fi oferit un post de inspector la un depozit de produse alimentare sau într—un laborator de analiză a diverselor alimente. Pe atunci nu mă gîndeam la cariera literară. Eram prea mic și nu aveam încă în minte idei instructive de împărtășit oamenilor. Să fi scris doar pentru bani — așa cum făcea Scriitorul în casa căruia mi—am trăit tinerețea — mi se părea nedemn de mine. O întîmplare — la prima vedere mărunță — mi—a răsturnat însă toate planurile.

În operele literare, zugrăvirea unor evenimente întîmplătoare care să devină hotărîtoare în desfășurarea acțiunii e socotită drept un procedeu superficial, ca să nu spun ieftin. Din păcate, în viață întîmplarea joacă un rol important, ducînd la efecte neașteptate. Ca să fiu concret, vă exemplific cu un nou crîmpei din propria mea viață.

Era la aproape un an după ce mă mutasem la Serghei. Mama sa îi dăduse într—o zi bani să meargă la grădina zoologică.

—Ei, Negrilă, îți voi vedea rudele ! Să le salut din partea ta ?

—Vreau și eu la grădina zoologică ! mă pomenii strigînd din toate puterile.

—Auzi, mamă, spune să le transmit salutări !

—Bine, du—te odată ! îl goni mama, care se apucase să spele dușumeaua.

Am sărit repede de pe pervaz și, văzînd că Serghei n—are de gînd să mă ia cu el, am răcnit de—a răsunat casa :

—Vreau să—mi văd rudele !

Serghei mă apucă de ceafă și mă azvîrli cît colo, apoi ieși repede din casă și închise ușa. Gestul lui m—a scos din fire și cu noi forțe am zbierat:

—Vreau la rude ! La grădina zoologică !

—Liniște ! Taci odată ! mă apostrofă mama lui Serghei, ridicînd mătura.

Acest gest trezea de fiecare dată în mine senzații neplăcute. Vedeam cum un om se înjosește apelînd la forță, în loc să acționeze pașnic, prin logică și putere de convingere. De obicei, în asemenea cazuri, mă mulțumeam să—i arunc agresorului o privire disprețuitoare.

De data asta n—am mai putut răbda și am continuat să răcnesc :

—Vreau la grădina zoologică ! La rude ! La regele animalelor !

Încăpățînarea mea a avut pînă la urmă efectul dorit : stăpîna mi—a deschis ușa.

—Du—te ! Să te ia naiba !

Își închipuia oare pe—atunci această femeie cumsecade că asta va fi ultima ei discuție cu mine ? Atunci m—am simțit jignit, dar acum, cînd scriu rîndurile de față, o înțeleg perfect : acționase conform

dispoziției de moment, fără a bănuî ce se va întâmpla peste scurt timp.

Am ieșit în stradă. Era o splendidă dimineață de toamnă timpurie, denumită în popor „vara babelor”. Am luat—o încet spre parc, adulmecînd urmele lui Serghei. Nu mă mai gîndeam la discuția cu mama sa. Lucruri mult mai plăcute îmi veneau în minte.

„Merg la întîlnire cu rudele mele regești ! Sînt rudă cu regele !”

Îmi dădeam seama că o asemenea stare de spirit nu prea era potrivită unui motan inteligent, dar nu mă puteam abține. Cît de profund sălășluiesc uneori în noi prejudecățile trecutului !

Plin de înflăcărare, cu coada ridicată, străbăteam strada goală, cînd deodată zării un cîine. Flămînd, jigărit, „prietenu omului” trecu speriat strada uitîndu—se în toate părțile, de teamă să nu se trezească atins cu vreo piatră.

„Jalnică făptură ! îmi zisei în minte și mă apropiai mai mult de gard, pentru a fi cît mai ferit în cazul cînd cîinele s—ar fi repezit la mine.

«Prietenu omului !» De ce oare se poartă omul astfel ? De ce copiii lui pronunță cu mai multă gingășie cuvîntul «pisoi» decît «cățel» ? De ce epitetul «cîine» nu le place ? De ce fugi tu acum cu limba scoasă, flămînd și bătut, și te temi să—i ceri ajutor ? De ce nu te respectă ?

Pentru că — îți voi răspunde — nu ai sentimentul mîndriei. Ești lingușitor cu cei puternici, privești umil în ochii omului, nu i—ai făcut nici un rău, dar dai vinovat din coadă atunci cînd «prietenu» te îmbrîncește cu piciorul. Mă bucur că ești nefericit. Ți se cuvine asta pentru purtarea rea pe care ai avut—o față de neamul pisicesc.”

Cîinele fugi mai departe. L—am urmărit cu privirea meditînd la cele spuse și m—am îndreptat spre ținta mea. Gîndurile mele începură să capete un sens oarecum filozofic.

Îmi ziceam : „Ce este mai important : puterea fizică sau cea morală ?” Problema era destul de complicată. În relația „cîine—pisică” aș fi înclinat spre forța morală, iar în cea dintre pisică și șoarece m—ar fi atras să aleg forța fizică.

Apropiindu—mă de cinematograful, m—am smuls brusc din problemele filozofice care mă preocupaseră. Lîngă intrare zării cîtiva copii fără cravate la gît, dar în schimb cu nasurile roșii și umede. Nu—mi plăceau elevii fără cravată roșie la gît. De la ei te poți aștepta la multe lucruri, așa că preferam să fiu cît mai departe de ei.

I—am privit cum stăteau în fața intrării la cinematograful. Băiețașii îi priveau cu invidie pe adulții care intrau în liniște, cu biletul în mînă. Puștii nu aveau bani de bilete. Părinții nu le dăduseră, pentru că odraslele lor luau note proaste la școală și nu erau ascultători.

N—aș zice că acești oameni mari procedau prea înțelept. Intrînd în sală, treceau indiferenți pe lîngă copiii cu nasurile roșii, în loc să le atragă atenția să nu mai hoinărească, ci să se ducă să—și facă lecțiile sau să se joace cu alți copii. E de mirare cît pot fi de nepăsători oamenii față de lucrurile cele mai importante din viața lor.

Am lăsat în urmă cinematograful și m—am întors la problema forței morale și fizice cînd, deodată, am simțit că mă apucă cineva cu brutalitate de ceafă.

În general nu suport asemenea maniere, dar, cînd am observat cine era, am înghețat de spaimă. Unul dintre copiii cu nasurile roșii pe care—i văzusem în fața cinematografului mă ținea tare, iar altul stătea lîngă el, gata să—l ajute dacă aș fi încercat să mă smulg din strînsoare.

—Ce vreți de la mine ? strigai supărat, dar ei nu dădură nici o importanță cuvintelor mele.

—Hai mai repede, poate reușim să mai prindem filmul, zise primul băiat, și mă duseră în centrul orașului.

—Sînt rudă cu regele ! Am să mă plîng ! încercai să—i sperii pe derbedei, dar totul a fost în zadar.

—Ce, nu—ți place ? Mai și zbieri ? rîse cu obrăznicie unul din ștregari. Ai să zbieri destul la Institutul veterinar.

Oare de ce mă duc acolo ? mă întrebam, incapabil să înțeleg ce au de gînd. Își închipuie cumva că sînt bolnav ? Sînt sănătos tun !

LA INSTITUTUL VETERINAR

După o jumătate de oră ajunserăm la destinație. Băieții m—au vîndut laboratorului de anatomie. Mă vor tăia și pe trupul meu studenții vor aplica în practică cursurile de anatomie animală.

„Ce perspectivă sumbră mă așteaptă !” mă gîndeam cu tristețe. Neavînd altă ieșire, am încercat să mă liniștesc, convins fiind că asemenea neplăceri trebuie să privească în mod filozofic.

M—au aruncat într—o cușcă unde se mai aflau alte șase victime. Cu excepția unei pisici bătrîne și jigărite, dar în schimb foarte sclifosite, ceilalți erau niște derbedei incuți, cu instincte grosolane și blana murdară. Ei nu bănuiau ce soartă îi așteaptă și dormeau fără grijă. Abia la sosirea mea s—au trezit.

—Of ! rosti bătrîna pisică, făcîndu—mi cochet cu ochiul. Am nimerit alături de aceste animale fără educație. E un adevărat supliciu ! Văd că ești un intelectual. Sînt bucuroasă să facem cunoștință.

„Bucuroasă! Mîncă—te—ar raiul !” îmi ziceam, privind—o dezgustat.

Pînă și sclifoselile unei mîțe tinere produc o impresie penibilă. La una bătrînă sînt de—a dreptul insuportabile. Cît de proastă trebuie să fie dacă nu e în stare să priceapă asemenea lucruri elementare, închipuindu—și că ochii ei urduși și blana roasă mai pot fi atrăgătoare !

—Oare ne vor da lapte ? mă întrebă ea. Eu de obicei nu beau lapte, ci consum cacao. Acum însă mi s—a făcut atît de foame încît n—aș refuza o ceașcă de lapte.

—Trebuie să muncești, să prinzi șoareci dacă vrei să mănînci ! i—am replicat cu asprime.

—Șoareci ? Ha ! Ha ! Ha ! Șoareci ? Și din nou pufni în rîs. În viața mea n—am prins nici măcar unul. Niciodată n—am muncit. Să prinzi șoareci ! Ce caraghios !

—N—ai prins șoareci și te lauzi cu asta ! Te lauzi cu parazitismul de care ai dat dovadă ? i—am răspuns indignat, nesocotind orice etichetă.

—Bădăranule ! Neisprăvitule ! răcni bătrîna. Credeam că ești un intelectual. După cum văd, m—am înșelat amarnic.

—Sînt intelectual și tocmai de aceea nu mă dau în lături de la o muncă utilă.

Cît m—am abținut să nu—i arunc în obraz cuvintele : „Da, sînt un motan intelectual, dar prind șoareci și nu văd în asta nimic înjositor !” Conștiința însă m—a oprit să rostesc această frază. Căci șoricelul pe care—l prinsesem cîndva în covorul făcut sul nu—mi dădea dreptul la o asemenea declarație. Dar bine că am prins măcar un singur șoarece, altfel cu ce m—aș fi deosebit de această pisică leneșă ?

Am privit această făptură jalnică și i—am zis sarcastic :

—Poate că și dumneata te consideri o intelectuală ? Privindu—mă cu niște ochi neghiobi, pisica bolborosi :

—Nu doresc să mai discut cu dumneata. Mai bine trag un pui de somn decît să stau de vorbă cu un necioplit.

—Ha ! Ha ! Ha ! i—am rîs în față. Imediat am să—ți spun o noutate, ca să—ți fie somnul mai dulce. Și i—am povestit pentru ce fusesem aduși acolo.

Într—o clipă ceilalți prizonieri țîșniră de la locurile unde stătuseră pînă atunci liniștiți, iar bătrîna pisică era aproape să—și piardă cunoștința.

—E adevărat ce spui ? mă întrebă ea cu glas scăzut.

—Este oare adevărat ? mi se adresară ceilalți, uitîndu—se cu niște ochi îngroziți la mine.

I—am privit în tăcere și m—au înțeles. În cușcă s—a așternut o liniște desăvîrșită, încît se puteau auzi rîcîiturile șoarecilor din camera alăturată. Nouă însă nu ne ardea de ei.

Așa s—a sfîrșit călătoria mea la rude...

UN INCIDENT PLĂCUT

Deși eram flămînd și plin de nervi, pînă la urmă am adormit și m—am trezit abia dimineața.

Pe la opt s—a apropiat de cușcă un om în vîrstă, îmbrăcat cu un halat ce fusese cîndva alb. De la bun început nu mi—a plăcut. Nu aveam de unde ști dacă acest om are conștiința curată, dar bănuiam contrariul. În general noi, animalele, avem o intuiție mult mai puternică decît omul. Își plimbă privirile încruntat și mă zări.

—Ei, tu de colo, mi se adresa el, și simții inima bătîndu—mi mai tare.

În acea clipă intră în cameră un bărbat trecut de prima tinerețe, într—un halat sclipitor de alb. Cel cu halatul murdar îi zise lingușitor :

—Bună dimineața, tovarășe profesor !

—Bună dimineața, Sidir Petrovici. Ne pregătim pentru curs ?

—Tocmai începusem...

—O ! Dar de unde a apărut acest Făt—Frumos ? strigă deodată profesorul, observîndu—mă.

—Cum poate fi frumos ? Doar e negru ca funinginea! îl contrazise Sidir Petrovici.

O dată în plus aveam prilejul să mă conving că un om urît caută să—i ponegrească pe cei din jur.

—Ce exemplar minunat ! Scoate—l de acolo și dă—mi—l, iar în laborator adu pisica aceea jigărită.

O voce tainică îmi șoptea să nu mă tem de profesor. Cînd Sidir Petrovici deschise cușca, m—am apropiat de profesor și i—am sărit în brațe.

—E un pisoi siberian pur-sînge, remarcă entuziasmat profesorul. Știi, Sidir Petrovici, am să—l iau acasă. Privește ce blană moale are !

—Mi—e indiferent ce fel de blană are, răspunse acesta cu grosolănie. Vă sfătuiesc să nu—l luați cu

dumneavoastră. Ce vă trebuie o grijă în plus ? Dar Olexandra Olexandrivna ce—are să zică ?

—Ia ascultă... zise supărat profesorul.

Dar Sidir Petrovici n—avea de gînd să bată în retragere.

—Bine face Olexandra Olexandrivna că nu îndrăgește pisicile, în ce—l privește pe pisoiiu ăsta, vād că e și stricător.

„Bine mai vezi ! ziceam în sinea mea, privindu—l cu dispreț. Calomniatorule ! Mai bine ți—ai spăla halatul !”

—Ce tot spui, Sidir Petrovici ? Sînt convins că pisoiiu ăsta nu—i în stare să facă vreun rău. Știi ce nume am să—i dau ?

Mi—am oprit respirația, ascultîndu—l cu atenție.

—Îi voi spune... (Eram gata să țip de atîta nerăbdare. Dacă n—aș fi auzit cu urechile mele, n—aș fi crezut vreodată că poate exista o asemenea coincidență). Am să—l strig Negrilă Cotoilă.

—Dar eu chiar sînt Negrilă Cotoilă ! izbucnii bucuros.

—Uite ! îi place numele pe care i l—am dat! Pune—l deocamdată într—o cușcă separată și dă—i să mănînce, conchise savantul, îndreptîndu—se spre cabinet.

—Așa voi face ! răspunse tipul cu halat murdar și mă apucă strîns de ceafă. N—am zis nici pis.

Pe urmă mă azvîrli într—o cușcă din apropiere.

—Mizerabile ! mă înfuriai. Așa te porți cu un pisoii siberian pur-sînge ?

— O să—ți dau de mîncare ! îmi făgădui el, apoi luă pisica cea bătrînă și o duse în altă parte.

„Sînt prea pripit în aprecierea oamenilor și—s nedrept față de ei, mă osîndeam singur. L—am ocărit, iar el mi—a promis în schimb că mă va hrăni. Trebuie să fiu mai circumspect în viitor cu caracterizările, îndeosebi cu cele negative.”

Din nefericire, la scurt timp după aceea mi—am dat seama că nu greșisem cînd îl făcusem netrebnic pe acest om.

Nu mi—a dat nici o firimitură de hrană. Cuvintele lui „o să—ți dau de mîncare” trebuiau înțelese exact invers.

Oamenii consideră josnic sentimentul răzbunării. Eu, nefiind om, am hotărît să dau frîu liber dorinței de răzbunare, fără a simți muștrări de conștiință. Cum să procedez ? Singurul lucru care—mi stătea în putință era să—i arunc dușmanului meu o privire nimicitoare.

Asta am și făcut, în momentul cînd mă mutam de la institut în locuința profesorului.

RĂSPLATA CURIOZITĂȚII

Nu puteam suferi să mă tragă cineva de coadă. Din acest punct de vedere viața mea a fost liniștită în casa profesorului.

Soția acestuia nu m—a primit prea binevoitoare. Am făcut însă tot ce mi—a fost cu putință ca să—i câștig simpatia. Știam de la Serghei că „acțiunea este egală cu reacțiunea” și de aceea m—am străduit să nu sparg nici o vază, deși pe aici erau destule.

Amintindu—mi de cuvintele instigatoare ale netrebnicului individ cu halat murdar, am luat hotărârea eroică să dovedesc că nu sînt deloc stricător. Pot să afirm, fără să mă laud și fără falsă modestie, că mi—am atins țelul.

Specialitatea profesorului era ihtiologia, adică știința care se ocupă cu studiul peștilor. Din aceasta am tras un dublu folos, în primul rînd, nu eram hrănit numai cu carași sau crapă, ci și cu pești mai de soi — nisetru, păstrugă, morun.

În al doilea rînd, am reușit să mă specializez în ihtiologie. Vă întrebați cum ? Ascultînd conversațiile profesorului, răspunsurile studenților la diverse colocvii care adesea aveau ioc acasă la noi, eram în stare să țin prelegeri pisoilor neștiutori de carte. Aceștia mîncau peștii fără să aibă habar de originea, viața și bolile lor.

Aflasem, în primul rînd, că peștele trăiește în apă și nu în hală, cum credeam pînă atunci. M—au derutat atît soția dirijorului și cea a Scriitorului, cît și mama lui Serghei, care întotdeauna aduceau pește din hală.

În familia profesorului am avut posibilitatea să—mi ridic nivelul cultural, lărgindu—mi totodată concepția despre lume și viață. De pildă, auzisem, ce e drept, și mai înainte despre teoria evoluției speciilor a lui Darwin, dar abia în noua mea casă am înțeles—o cu adevărat. Am aflat cu uimire că la început n—au existat pe pămînt nici oameni, nici pisici, nici cîini, nici măcar purici, ci numai niște organisme unicelulare care nu aveau cap, mîini sau picioare. Așadar, pe atunci trăiau numai amebele — picături microscopice, vii, ale protoplasmei.

Cu timpul, aceste organisme unicelulare s—au dezvoltat, transformîndu—se în multiceulare și devenind, în funcție de variatele condiții de existență, animale de apă și de uscat (acvatic și terestru). Acest proces de dezvoltare a durat sute de milioane de ani. Astfel a apărut diversitatea lumii vii.

Din această teorie cel mai mult m—a impresionat faptul că *amiba*, acest organism unicelular primitiv, este strămoșul tuturor animalelor de azi, și al omului. Deci nu numai al lui Petrenko (numele de familie al lui Sidir Petrovici), ci și al meu, și al profesorului.

Petrenko ne vizita des, pricinindu—mi multe neplăceri. L—am poreclit „*amiba*” din pricina preocupărilor lui primitive. Venea numai cînd îl auzea pe profesor că are cîte ceva de reparat prin apartament. Scotea găleata cu gunoi sau scutura covoarele. Făcea toate astea nu din plăcerea de a munci, ci doar pentru a storce ceva bani.

—De—aș putea câștiga atîția bani ca dumneavoastră ! se plîngea lingușitor Petrenko.

—Și ce—ai face atunci ? zîmbea profesorul.

—I—aș aduna într—un cufăr pînă l—aș umple !

—Și după aceea ?...

—Ei, bănișorii, știți...

Eram convins că nu se gîndise ce să facă cu acești bani, simțind doar o plăcere de avar să—i strînga.

„Doamne ! dădeam din cap cu mîhnire. Oare și—ar fi închipuit nefericita amebă că din ea va ieși un asemenea urmaș ?”

Cînd avea de primit banii pentru ce făcuse prin casă, Petrenko se uita în așa fel la profesor, legănîndu—se de pe un picior pe altul, încît acesta se simțea obligat să—i dea de cinci ori mai mult față de greutatea muncii efectuate.

—Profitorule ! strigai la el într—o bună zi, pierzîndu—mi răbdarea. Amebă !

Probabil că a înțeles ce—i spusese, fiindcă imediat mă pomenii cu un picior în spate.

Spre bucuria mea, acest specimen venea rar pe la noi.

În general, am trăit bine în casa profesorului. Speram că voi trăi întotdeauna așa, în liniște și belșug, înconjurat de dragostea și respectul membrilor familiei. Viața însă e viață...

Odată Olexandra Olexandrivna se grăbea să plece undeva. Preocupată să se aranjeze, uitase că a lăsat

deschis frigiderul.

Am observat asta în timp ce examinam ca întotdeauna camera, după obișnuitul somn de dimineață. În acel moment frigiderul îmi trezi interesul. (La mine curiozitatea era ceva înăscut.)

Pînă atunci nu mă uitasem prea mult la frigider, pentru simplul motiv că era întotdeauna închis repede. Acum însă, privindu—l pe îndelete, am zărit înăuntru o găină friptă, șuncă afumată, unt proaspăt, brînză...

Deodată am simțit o mireasmă necunoscută care venea de la un borcănaș. Deși eram conștient că fac un gest necugetat, curiozitatea înăscută învinse.

Era într—adevăr ceva neobișnuit ! Am lins în neștire din borcănaș. Aroma fină și gustul fără seamăn mă îmbătau. M—am oprit abia atunci cînd golisem tot borcănașul, lăsîndu—l pe parchet.

Cuprins de mustrări de conștiință pentru cele făcute și pentru a uita mai repede, am adormit.

Țipătul Olexandrei Olexandrivna, pe care—l auzii ca prin vis, mă readuse la cruda realitate.

—Nu mai pot răbda în casă animalul ăsta distrugător ! Insist să—l dăm imediat afară pe acest bandit mîrșav !

Am priceput că se referea la mine și m—am apropiat de ea recunoscîndu—mi greșeala, hotărît să—mi cer scuze.

—Privește—l ! mă străfulgera cu privirea Olexandra Olexandrivna. Hoțomanul ! Vampirul ! O cremă atît de minunată ! Ba, mai mult : pe care nici n—o găsești în magazine ! Nici la cabinetele de cosmetică ! Știi prea bine că mi—a adus—o Amalia din străinătate și nu mai am de unde—o procura ! Cu ce—am să mă ung de—acum pe față ? Cu ce ?

„Doamne ! Ce—am făcut ?” mă înspăimîntai. Pentru orice eventualitate m—am îndepărtat de femeia înfuriată. De unde să fi știut că Amalia adusese afurisita asta de cremă tocmai din străinătate ?

—Dar, draga mea... bîgui timid profesorul.

—Nici un „draga mea” ! Ori el, ori eu ! Alege !

—Bine, nu—l vom mai ține în apartament, rosti cu hotărîre profesorul și inima mea încetă să mai bată. Am să—l duc la Marea Niprului¹. Ai răbdare încă două zile.

—Îneacă—l ! zise fierbînd de mînie Olexandra Olexandrivna.

—Voi face cum dorești ! o asigură profesorul, spre groaza mea.

„Moarte ! Mă duce să mă înece în mare ! Pentru ce ? Și cine va face asta ? Tocmai cel care mă salvase odată de la pieire !” Dînd din coadă amărît, ieșii încet din cameră.

¹ Marea Niprului — denumirea simbolică a uriașului lac de acumulare al Hidrocentralei de pe Nipru.

IHTIOLOGIE PURĂ

Nu voiam cu nici un preț să mor, și mai ales înecat în mare. Cine nu știe că pisicilor nu le place apa? Sila față de apă este așa de mare la rasa noastră, încît preferăm să ne spălăm blana cu limba.

Stînd pe masa de lucru a profesorului, îi urmăream mîna care scria cu repeziciune referatul „Problema creșterii peștilor în lacul de acumulare al Niprului”. Era oare posibil ca un asemenea om, cu ochi așa de buni și înțelepți, atît de simpatic, să mă arunce în apa aceea rece ?... Br—r—r !...

Să fug ! Să fug neapărat! Înțeleg, dacă trebuie să mor, atunci să mor pentru ceva înălțător, demn de un asemenea sacrificiu ! Dar pentru o cremă oarecare ?... Din cauza unui capriciu ? Nu ! Și apoi, era vorba să mă înece în mare. Iar acum aflu că într—un prăpădit de „lac de acumulare”. Era jignitor !

Tocmai voiam să mă ridic în picioare pentru a—mi pune ideea în aplicare cînd, privind pe fereastră, am zărit pămîntul ud după ploaia de primăvară și am renunțat. La urma urmei, voi putea fugi cînd mă vor duce la locul execuției.

Tot gîndindu—mă la cele ce mă așteptau în viitor, am început să citesc ce scria profesorul și, pe nesimțite, m—a captivat așa de mult referatul încît am uitat de necazuri.

Se pare că lacul de acumulare al Niprului e la fel de uriaș ca marea. În el pot crește în cantități imense tot soiul de pești, dar mai cu seamă crap, plătici și șalăi.

Există însă două piedici. Prima este aceea că peștele nu—și poate depune aici icrele din cauza malurilor abrupte. (La drept vorbind, n—am înțeles de ce crapul sau plătica se împiedică de malul prăpăstios atunci cînd vor să—și depună icrele. Profesorul nu explica acest fenomen, mulțumindu—se numai să—l menționeze.)

A doua piedică era îngrozitoarea boală — rubeola — care provoacă în prezent distrugerea crapului ce trăiește prin aceste părți.

„Interesant, îmi ziceam, oare pisicile pot să mănînce crap bolnav de rubeolă ? Dacă boala nu face nici un rău pisicilor, atunci voi avea acolo suficientă mîncare. Numai să pot fugi de pedeapsă, și voi trăi pe malul pustiu al mării.”

Am citit în continuare cu atenție referatul, dar profesorul ocolea întrebarea care mă interesa. Deodată îmi veni o poftă nebună de pește proaspăt. Uitasem pînă și de execuția prin înec. Mă vedeam, ca prin vis, zburînd imediat spre acea mare.

În ziua plecării din casa profesorului, sosi și tipul cu halat murdar. După toate probabilitățile, urma să vină și el cu noi. Explicația prezenței sale îmi părea simplă : profesorul nu se simțea în stare să mă omoare și, pentru această faptă degradantă, luase un specialist în materie.

Ne—am urcat toți trei în Volga profesorului. Urmăream cu mult interes priveliștea pe fereastra mașinii. Mă încîntau verdeța semănăturilor, mugurii copacilor, ogorul negru aburind. Simțeam cum mi se strînge inima cînd treceam în viteză pe lîngă iazuri și rîuri cu apă rece și albastră. Fără voie mi—am mutat privirea spre Petrenko, pe care în sufletul meu îl socoteam un călău.

Nu—l uram pe acest om. Aveam pentru el doar un dispreț obișnuit. La început nu mi—am dat seama de unde apăruse acest sentiment. Curînd însă am înțeles : nu—l văzusem niciodată zîmbind.

Cînd eram mic de tot și, evident, destul de prostuț, aveam impresia că oamenii care nu zîmbesc sînt foarte înțelepți și venerabili, îmi închipuiam că, în timp ce tăceau încruntați, se gîndesc la lucruri serioase, foarte importante.

Pe cînd mă aflam la Scriitor, făcusem cunoștință cu un critic literar care nu surîdea niciodată, dar care scria în schimb lungi articole. Îl socoteam genial. Dacă mi—aș fi aruncat acum privirile asupra articolelor sale, aș fi observat cît de mărginit și ignorant era acest critic.

Întîlnind nu o dată și oameni inteligenți, m—am convins că aceștia au mai totdeauna fața zîmbitoare. Mi—am bătut mult capul cu asemenea lucruri, pînă să constat cît sînt de simple.

Omul se deosebește de animale și prin capacitatea de a rîde. Cînd un om nu rîde deloc, atunci își pierde obișnuita înfățișare și începe să semene cu cîinele, „prietenul” său. De altfel și pisicile pot rîde, însă numai în sinea lor. (De acum înainte, de cîte ori voi mai spune că un pisoi sau o pisică rîd, trebuie să se înțeleagă că rîd în sinea lor.)

Aruncîndu—mi pe furie privirea asupra figurii urîcioase a lui Petrenko, mă așteptam din moment în moment să—l aud lătrînd.

—Imunitate ! Trebuie să obținem imunitatea crapului împotriva bolii ! vorbi profesorul ca pentru sine,

deși formal i se adresase călăului.

—Degeaba ! Tot va pieri ! îl contrazise Sidir Petrovici. Deși nu știam ce este aceea imunitate, eram de acord cu spusele

profesorului cunoscând că, de obicei, nu vorbea în vînt.

—Spune—mi, Sidir Petrovici, știi ce înseamnă imunitate ? i se adresă zîmbind profesorul.

—Ce este imunitatea nu știu, dar că peștii vor pieri, sînt convins.

—Pentru a—i împiedica să moară, ne vom strădui să—i vindecăm.

—Hm ! Cine a mai pomenit să tratezi peștii ? Ce, ăștia sînt oameni, sau măcar vaci ? Sînt doar simple mofturi !

—Îi vom vindeca, Sidir Petrovici ! în ce privește imunitatea, află că este proprietatea organismului de a rezista în fața bolilor.

—Uite, de exemplu variola. Cînd inoculăm omului vaccinul împotriva acestei boli, acesta cu siguranță că va scăpa de îmbolnăvire. Atunci spunem : omul este imun față de variolă. Înțelege ?

—Mai înainte peștele trăia și fără imunitate. Acum, și cu imunitatea dumneavoastră, tot se prăpădește. Ce să mai vorbim !

M—am uitat la profesor așteptînd să—i dea o replică aspră lui Petrenko. Acesta se mulțumi să clatine din cap, dojenitor.

În acel moment tocmai treceam printr—un sat, cînd o pisică fără minte ținu să ne taie calea.

—Strivește—o ! zbiră Sidir Petrovici, dar șoferul încetini viteza și pisica scăpă. Binefăcătorule ! i se adresă din nou, mînios, călăul. Afurisita poartă ghinion.

Cît îl uram în clipa aceea pe neghiobul ăsta ! L—am privit cu un dispreț profund și, în subconștient, cu cel de—al șaselea simț, am înțeles că denumirea de călău era cea mai nimerită pentru el. Figura sa aducea bine cu a unui ucigaș de profesie.

„Ar fi teribil de interesant să scormonim puțin în trecutul lui !" mi—am zis.

Curînd ajunserăm într—un oraș mare. Pentru prima oară vedeam Niprul, hidrocentrala, ai cărei stropi fini de apă se înălțau ca o ceață deasupra uzinelor metalurgice.

La început am străbătut noul oraș. Șoferul ne spuse că pare pavoazat, probabil fiindcă aici toate clădirile sînt noi, mari, frumoase, iar străzile largi, curate, cu magazine și vitrine strălucitoare. Călăul bombăni nemulțumit, iar eu am preferat să tac,

Observînd absența cîinilor de pe străzi și a băiețașilor fără cravate roșii și cu nasuri umede, înroșite, mi—am zis : „Acesta e un lucru bun."

Mai departe intrarăm în vechiul oraș. Profesorului îi plăcu de asemenea. Călăul mormăi din nou, iar eu, văzînd un cîine trecînd pe o stradă laterală, am preferat să—mi ascund nemulțumirea, pentru a nu fi în ton cu atitudinea lui Petrenko.

Peste o jumătate de oră ajunserăm la întreprinderea piscicolă de pe malul Mării Niprului, unde eram așteptați cu nerăbdare. Mașina noastră a fost întâmpinată de un grup compus din vreo douăzeci de oameni.

—Tovarășe profesor Neteaha ! rosti cu însuflețire un bărbat tînăr, despre care aflai că e directorul întreprinderii. Ce bucuros sînt că vă văd !

—Și eu, de asemenea ! Doream mult să vă cunosc ! răspunse profesorul.

—Un pisoi ! răsună deodată un glas de fetiță. Ce drăguț e ! Am ieșit cu greu din mașină, plăcut impresionat de cele auzite.

—Ce bine s—a nimerit ! spuse profesorul zîmbind, văzînd bucuria fetei. Îl cheamă Negrilă Cotoilă. Îi plac peștii și a venit aici să mă ajute.

Toți rîseră, iar fetița ținu să se recomande :

—Numele meu e Lena. Și deodată mă prinse de coadă.

De obicei nu—mi plăceau asemenea lucruri, dar ce mai conta acum acest fleac cînd aflasem că nu mă aduseseră aici pentru execuție ! Sau poate nu înțelesesem bine ? O voce interioară îmi șoptea însă că voi trăi.

—Ce pisoi încîntător ! rosti lingușitor o femeie tînără, luîndu—mă din brațele Lenei.

În tot acest timp nimeni nu i—a acordat vreo atenție lui Petrenko. Mi—am zis cu bucurie răutăcioasă: „Așa—i trebuie !" !

—Într—adevăr, e un exemplar deosebit ! auzii deodată în spatele meu o voce de bas și, întorcîndu—

mă, am rămas mut de uimire. Era o femeie nu prea tânără, dar în schimb foarte înaltă. Avea un fel ciudat de a ridica din sprâncene privind slugarnic la profesor, la mine și chiar la Petrenko.

—Adelaida Semenivna, laboranta noastră, o recomandă directorul.

Laboranta mă luă în brațe. Mi—am dat imediat seama că n—o făcuse din dragoste pentru mine, ci pentru a—i face plăcere profesorului. Acesta îi zîmbi cu un surîs larg. Adelaida ridică din sprâncene, mîngîindu—mă cu sfială pe după urechi.

—Nu mușcă ? întrebă ea, observînd că profesorul e mulțumit de atenția ce mi—o acorda.

—O, nu are asemenea obiceiuri ! rîse acesta.

M—am instalat împreună cu profesorul în apartamentul directorului întreprinderii. Aici am constatat că Lena era fiica lui. Nu era o descoperire prea fericită, dar mă învățasem să rabd.

După ce Lenocika a adormit, am putut asculta în voie convorbirea profesorului cu directorul și soția acestuia (care era tot ihtiolog) despre crapii, rubeolă și despre treaba ce urmau s—o facă a doua zi: curățirea iazurilor pentru iarnă.

Părea a fi ceva deosebit de interesant. M—a furat somnul abia atunci cînd mi—am dat seama de creșterea considerabilă a cunoștințelor mele în domeniul ihtiologiei.

PEȘTE BERECHET!

M—am sculat dis—de—dimineață, cînd ai casei mai dormeau încă, și m—am cățarat pe acoperiș pentru a face cunoștință cu populația localnică. Doi motani, unul mic, cenușiu, celălalt bătrîn, pestriț, cu urechile mușcate și plin de cicatrice pe bot — semne ale unei vieți zbuciumate — mă întâmpinară oarecum rezervați. Probabil mă văzuseră cînd coborîsem din Volga și—și ascundeau invidia, prefăcîndu—se indiferenți.

—Cum o duceți ? îi întrebai respectuos.

—Ai să afli singur ! replică brutal motanul cel vîrstnic, ceea ce mă determină să nu mai continui discuția.

De pe acoperișul clădirii mi se deschidea înaintea ochilor un peisaj superb : o vale largă, străbătută de fișii înguste de pămînt și acoperită cu apă, iar ceva mai încolo, în spatele unui dîmb, Marea Niprului care parcă se unea cu orizontul. Pătratele iazurilor se zăreau estompate în ceața dinaintea ivirii zorilor.

Înțelegînd din discuțiile oamenilor ce fel de iazuri erau aici, am încercat să le deosebesc pe cele mici, hibernale, unde se depuneau icrele, de cele mari în care peștii erau puși la creștere și îngrășare. În aceste iazuri erau crescuți peștii mici și erau îngrășați peștii destinați vînzării, peștii—marfă.

Într—unul din iazuri se afla foarte puțină apă. Am înțeles că acela era locul unde peștii depuneau icrele. Acolo urma să mergem noi astăzi pentru a—l goli ; de aceea se dăduse drumul la apă.

Deodată îmi amintii de boala crapilor.

—Prieteni, mă adresai motanilor, socotiți că rubeola e molipsitoare pentru noi ?

—Încearcă să șterpelești un pește și te vei convinge pe pielea ta ! veni din nou răspunsul grosolan.

—De ce să șterpelesc ? Vouă nu vi se dă să mîncăți pește ? rostii deosebit de politico.

—Ia uită—te la el ! și bătrînul motan îi făcu disprețuitor cu ochiul celui mai mic.

Mă stăpîinii cu greu să nu—i spun ceva urît și mă adresai pisoifului :

—Mă puteți cumva informa dumneavoastră despre efectele rubeolei ?

—Din păcate, nu știu nimic. Am auzit că vara trecută s—au îmbolnăvit mulți pești, dar pe atunci eram prea mic ca să—mi amintesc. Cum v—aș putea informa despre un lucru pe care eu însumi l—am aflat din relatările altora ?

—E lăudabil că sînteți atît de exigent cu afirmațiile dumneavoastră. Dar totuși, n—ați vrea să—mi povestiți ce—ați aflat ?

—Știu că a fost găsit mort un motan dintre cei mai respectabili. Nimeni n—a putut însă confirma dacă și—a pierdut viața după ce—a mîncat din peștele bolnav sau dacă a fost ucis pentru că încercase să se înfrupte din el.

—Verifică singur ! rosti sarcastic motanul tărcat. Fură un pește, iar noi vom afla de ce ai murit ! Ha ! Ha ! Ha !

—Dar peștii bolnavi sînt aruncați afară din iaz ! Bălțatul nu—mi răspunse, preferînd să caște disprețuitor, între timp se deșteptară și ai noștri. Coborînd cu grijă de pe acoperiș, m—am urcat în Volga profesorului, plecînd spre iaz.

Deși nu—mi plăcea apa, am fost foarte impresionat cînd am trecut pe digurile înguste dintre iazuri.

Cu atenția încordată admiram argintul întunecat al apei liniștite. Doar când sărea câte un pește din apă se formau cercuri molcome care se lărgeau, se lărgeau, pînă încremeneau la maluri. Apoi apa iazului devenea din nou nemișcată ca o oglindă.

Ne—am oprit chiar lîngă acel iaz pe care—l văzusem de pe acoperiș. Apa rămăsese numai în șanțul săpat pe margini. Asemenea șanțuri se aflau la toate iazurile din jur. Cînd se dădea drumul la apă, aici se adunau toți peștii, putînd fi lesne prinși.

Pe mal se aflau cîțiva bărbați în salopete din pînză de cort, cu cizme înalte de cauciuc și cu *volocuri*. Printre ei l—am zărit și pe Petrenko. Alături erau mai multe coșuri împletite, cutii din foi de cort, găleți de fier, o măsuță cu medicamente, iar ceva mai departe, o cisternă auto pe care scria „Pește viu”.

Cu toții — și îndeosebi profesorul și directorul întreprinderii piscicole — eram vădit agitați. Profesorul sorbea nervos aerul, expirîndu—l răsunător, directorul privea neliniștit șanțul, în timp ce eu îmi lingeam lăbuțele, cuprins de emoție.

—Putem începe ? rupse tăcerea unul dintre bărbații în salopetă — un unchiaș simpatic, cu mustăți lungi ca de cazac, la fel de tulburat ca și noi.

Profesorul se uită întrebător la director.

—Totul e pregătit, răspunse acesta, aruncînd o privire speriată spre canal. Dă—i drumul, Fedir Tarasovici !

Unchiașul cu mustăți de cazac făcu semn lui Petrenko și altor doi muncitori. Aceștia aruncară volocul în șanț. Cînd fu întins cam de cincizeci de metri, directorul, căruia profesorul îi zicea simplu Kosteia (în schimb, soția i se adresa ceremonios : Konstantin Ivanovici, desigur pentru a—i spori autoritatea), ordonă să se tragă volocul la mal.

Stăteam cu toții într—o așteptare înfrigurată. Numai eu fugeam de colo—colo, nefiind în stare să—mi stăpînesc emoția. Volocul plin ochi a fost tras spre mal, sub privirile noastre atente.

Fedir Tarasovici strînse bine partea de jos a volocului pentru a nu permite peștelui să se strecoare din el, luă apoi un minciog și—l cufundă în apa tulbure. După care îl scoase afară, în timp ce noi toți am rămas cu gurile căscate.

Nu eram mirați din cauza minciogului plin. Ne așteptam la asta. Uimirea se datora faptului că peștele prins era roșu ca sîngele.

Profesorul luă de jos un pește ulceros, cu pete roșii.

—Rubeolă ! O rubeolă obișnuită...

Se așternuse o tăcere grea. Primul și—a venit în fire Konstantin Ivanovici. Mîhnit, ordonă să fie scos peștele din voloc. Pescarul mustăcios umplu de mai multe ori minciogul, în timp ce restul muncitorilor separau peștele sănătos de cel bolnav, împărțindu—l după mărimi.

Aproape jumătate din peștele scos era bolnav. Din cînd în cînd se auzea respirația neregulată a profesorului, a directorului, a pescarului mustăcios, a soției lui Konstantin Ivanovici și chiar a lui Petrenko.

Nu apucasem să—mi iau micul dejun înainte de plecare și—mi lăsa gura apă uitîndu—mă la peștele bolnav. Așteptam ca vreunul dintre cei din jur să—și amintească de prezența mea. Toți însă, întristați de cele petrecute, nu—mi acordau nici un pic de atenție.

N—am mai putut răbda. Cînd Ivan Ivanovici, profesorul, luă în mîini un crap mare, cu umflături roșii, foamea îmi întunecă în așa hal conștiința, încît mă pomenii strigînd : „Dați—mi—l ! Vreau să—l mănînc !”

—Stai ! Fir—ai să fii ! mă ocări Petrenko, ridicînd o cîrpă udă să mă lovească.

—Miaau ! încercai să parez, neascunzîndu—mi disprețul față de acest individ.

—Dă—i o bucată de crap, Sidir Petrovici, îi spuse profesorul, continuînd să privească peștii bolnavi.

Înciudat, Petrenko luă un crap de vreo jumătate de kilogram, care abia mai respira, și mi—l aruncă :

—Na, mănîncă ! Poate—ai să crapi !

—Rubeola nu are efect asupra pisicilor, zise calm profesorul. Aruncîndu—i o privire sarcastică lui Sidir Petrovici, începui să mă ospățez.

Peștele bolnav nu se deosebea cu nimic la gust de cel sănătos. „Nu—i chiar așa de rău că peștele e bolnav, continuai să cuget. Voi avea hrană din belșug toată vara.”

Desigur, judecam egoist și cu siguranță că Scriitorul nu m—ar fi lăudat pentru asta.

CUM AM LUPTAT ÎMPOTRIVA RUBEOLEI

—Katerina Ostapivna, se adresă profesorul soției directorului, vă rog să—mi fiți asistentă.

—Sînt gata, veni răspunsul. Urechea care se zărea de sub boneta albă și obrajii i se înroșiră ca floarea de mac. Doar și fără rugămintea profesorului trebuia să—și exercite meseria !

Deși era ocupat să cerceteze un crap bolnav, profesorul observă emoția Katerinei Ostapivna, care o făcea și mai frumoasă, și își opri cu admirație privirea asupra ei.

—Cine se oferă să ne mai ajute ? întrebă el zîmbind. Poate Kosteia ?

—Konstantin Ivanovici, ne vei ajuta ! se adresă femeia soțului ei, strigîndu—l. Acesta se apropie de masă cu instrumentele medicale.

—Oameni buni, spuse profesorul, vă rog puțină atenție ! Pescarii lăsară volocul. Fedir Tarasovici scufundă minciogul

în apă, ridicînd privirile spre vorbitor.

—Știm cu toții, continuă profesorul, că rubeola s—a extins în tot raionul. Am adus un medicament numit *livomicetină*, prin care sper să stîrpi această boală îngrozitoare. Acest medicament a dat rezultate excelente și la oameni. Cu *livomicetină* se vindecă febra tifoidă, tifosul exantematic, dezinteria, holera, tuleremia și multe alte boli infecțioase. S—a dovedit că și virusul rubeolei e vulnerabil la medicamentul amintit. Inoculînd *livomicetină* crapului, îl ajutăm să lupte împotriva bolii. Vom începe tratamentul pe loc. Aduceți bolnavul pe masa de operație ! apelă profesorul la serviciile lui Kosteia. Sonda !

Kosteia luă din paner un crap de vreo trei kilograme. Katerina Ostapivna îi dădu sonda, iar laboranta cea înaltă puse pe masă flaconul cu medicamente. Profesorul umplu sonda, o vârî apoi în gîtul peștelui și o trase goală afară.

—Altul ! Sonda ! Flaconul ! ceru el. Încheind repede această operație simplă, repetă de mai multe ori comanda.

Fedir Tarasovici ridică mîna, ca un elev disciplinat, și zise :

—Permiteți o întrebare, tovarășe profesor ?

—Vă ascult.

—În iazurile noastre trăiesc aproape un milion de crapi în vîrstă de un an, zece mii de doi ani, patru mii de trei ani și șase sute mai mari de trei ani. Dacă s—au îmbolnăvit un sfert din ei, cum veți reuși să deschideți gîtlejul fiecărui pește pentru a—i introduce medicamentul ?

Profesorul se opri din muncă.

—Din nefericire e practic imposibil să inoculăm medicamentul fiecărui pește bolnav. Vom încerca să—i salvăm doar pe cei care urmează să depună icre.

—Și restul ?

—Restul ? Profesorul oftă. Vă rog să continuați ce ați făcut pînă acum. Și reluă lupta cu boala peștilor.

Fiecare făcea cîte ceva. Cei din jurul mesei de operație îi dădeau profesorului cele necesare, în timp ce pescarii goleau *volocul*, separînd peștii bolnavi pe care—i puneau într—un sac mai mare, făcut din plasă.

—De ce trebuie să punem aici peștele bolnav ? se miră unul din pescari. Nu e mai bine să—l îngropăm ?

Toți se uită la Kosteia. Acesta dăduse dispoziția ca peștele bolnav să fie strîns în sac.

—Ivan Ivanovici, ieri seară mi—ați comunicat că rubeola este răspîndită în iazuri, iar crapii care trăiesc în rîuri nu se îmbolnăvesc de rubeolă. Vă amintiți, nu ? îl întrebă Kosteia.

—Da, am spus asta, rosti profesorul, neînțelegînd unde vrea să ajungă directorul.

—Aș vrea să fac o experiență... Kosteia căzu pe gînduri, ațîțînd curiozitatea celor din jur. Am convingerea că numărul puieților de crap bolnavi este cam de un milion. Pînă în toamnă am fi scos un milion de kilograme de pește, în valoare de aproape un milion de ruble. După obișnuitele instrucțiuni, ar trebui să—l îngrop, adică să distrug cu bună știință acest milion. Dacă nu exterminăm peștele bolnav, atunci rubeola se va întinde în tot bazinul asupra crapilor. De aceea propun o experiență. Priviți canalul de pe dîmbul de—a lungul văii, care conduce apa din rîu spre Marea Niprului. Aici apa

curge în permanență. M—am gândit să arunc crapii bolnavi în canal. Oare s—ar putea înzdrăveni în apă curgătoare ?

Profesorul se gândi puțin, după care, zîmbind, ridică un deget.

—Știi că nu—i rea ideea ? Numai că... nu vom infesta canalul ?

—Apa din canal se scurge în Marea Niprului, care e oricum contaminată de rubeolă.

—Da... se știe că într—o apă curgătoare peștele nu se îmbolnăvește de rubeolă. Știința n—a dovedit însă pînă acum că un crap bolnav se vindecă atunci cînd este mutat într—o apă curgătoare. De aceea, stimat Konstantin Ivanovici, nu pot garanta că această experiență va reuși.

—Ne vom lămuri după ce vom da drumul în apă peștilor bolnavi.

N—am înțeles șovăiala profesorului. Problema îmi părea destul de clară : dacă peștelui bolnav tot îi era sortit să piară, de ce să nu se încerce singura posibilitate, oricît de mică, pentru a—l salva ? Mi—am exprimat gîndul cu glas tare și toți întoarseră privirile.

—Ce mîncăcios ! strigă Petrenko, crezînd că cerusem iar pește.

—Nu—l doare cumva burta ? se neliniști soția directorului.

—N—ați avut prilejul să—l cunoașteți ! rosti cu mîndrie profesorul, îmi venea să joc de bucurie că mă înțelese. E—n stare să mănînce două kilograme de șuncă prăjită, fără să pătească nimic ! Ce înseamnă pentru el un fleac de jumătate de kilogram ?

„Ce să spun, bine mă mai cunoaște, și se cheamă că e profesor !”... gîndii eu ofensat și lăsai în jos coada, mîhnit.

Kostea mă privea atent, cu încordare, făcîndu—mă să mă simt stingherit. Și deodată spuse :

—Ivan Ivanovici, de fapt, de ce șovăiți ? Mai departe, repetă cuvînt cu cuvînt ceea ce spusese eu.

Eram în culmea fericirii. Kostea, Konstantin Ivanovici, respectabilul director, mă înțelese ! Ce om bun, inteligent, curajos, atrăgător ! Îl voi ajuta din toate puterile la fiecare pas, pe cît îmi va fi cu putință.

Ascultîndu—l pe Kostea, profesorul ridică din umeri și rosti, ca pentru sine :

—Într—adevăr, de ce ? De ce ? Peștele bolnav de rubeolă era întotdeauna distrus, fiind îngropat. Apa iazurilor infectate era scoasă, iar fundul bazinului era dezinfectat. Sînt obișnuit cu asta. Și dintr—o dată propuneți o nouă metodă. Știți, continuă însuflețit profesorul, de fapt avem condiții cu totul deosebite, extrem de favorabile aplicării experimentului. Avem alături o apă curgătoare !... Și pe deasupra o apă care poate fi infectată cu rubeolă fără nici un risc ! Stimat Konstantin Ivanovici, aveți o minte strălucită. Bravo ! Permiteți—mi să vă spun Kostea.

—Hodoronc—tronc ! intervenii eu în discuție. Păi i—ați spus de mai multe ori pe numele mic !

Directorul rosti, vădit emoționat:

—Vă rog, chiar. Îmi faceți o deosebită plăcere. Profesorul însă nu—l mai asculta.

—Înțelegeți ce perspective ni se deschid ? Dacă experimentul va reuși, vom avea o mulțime de crapii imuni. Obișnuit să explice totul în amănunt, profesorul continuă, fixîndu—l cu privirea pe mustăciosul Fedir Tarasovici : Crapul care a avut rubeolă și s—a vindecat nu se mai îmbolnăvește a doua oară. Devine, cu alte cuvinte, imun. Mai mult decît atît : nici urmașii săi nu se vor mai îmbolnăvi de rubeolă ! Vor fi și ei imuni. Dacă a zecea parte din crapii noștri se va însănătoși, vom dispune de un însemnat număr de pești rezistenți la boală ! Vom umple iazurile întregii țări cu puietii acestor crapii, care nu se tem de o asemenea boală îngrozitoare și vom trimite din ei în toate crescătoriile din Uniunea Sovietică. La muncă ! La muncă, dragă Kostea !

Cuvintele profesorului m—au mișcat așa de mult încît m—am trezit aplaudându—l. Din păcate, nimeni nu mă susținu.

—Începem cu cada ? zise liniștit Ivan Ivanovicî

—Aduceți cada pentru profesor ! ordonă Kostea.

—Ce nebunie ! strigai. Doar sîntem la începutul lui aprilie ! Vreți să răcească profesorul nostru ?

Nimeni nu mă luă în seamă. Muncitorii începură să toarne apă într—un vas improvizat din foaie de cort.

M—am repezit la profesor, rugîndu—l să nu facă vreo prostie, dar nu mă luă în seamă. Privea cu multă atenție cum se dizolvă sarea în vas.

Acasă, profesorul se spăla în cadă fără pic de sare. De ce i—o fi trebuit aici ? întrebarea îmi puneă serios mintea la contribuție, în cele din urmă mă liniștii, așteptînd evoluția evenimentelor.

Cîte lucruri variate ți se întîmplă în viață ! Iată, sînt de aproape doi ani pe lumea asta și cam în fiecare zi mă izbesc de ceva neprevăzut. Pentru ce oare au pus sarea ?

Mirarea mea fu fără margini cînd observai că în cadă (de fapt în vasul din foaie de cort), în locul profesorului nimeriră... crapii ! Să scalde peștii ? ! Cine mai pomenise așa ceva ?

—Dar stau tot timpul în apă ! Pentru ce le faceți baie ?

Fără a ține cont de strigătele mele, pescarii continuă să arunce crapii în tărgile făcute din plase și de aici în vasul cel mare unde erau spălați, limpeziți, nimerind apoi în cisterna auto pe care scria „Pește viu”. Cînd apa se murdărea bine, era imediat vărsată cu multă băgare de seamă.

De ce era necesară atîta precauție ? Tare m—ar fi interesat să aflu. Privind cu atenție sporită, zării ceva pe fundul vasului, cînd apa tocmai fusese vărsată. Erau lipitori și alte cîteva făpturi oribile, pe care profesorul le numea păduchii peștelui. Se pare că acești paraziți sugeau din sîngele crapilor. În contact cu apa sărată, se desprindeau de pești, și acum se zvîrcoleau mișcîndu—și tentaculele dezgustătoare.

Cîndva fusesem năpădit de purici și—mi amintesc ce neplăcut e să—ți sugă cineva sîngele. Aveam însă posibilitatea să scap de ei scuturîndu—mi blana, sau măcar să mă scarpin cînd mă pișcau. În schimb, sărmanii crapei, fără lăbuțe, fără mîini, fără gheare, fără dinți ascuțiți, cum se puteau feri de paraziți ? Ei nu puteau să gonească sau să ucidă paraziții și nici măcar să se scarpine !

Muncitorii umplură din nou vasul cu apă, dizolvară sarea și aduseră o nouă serie de crapei. Cisterna duse apoi peștele spălat în altă parte — cei mari la iazurile pentru depunerea icrelor, cei mici în lacul de acumulare, iar cei bolnavi în canal.

Soarele se ridicase sus, începînd să dogorească. Obosit de atîta larmă, mă cuprinse somnul.

TAINA LUI PETRENKO

M—am chinuit să adorm, cuibărindu—mă în scurta profesorului, pe care și—o scosese din cauza căldurii. Deschizînd un ochi, zării un om necunoscut care venise pe digul ce separa iazul de canal.

—Doriți ceva ? i se adresează directorul cu asprime în glas.

—E interzis cumva să treci pe aici ? răspunse obraznic noul venit.

Desigur, oricine avea dreptul să circule prin aceste locuri. Directorul îi spuse, vădit ostil :

—De ce ai venit ?

—Să privesc...

Necunoscutul se uita cu ochi lacomi la peștii cu solzi ce străluceau ca aurul sub razele soarelui, vibrînd tulburător, pentru ca, deodată, să salte la o jumătate de metru din vasul—cadă. Era un tip vădit suspect și am înțeles perfect antipatia ce—o resimțea față de el directorul nostru.

Dar deodată am citit uimire în privirile necunoscutului. Urmărindu—i ochii, am observat că se opriseră asupra lui Sidir Petrovici. Întîmplător și acesta se uita atent la noul venit. După un minut, deveni palid, lăsînd speriat ochii în jos. Necunoscutul surise ca pentru sine, privind apoi în altă parte.

„Ehei, îmi zisei. Aici trebuie să fie ceva !”

Exclamațiile de însuflețire ale oamenilor îmi abătură atenția spre voloc. Mă cuprinse și pe mine uimirea. Pescarii scosese la mal un crap uriaș. Nu știu cu ce l—aș putea compara. Impresiile mele de viață erau destul de mărginite, ca ale oricui care ar fi trăit pînă atunci numai între cei patru pereți ai camerei.

—Ce crap nemaipomenit!

—Ai zice că nu e un crap, ci un porc !

—Un rechin !

—Un vițel !

Cuvintele răsunau din toate părțile, lărgindu—mi cunoștințele despre lumea înconjurătoare. Nu văzusem în viața mea un porc, un rechin sau un vițel. Acum aveam posibilitatea să știu cum arată, privind acest crap uriaș.

Peștele fu cântărit, îmbăiat și pus într—un paner separat. Din întâmplare îl zării iar pe necunoscut. Nu—și mai lua ochii de la crap și, când auzi că are șazececi de kilograme, făcu câțiva pași de parc—ar fi dansat de bucurie.

Pentru orice eventualitate, mă trăsei mai aproape de el adulmecându—l și străduindu—mă să—i rețin mirosul. Cît de mult m—am felicitat eu mai târziu pentru acest spirit de prevedere !

Necunoscutul se uita mereu la Petrenko, în timp ce acesta continua să țină ochii în jos, întunecat la față. Eram convins că se cunoșteau și că ascundeau o taină.

Dintr—o dată mi—am amintit că de la prima întâlnire cu Sidir Petrovici avusesem o bănuială că acest individ tănuiește ceva. Cu puțina mea experiență de viață constatasem că, în multe cazuri, omul caută să ascundă răul. În această privință omul se aseamănă cu pisicile care, atunci când fac vreo poză, se pitesc pe undeva sau se prefac nevinovate.

Personal, am recunoscut de cîte ori am făcut ceva rău. E mai ușor să fii pedepsit o singură dată decît să fii descoperit și chinuit dublu — pentru ce—ai comis și pentru c—ai ascuns fapta.

Cu asemenea gînduri stăteam pe scurta profesorului, urmărindu—l atent pe necunoscut. În cele din urmă, acesta prinse privirea lui Petrenko și, după ce—i făcu cu ochiul, plecă.

Petrenko nu putea s—o șteargă fără un pretext și de aceea se mulțumi să arunce o privire în direcția unde plecase necunoscutul. De emoție, îmi venea să sar de pe scaun. Pentru ce îl chemase necunoscutul pe Petrenko ? Ce taină îi lega ? Ce ascundea sufletul negru al lui Sidir Petrovici ?

—Ce—o fi cu el ? Întrebă neliniștită soția directorului, observînd că ochii mei deveniseră de un verde—aprins, iar coada se agita nervoasă.

Tulburat peste măsură cum eram, uitasem respectul ce—l datoram acestei femei care mă primise în casa ei cu deosebită ospitalitate. Mă pomenii scuipînd înversunat și zbîrlindu—mi blana, ceea ce o făcu pe soția directorului să se dea speriată la o parte.

—A turbat ! zberă Petrenko. Să—l omorîm imediat ! „Ha—ha—ha ! rîsei cu poftă în sinea mea și, pentru a mă feri de orice surprize, mă îndepărtai de nemernic. Mai înainte de a mă ucide, te voi demasca, ticălosule ! Criminalule !”

Eram sigur că ascunde o fărădelege, deoarece oameni ca el, dac—ar fi făcut vreun lucru bun, ar fi strigat aceasta la tot pasul !

Încordarea mea nervoasă se stinse brusc. Adulmecînd aerul, o pornii încetișor pe urmele necunoscutului. Iazul, ce fusese pînă nu de mult plin cu pește, rămase mult în urmă iar vocile pescarilor se stinseră încetul cu încetul. Și deodată l—am zărit. Stătea pe o movilă și fuma tacticos. M—am ascuns după niște buruieni, așteptînd.

Minutele se scurgeau îngrozitor de încet. Deodată se auziră pași și se ivi Petrenko. Inima începu să—mi bată mai tare. În curînd aveam să aflu totul.

—Ai înviat ? îl întrebă batjocoritor străinul.

—Iartă—mă... rosti cu glas stins Petrenko, lăsînd capul în jos.

—Să te iert ? Dar pentru ce, dragul meu ? rîse caustic necunoscutul. Ai greșit cu ceva față de mine, scumpe prieten Puholovița ?

Petrenko dădu speriat din mîini :

—Mai încet ! Te implor, mai încet ! Pe mine, acum... Eu sînt acum... Numele meu nu mai e Puholovița, ci Petrenko.

Mi—am încordat la maximum atenția. „Puholovița ! Ce—ai făcut oare, Puholovița, de a trebuit să—ți schimbi numele ?”

—Te rog, tovarășe Rakșa, nu mă demasca !

—Aha, acum știi să vorbești frumos ! îmi spui „tovarășe”, mă și rogi să nu te denunț. Sînt curios dacă—ți mai amintești de scrisoarea dinaintea „morții” tale, trimisă celor de la miliție ?

—Aveam remușcări. Mă rodea conștiința...

—Conștiința ? izbucni Rakșa. Pe cine vrei să minți ? Dacă vorbești de conștiință, află că mă roade și

pe mine. Am să le spun cine ești în realitate.

—Să nu faci asta ! Să nu faci asta ! strigă desperat Puholovița. Nu știu ce s—a întâmplat atunci cu mine. Mi—am pierdut capul.

—Mai ești și laș pe deasupra ! dădu din cap Rakșa. Ți—ai pierdut capul ! Când anume ți l—ai pierdut ? Am să—ți amintesc totul... îți aduci aminte cum noi doi am deturnat camionul cu manufactură ? Eram numai noi în mașină. La o bifurcare de drumuri mi—ai spus s—o iau la stînga. Atunci nu—ți pierduseși capul. Taci ? Ai luat atunci o sută de mii de ruble pentru marfă. Mi—ai promis că după ce ne vom întoarce la bază îmi vei da partea mea. Îți amintești ?

—Îmi amintesc...

„Nemernicul ! îmi înăbușii strigătul de mînie. Iată pe cine a ocrotit pînă acum profesorul ! Nu mai pot răbda !”

—La bază ai coborît din cabină spunînd că te vei întoarce imediat. Poate că atunci ți—ai pierdut capul, fiindcă n—ai mai revenit. Îți amintești ?

—Nu mă lua în răspăr, tovarășe Rakșa ! Nu e frumos ce faci, și nici cîstit.

—Nu e frumos ? îndrăznești să vorbești despre cîste, nemernicule ? izbucni Rakșa. Îți închipui că mi—a fost bine a doua zi cînd m—au arestat ? Și responsabilului bazei, și contabilului, și directorului magazinului căruia i—am plasat „producția” crezi că le—a făcut plăcere arestarea ? Știi de ce ne arestaseră ? Am să—ți amintesc. Ai trimis o scrisoare organelor de miliție în care spuneai că nu mai poți trăi cu o asemenea fărădelege pe suflet, că vrei să te sinucizi și că, înainte de moarte, te—ai hotărît să le dai numele complicilor, pentru a fi azvîrliți în închisoare. Și atunci probabil că tot amețit de cap erai, fiindcă ai uitat să le trimiți banii. Rakșa se porni pe un rîs forțat, așteptînd răspunsul lui Puholovița.

—Nu mai aveam nici un ban. Mi—i furaseră și mă temeam că nu mă vei crede.

—Ți i—au furat ? dădu neîncrezător din cap Rakșa. Pe tine să te fure ?

—M—aș fi angajat ca om de serviciu dacă aș fi avut atîția bani ?

Aveam impresia că există o logică în cuvintele ticălosului, într—adevăr, ce rost avea să fi făcut acest pas, dacă avea o sută de mii de ruble ? Rakșa nu se lăsă însă așa de ușor convins.

—Ai crezut probabil că pentru o asemenea delapidare vom fi împușcați și atunci vei trăi liniștit, scăpînd de martorii nelegiurii tale. Am ghicit, nu—i așa ? Dar uite că ai socotit greșit. Nu m—au împușcat. În schimb am stat închis zece ani. Nici partea ce mi se cuvenea n—am primit—o, și am făcut și zece ani de pușcărie. Tu n—ai fost închis nici măcar o singură zi și te—ai ales și cu toți banii. Ce vei face acum ? Vei sta la închisoare de două ori mai mult decît mine ?

—Iartă—mă ! se schimonosi Puholovița, gata să izbucnească în plîns. Pentru răul ce ți l—am adus, voi face orice—mi vei cere.

—Nu mai scînci ! dădu cu dispreț din mîna Rakșa. Te vei achita pentru moment procurîndu—mi pește. La noapte voi veni aici cu camionul și voi încărca zece chintale de crapi.

Credeam în naivitatea mea că Puholovița se va speria de o asemenea cerere. Fața sa se însenină însă subit.

—Asta da, treabă ! De aici se pot scoate o grămadă de bani. Cum vei încărca însă peștele ? Noaptea iazurile sînt pázite doar.

—Fleacuri ! E așa de cald afară încît, după munca zilei, cu toții — muncitori, funcționari, paznici — vor aștepta noaptea ca pe o binefacere pentru a se odihni.

—Cum să te ajut ? Aș vrea să—mi iasă și mie un cîștig oarecare din peștele ăsta.

„Te gîndești la cîștig ? rîsei cu răutate. Așteaptă, să vezi ce cîștig ai să încasezi pentru fărădelegile comise !”

—Cîștig ai spus ? se mînie iar Rakșa. Ție cîștig ? Te—ai învîrtit de o sută de mii de ruble și mai pretinzi acum cîștig !

—Liniștește—te ! Care sută de mii ? Ți—am zis că mi—au furat toți banii atunci. Aș fi îndrăznit să mă ating de partea ta ?

—Chiar n—ai îndrăznit ? întrebă ironic Rakșa.

—Ce oameni fără conștiință ! zise cu mîhnire în glas Puholovița. Să fii silit să te rogi pentru cîteva ruble acolo ! Nu am nici o copeică. Mă crezi ? După ce—am ieșit atunci din cabină, s—au repezit doi asupra mea, mi—au răsucit mîinile la spate și mi—au astupat gura cu o mînușă. N—am fost în stare să

zic nici pîs ! Au luat banii și duși au fost. Probabil că era cineva care știa de lovitura noastră. Poate chiar directorul magazinului...

—Raiul să te—nghită ! Am să—ți dau douăzeci la sută, deși n—ai merita nimic. Și asta fiindcă nu sînt ca tine ! Auzi cine vorbește de conștiință ! spuse Rakşa, privind—l cu ură.

—Ajunge cu atîta trăncăneală ! Hai, la treabă ! rosti cu prefăcută blîndețe Puholovița. Spune—mi, ce trebuie să fac ?

—Mi—am făcut un plan. Vei sta de pază la noapte. Spune—le așa : Vreau să—mi dăruiesc toate forțele pentru bunul mers al întreprinderii noastre, vreau să muncesc și zi, și noapte. Și Rakşa izbucni în rîs.

—Ce bine m—ai sfătuit ! fu de acord Puholovița. Deodată însă zise speriat : Dar dacă vor afla că s—a furat din pește ?

—Păi, scrii un nou denunț împotriva mea, după care te îneci, făcu Rakşa, apoi adăugă : Cine să descopere lipsa ? Știe cineva cîți pești au supraviețuit în iaz pînă în primăvară ? Au pierit de rubeolă... Puholovița continua să fie neliniștit.

—Doar n—am să fiu singur. Vor mai trimite pe cineva. Rakşa îi rîse—n față :

—Ce—i cu tine, Homa, nu te mai recunosc...

„Homa ! Deci și prenumele și l—a schimbat ! Profesorul îi zicea Sidir Petrovici !”

—E cazul să te învăț cum să faci inofensiv un paznic ?

—Să—l omor ? întrebă Puholovița pe un asemenea ton, de parc—ar fi fost vorba de o ploșniță, nu de un om.

—Prostule !

—Am înțeles ! Trebuie să născocesc altceva ! zise mîeros Homa.

Căzură de acord ca mașina să vină la căderea nopții, urmînd ca prădarea lacului s—o înceapă pe la ora trei, cînd oamenii dormeau adînc.

—Ai grijă ca nu cumva să—ți manifesti „vigilența”. Altfel, cu un singur cuvînt de—al meu, ai să redevii Puholovița !

—Nu sînt chiar așa prost ! replică vesel Puholovița, numărînd pesemne în minte cîți bani va obține de pe urma peștelui furat.

Cei doi se despărțiră. Mai stătui cîteva minute în buruieni, după care pornii agale spre crescătorie, admirînd împrejurimile și chibzuind totodată asupra planului ce—l voi aplica ; eram bucuros că—l voi prinde în sfîrșit pe Puholovița.

BRACONIERII

Înainte de toate trebuia să fiu odihnit, ca să nu mă doboare somnul la ora aceea din noapte. Tolănindu—mă la soare în apropierea lui Petrenko, închisei ochii. Acesta stătea dus pe gânduri, posomorît, tresărind de câte ori îl chema cineva. Probabil că operația pe care o plănuise îl frământa.

Deși nu e frumos să te bucuri de nenorocirea altuia, simțeam o dorință aprigă de răzbunare văzîndu—l cum tresare, închipuindu—mi—l prins asupra faptului și pedepsit pentru trecutul său rușinos.

Pescarii se odihneau lîngă focul deasupra căruia atîrna un ceaun uriaș, plin cu renumita ciorbă de pește. Profesorul, directorul Kosteia, soția sa și laboranta cea înaltă examinau vreo zece crapi ; îi măsurau în lungime și—n lățime, ajungînd la concluzia că, după aspectul lor, nu e cazul să aibă urmași și de aceea erau tocmai buni pentru ciorbă.

Mirosul îmbietor al ciorbei, pregătită cu ceapă, foi de dafin și mărar uscat, nu mă lăsa să adorm. Apropiindu—mă de cei din jurul focului și examinîndu—i cu atenție, mi—am dat seama că directorul Kosteia era cel mai cumsecade. Frecîndu—mă de picioarele lui și îngînînd un cîntec, acesta mă înțelese. Luă din oală o jumătate de crap, îl ținu să se răcească și mi—l dădu.

Puholovița se ridică de la locul său, dar se temu să întreprindă ceva împotriva dorinței directorului. Îmi urmăream cu satisfacție dușmanul, mîncam dinadins încet, mă opream din cînd în cînd, privind în jur fără vreun motiv anume și mă tot jucam cu aripioarele peștelui.

Ce om de treabă directorul Kosteia ! Am să vă povestesc cîndva viața lui. Țin minte mai ales cum a intrat la Școala de piscicultură, îmi plăcea și faptul că juca așa de bine fotbal ! Să nu vă închipuiți că sînt un microbist ! Îl respect pe Kosteia nu numai pentru că știe să joace bine fotbal, ci și pentru că—și cunoaște perfect meseria. Doar e specialist cu înaltă calificare !

După ce m—am saturat, am adormit și m—am trezit pe înserat, cînd pescarii plecau pe la casele lor. Apusul soarelui, aerul umed și mirosul specific al iazului din apropiere mă făcură să—mi fie dor de căldura unei odăi. Nu aveam însă timp de asemenea gânduri. Trebuia să mă pregătesc să salvez avutul obștesc de lăcomia rufăcătorilor.

Întrucît din planul meu din seara asta reușisem să duc la bun sfîrșit primul punct, și anume să fiu bine odihnit, era necesar să trec la al doilea : să dau de veste paznicilor despre furtul pus la cale. Abia acum mi—am dat seama că nu va fi deloc ușor.

Acasă la mine, ca să—l oblig pe stăpîn să deschidă ușa încuiată, strigam : „Deschideți ușa !” și alergam spre ușă. Dacă stăpînul nu înțelegea, eu mă întorceam iar în camera lui de lucru, fugeam din nou înspre ușă, strigînd, și repetam aceasta pînă ce îmi îndeplinea dorința.

Aici însă erau alte condiții ! Furtul s—a pus la cale la un kilometru de ghereta paznicului. Va înțelege oare acesta strigătele mele ? O voce interioară îmi spuse că nu.

Situația era critică. Gîndurile îmi lucrau cu repeziciune, căutînd o ieșire din impas. Mi—a venit ideea să scriu cîteva rînduri și să i le dau directorului. Era însă prea tîrziu. Și asta din două motive : nu știam să scriu și, chiar dac—aș fi știut, nu aveam nici hîrtie, nici creion.

„Fie ce—o fi !” încercai să mă liniștesc, folosind niște cuvinte pe care nu le puteam suferi, deoarece le întrebuițau de obicei pisicile inculte, fără pic de voință, și funcționarii care au obișnuința să lase lucrurile să meargă de la sine. Dar nu era nimic de făcut.

Timpul trecea. Simțeam că nervii mi se încordează tot mai tare. Ce voi face cînd va începe jaful ? Se întuneca din ce în ce mai mult. Clipa fatală se apropia.

Cînd soarele asfinți, sosiră trei paznici, printre care și Puholovița, cu o armă în mînă. Unul dintre aceștia ținea strîns de zgardă un cîine mare. Pentru prima oară în viață mă uitam la această jivină fără pic de dușmănie.

—Astăzi te salut, cîine ! îi strigai fugind imediat de acolo, pentru a evita un conflict.

Paznicul care venise cu cîinele rămase în ghereta situată în centrul întreprinderii piscicole, iar Puholovița și celălalt paznic meraseră în altă parte, pentru a cerceta iazurile.

Puholovița porni în direcția iazului — aflat nu departe de șosea — de unde începuse să fie scos peștele. „Acum e acum !” gîndii emoționat și pornii pe urmele dușmanului.

Tîlharul era surprinzător de vesel, îngînînd chiar un cîntec în surdina. Se opri abia la un kilometru și jumătate de gheretă, privi în toate părțile și se puse pe așteptat.

După o jumătate de oră se auzi un zgomot de motor. Inima începu să—mi bată neliniștită. Zgomotul se apropie tot mai mult și se stinse la o sută de pași de iaz.

Era o noapte neagră ca păcura. Asta nu m—a împiedicat să—l disting pe Rakşa care se îndrepta spre noi. (După cum probabil știți, pisicile sînt înzestrate de la natură cu prețiosul dar de a vedea și în timpul nopții.) Puholovița, care n—avea cum să—i vadă fața, începu să se agite strigînd :

—Stai ! Cine—i acolo ? Stai sau trag !

Rakşa se opri adresîndu—i—se pe un ton disprețuitor :

—Hai, trage ! Apără—te ! Dar mai întîi gîndește—te ce te așteaptă dacă mă vei ucide.

Recunoscînd glasul lui Rakşa, Puholovița lăsă arma în jos. Apropiindu—se de cel care—l amenințase, Rakşa se convinse că Puholovița era singur (pe mine nu mă observase).

—Nu te—aș sfătui să încerci. Înainte de a veni încoace, i—am lăsat soției o scrisoare în care am notat totul despre tine. Dacă mă vor ucide sau mă vor prinde, scrisoarea va fi predată miliției. Sper c—ai priceput.

L—am zărit pe Puholovița tresărind și devenind mai întunecat la chip. Și ce vesel venise încoace ! Plănuise să—l omoare pe Rakşa, scăpînd astfel de un martor primejdios al fărădelegilor sale.

—Ce prostie ! rosti el răgușit, clipind repede din ochi. Să vorbim mai bine despre afaceri...

În acea clipă se auzi pe aproape lătratul cîinelui.

—Vine paznicul șef ! zise speriat Puholovița.

—Du—te înaintea lui și întoarce—l din drum. La ora unu vino înapoi. Te voi aștepta aici cu camionul și cu încă cineva. Ai ceas ?

—Am.

—Bine ! Du—te !

Îmi mai veni inima la loc. Paznicul șef n—o fi așa de prost să creadă spusele acestui netrebnic ! Va controla cu siguranță cine este în camion, va observa volocul și totul va fi în ordine.

Abia am reușit să mă țin după Puholovița și m—am grăbit să ies înaintea paznicului șef. Auzind însă pe aproape răsuflarea cîinelui, m—am oprit. Ce să fac ? Dacă acest „prieten” se va arunca mai întîi asupra mea ? Îi și vedeam ochii de foc și botul uriaș. Să fug ? La zece pași zării un copac. Țîșnii ca fulgerul pe lîngă el și într—o secundă eram la adăpost pe o creangă, binecuvîntîndu—l pe acest minunat Kosteia care se gîndise să planteze pomi de—a lungul cărării dintre canal și iazuri.

Puholovița îl asigură pe paznicul șef că mașina plecase. Acesta însă nu se lăsă ușor convins.

—„Du—te ! Du—te ! Netrebnicul ăsta te înșală !” Mă străduiam să hipnotizez paznicul.

—Vă spun că a plecat. Dacă nu mă credeți, veniți să vă convingeți. Sînt gata să pariez că nu mai e acolo.

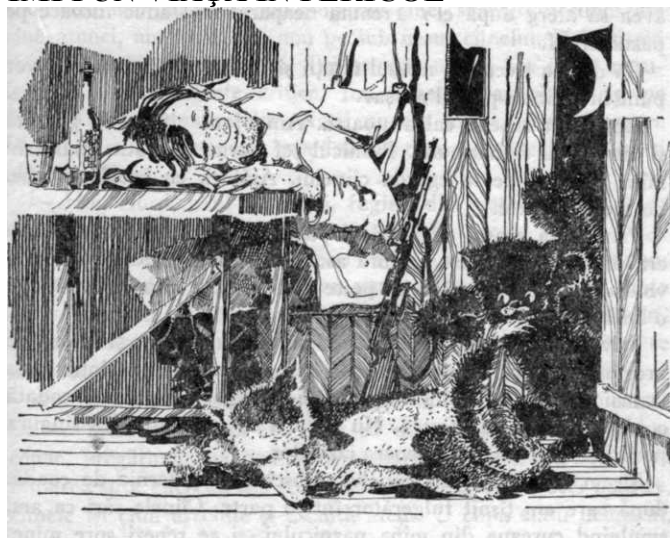
Așteptam tremurînd răspunsul. Îl va crede oare ? Cîinele, care o luase înainte, se opri pe neașteptate sub copacul unde mă ascunsesem și începu să se agite. De teamă, mă pomenii miorlăind, uitînd ce urmări poate avea această faptă necugetată.

—Deci după pisici te năpustiseși ? rîse paznicul șef. Și acum, Petrenko, să ne întoarcem.

Merseră împreună pînă la gheretă. Pornii încet în urma lor, reproșîndu—mi lipsa de prevedere. Cum să—mi repar greșeala ? Acest gînd nu—mi dădea pace. Simțeam cum mă ia cu călduri.

În gheretă ardea soba. Învîingîndu—mi teama de cîine, mă strecurai înăuntru odată cu oamenii și mă ascunsei într—un colț.

ÎMI PUN VIAȚA ÎN PERICOL

Minutarele ceasornicului se apropiiau neîndurător de cifra unu. Nervii îmi erau încordați la maximum. Ajunsesem în pragul disperării.

Pe la ora unsprezece, Puholovița se așeză la masă. Scoase un crap prăjit, un castravete, pîine. Uitîndu—se cu viclenie împrejur, trase din sîn o sticlă.

—Orice—ați zice, eu beau ! Mă așteaptă o noapte întreagă în aerul rece și umed.

După care dădu pe gît jumătate de pahar și se puse pe mîncat pește.

Paznicul șef înghiți în sec, privind în altă parte.

—Vreți cumva să gustați ? i se adresă lingușitor Puholovița, umplîndu—i un pahar cu rachiu.

„Vrea să—l facă inofensiv !" mă străfulgera un gînd și—i strigai printre dinți :

—Netrebnicule !

—Ia ! Raiul să te—nghită ! și—mi aruncă un oscior de crap. L—am dat cu dispreț deoparte, șoptind :

—Pe mine n—ai să mă cumperi !

Paznicul șef înghiți din nou în sec, protestînd timid :

—Știți, e interzis...

Oare va accepta să bea ? Așteptam cu emoție ce va urma. Va lua paharul în mînă sau va spune acel dezgustător „totuși" ?

—Totuși... rosti el și bău.

Celui de—al treilea paznic îi dădură jumătate de pahar, sticla era mare și mai băură toți trei cîte o porție zdravănă.

După cină, Puholovița și al doilea paznic ar fi vrut să se culce puțin, dar paznicul șef ieși afară cu cîinele și se așeză pe prag, trimițîndu—i pe cei doi în recunoaștere. N—am apucat să fug imediat după Puholovița și acum nu mai puteam părăsi ghereta din cauza cîinelui care se culcase în prag. Ce prost se aranjaseră lucrurile !

A trebuit să aștept zece minute pînă a adormit cîinele. Cînd am șters—o din casă, Puholovița era departe. M—am chinuit să—l prind din urmă, dar la jumătatea drumului m—am oprit. Ce rost avea să alerg după el ? Trebuia neapărat să—l aduc înapoi pe paznicul șef.

Că doar a trecut de miezul nopții și curînd răufăcătorii își vor pune în aplicare planul mîrșav.

Am făcut repede calea—ntoarsă. Am ajuns gîfîind la gheretă și am rămas înmărmurit. Paznicul șef dormea liniștit, ținînd în mînă cureaua de la zgarda cîinelui. Alături, cu botul pe labe, dormea și cîinele.

Privind la ceasul de mînă al paznicului, am tresărit speriat: era unu fără un sfert. La ora asta Puholovița și Rakșa erau cu volocul în drum spre iaz, iar peste cincisprezece minute vor scoate o tonă de crapi !

Priveam neputincios în direcția unde Puholovița și Rakșa se pregăteau să arunce volocul. Prin bezna nopții zăream întinderea iazurilor, alea străjuită de pomi de—a lungul canalului. Deodată o idee îmi luminează mintea. Nu trebuia să mai ezit. Era singura posibilitate de a salva comoara iazurilor.

M—am repezit asupra cîinelui, mușcîndu—l puternic de coadă, după care am fîșnit fulgerător într—o parte. Cîinele sări ca ars, smulgînd cureaua din mîna paznicului, și se repezi spre mine. Abia am reușit

să ajung în fugă la primul copac, cățărându—mă repede pînă—n vîrf.

Văzînd că nu are cum să mă prindă, cîinele procedă înțelept, întorcîndu—se la gheretă. Abia făcuse însă cîțiva pași că am sărit din copac și, miorlăind puternic, am zbughit—o pe urmele lui Puholovița.

Cîinele mă auzi și alergă după mine. Simțeam în spate respirația dezgustătoare a acestui monstru. Peste cîteva clipe, voi ajunge sub botul lui ! De aceste clipe depindea însă nu numai viața mea !

Mi—am încordat toate forțele și am reușit să mă sui în alt copac. Numai așa, riscîndu—mi continuu viața, voi izbuti să conduc cîinele spre locul unde se aflau rufăcătorii.

Groaza mă părăsise. Sub imperiul unei senzații necunoscute pînă atunci, am țîșnit din nou pe sub nasul cîinelui, lăsîndu—mă să cad din vîrfurile copacului. Curios, dar nu—mi era deloc nesuferit în acele momente critice. Îmi venea chiar să—l strig pe nume. Contrar aparențelor, Nord nu era totuși un anglosaxon. Observasem că asemenea pseudonime erau pe placul cîinilor și al filfizonilor.

—Hai, Nord, hai ! îl strigai, fugind din toate puterile și cît mai departe de el.

În inima mea încolțea bucuria : cu fiecare minut mă apropiam tot mai mult de țintă. „Nimic nu poate uni mai mult două ființe decît dușmanul comun !" mă gîndeam în acel moment, lăudîndu—mă pentru reușitul aforism. Probabil că un om îl inventase înaintea mea, dar printre pisici aveam negreșit prioritate.

Am alergat împreună cu Nord aproape jumătate din drum. La un moment dat, m—am oprit să mă odihnesc puțin într—un copac, pregătindu—mă pentru următoarea alergare. În loc să se întoarcă spre gheretă, așa cum făcuse la începutul cursei noastre, cîinele își ciuli urechile și ascultă atent. O clipă stătu nemișcat, după care se aruncă lătrînd pe urmele mele.

Am răsuflat ușurat : „În sfîrșit !"

Sărind pentru a nu știu cîta oară din copac, alergai cîteva sute de metri, suindu—mă apoi din nou în vîrfurile altuia. De aici se distingeau bine siluetele tîlharilor și se auzea perfect tot ce vorbeau.

Puholovița stătea pe mal cu arma în mînă, în timp ce Rakșa întinsese volocul. Nord ieși înaintea lor din întunericul aleii.

—Cîinele ! țipă speriat Puholovița. Fugi ! În aceeași clipă se auzi dinspre gheretă :

—Prinde—i ! Șo pe ei !

Cîinele se aruncă lătrînd puternic spre răufăcători, gata la nevoie să sară și în apă. Rakșa și ajutorul său traseră volocul, rupînd—o apoi la fugă prin apă spre camion. Puholovița rămăsese speriat pe loc.

—Ține javra aia nenorocită ! abia putu rosti Rakșa. De spaimă îi clănțăneau dinții.

Dar și Puholovița se temea de cîine și continua să se învîrtească neputincios.

—Oprește—l, îți spun ! se auzi glasul răgușit al lui Rakșa. Altminteri o pățești mai rău !

Strigătul paznicului șef se auzea de undeva, de aproape, iar Nord stătea gata să se repeadă asupra lui Rakșa. Puholovița se hotărî brusc să acționeze. Îl apucă pe Nord de curea și—l trase după el. Răufăcătorii ajunseră la mal și fugiră spre camion.

Cînd auzi pornind motorul mașinii, Puholovița îi dădu drumul cîinelui strigînd :

—Aici ! Ajutor !

În mai puțin de o jumătate de oră împrejurimile iazului se umplură de lume. Veniseră directorul, ceilalți paznici, muncitorii întreprinderii piscicole. Mă aflu și eu la locul infracțiunii, sigur că nu voi mai fi atacat de cîine care era bine ținut de zgardă.

Zărindu—mă, directorul Kosteia rosti mirat :

—Ce—i cu tine ? Cum ai ajuns aici ?

—Cum ? mă înfuriai. Cine crezi c—ă zădărnicit atacul răufăcătorilor ?

Nimeni însă nu mă asculta. Îl ascultau cu toții pe Puholovița.

—Sincer să fiu, aș fi tras un pui de somn ! Dar mi—am zis : „Nu ! Trebuie să păzesc avutul obștesc."

—Netrebnicule ! Mincinosule ! nu m—am putut stăpîni. Puholovița continuă să mintă :

—Plecasem în recunoaștere, cînd am auzit plescăitul apei. Apropiindu—mă, am zărit un voloc întins. M—am repezit la cei care—l pusese. Au rupt—o la fugă dispărînd cu un camion. Ar fi trebuit să—i imobilizez. Nu i—am văzut însă bine din cauza întunericului. Și apoi, de unde puteam bănui că veniseră cu o mașină ?

Vorbele lui i—au entuziasmat pe cei din jur. Laudele nu mai conteneau. Pe mine nu mă lua nimeni în seamă.

Am simțit o mare amărăciune în suflet. Cine—și riscase viața, cine salvase cu adevărat avutul

obștesc și cine obținea laudele ! L—au felicitat pe paznicul șef, pe câinele Nord, iar de mine, adevăratul erou, uitaseră toți.

Oftînd, mi—am adus aminte de Scriitor, la care locuisem cîndva. Avea creații frumoase, îndrăgite de cititori, dar articolele criticilor nu prea pomeneau de el. Adesea mă întrebam de ce nu—l scoate din fire o asemenea atitudine. Odată l—am auzit spunîndu—i nevesti—si :

—Crezi că scriu ca să fiu lăudat de președintele Uniunii Scriitorilor sau de vreun critic literar ? Sau de dragul gloriei ? Scriu fiindcă sînt încredințat că aceasta este de folos cititorilor. Conștiința că am făcut o faptă bună este o răsplată suficientă pentru osteneala mea.

La acest gînd m—am înseninat. Îmi riscasem oare azi viața pentru glorie ? Salvasem iazul de răufăcători și cea mai mare răsplată pentru mine era succesul acestei operații.

Simțind în aer mirosul pătrunzător de rachiu, directorul Kosteia propuse paznicilor să se odihnească și—i înlocui cu alții. Un nou atac al răufăcătorilor era greu de prevăzut.

Văzînd acestea, m—am hotărît să plec și eu acasă, împreună cu directorul. Ce plăcut e să dormi într—o cameră caldă, pe o pătură, înconjurat de prieteni !

UN NOU DUȘMAN

După o asemenea noapte grea am adormit profund. Când m—am trezit, era aproape de amiază. Nu—mi venea deloc să mă scol și câteva minute am moțait, făcându—mi în minte un plan pentru ziua aceea. Puholovița și Rakșa erau deocamdată inofensivi. Trebuia să mă gândesc la alte lucruri.

Cel mai mult mă contraria cultura redusă a neamului pisicesc din localitate. Mă hotărâsem să le țin un ciclu de conferințe. Am hotărît să încep cu o temă literară : „Pisica în literatura beletristică”. Conferința avea un subtitlu : „De la marchizul Carabas² pînă în zilele noastre”. Eram de părere că un asemenea subiect va trezi interesul unui cerc larg de pisici.

În următoarea conferință voiam să dau o idee generală despre întreprinderea noastră piscicolă și despre principalele sarcini care ne stau în față.

Afară era o zi însorită. Mă pregăteam să fac o plimbare, când auzii un zgomot. „Iar hoții ?” mă străfulgera un gând. Tovărășia lui Puholovița și Rakșa mă predispunea la o prudență exagerată, cu atît mai mult cu cît acasă nu eram decît eu.

Ținîndu—mi respirația, am ascultat cu atenție și deodată mă cuprinse o senzație de neliniște plăcută.

Șoarecii ! Se auzea rîcîitul lor. M—am apropiat cu pași ușori, am descoperit gaura și m—am așezat lîngă ea. Știind că în casa asta nu existau pisici, șoarecii își luaseră nasul la purtare. Nici nu trecuse bine un ceas cînd primul șoarece ieși din gaură nimerind în ghearele mele.

După zece minute își făcu apariția și al doilea, peste cinci minute al treilea și după un minut al patrulea. Gontinuai să aștept, dar nu se mai iviră alții. Le—am așezat trupurile alături și m—am îndreptat spre bucătărie pentru a mînca peștele ce mi—l lăsaseră directorul și profesorul.

Ce plăcută ocupație era vînătoarea ! Niciicînd nu simțisem o asemenea desfătare ca acum, după prinderea celor patru dăunători !

Ieșii apoi pe fereastră și mă urcai pe acoperiș. De aici se vedeau iazurile, oamenii care prindeau pește, cisterna auto pe care scria „Pește viu”. În cealaltă parte a acoperișului întîlnii un pisoii cunoscut și rugîndu—l să—i anunțe pe toți că urmează să țin azi o conferință, sării în mijlocul curții și pornii s—o cercetez.

Lîngă magazie se afla pus la uscat un voloc. Am zîmbit satisfăcut observînd că era volocul lui Rakșa. Intrînd apoi în magazie, mă cuprinse mirarea : din toate colțurile venea miros de șoareci. Ce făceau oare pisicile de pe aici ? Doar erau pe puțin zece !

Stînd la pîndă câteva minute, am zărit un șoarece și într—o clipă l—am înhățat. De m—ar fi văzut Scriitorul ! Cît m—a calomniat făcîndu—mă leneș !

După ce m—am săturat de vînat, am ieșit afară, unde era cît pe ce să mă ciocnesc cu vechiul meu dușman. Se îndrepta spre laborator cu o traistă din foaie de cort pe umeri. Mutra lui părea somnoroasă, dar era mulțumit.

„Netrebnicul ! își însușește actul de curaj săvîrșit de alții !”

² Marchizul Carabas — personaj din basmul lui Ch. Perrault, „Motanul încălțat”.

Deodată observai o mișcare ușoară în traistă. Curiozitatea firească și instinctul, care—mi spunea să nu—l slăbesc din ochi pe acest ticălos, m—au determinat să merg în urma lui.

Laboranta cea peste măsură de înaltă se uita la ceva prin microscop când Puholovița se apropie de dînsa.

—Vi i—am adus la analiză, rosti el și începu să scoată din traistă crapii bolnavi.

Nu era un spectacol prea atrăgător : ulceroși, buhăiți și plini de microbi, cum erau, trezeau dezgustul oricui. Senzația aceasta mi se întări cu atît mai mult, cu cît mîncasem bine de dimineață, iar în magazie, sfidînd teama de tuleremie, înghițisem o pereche de șoareci tineri.

—Uite de ce e—n stare boala ! zise Puholovița.

—Ce îngrozitor ! îl susținu laboranta. Rubeola asta mă scoate din fire !

Puholovița puse peștele bolnav într—o cadă mică, după care, privind iscoditor în jur, scoase doi crapi sănătoși, de vreo trei kilograme fiecare, oferindu—i laborantei :

—Pentru dumneavoastră, Adelaida Semenivna, din partea mea.

—O, vă mulțumesc ! rosti femeia cu o voce de bas, ridicînd din sprîncene. Deși nu prea am obiceiul să primesc cadouri, îmi face o deosebită plăcere darul dumneavoastră.

—Luați—i, vă rog ! Pescarii își pregătesc acolo ciorbă, pe cînd dumneavoastră aici... Nici nu se poate compara munca din laborator cu cea de pe mai. Știu prea bine asta. Doar lucrez la institut!

—Vă mulțumesc ! Munca mea e destul de complicată, dar nu obișnuiesc să trag foloase din asta.

—Deși nu vă cunosc obiceiurile, puteți avea încredere în mine. Să—i mîncăți sănătoasă !

—Vă mulțumesc mult !

„Ce oameni ! gîndii. E oare normal ca Adelaida Semenivna să se comporte astfel ? De ce—a luat crapii ? Putea să mănînce singură șase kilograme de pește ?”

—Ați fost la înălțime ! se auzi din nou vocea de bas a laborantei, care ridică cu cochetărie din sprîncene. După mine, acești braconieri meritau uciși !

„Cine primește pește furat nu este oare tot braconier ?” îmi zisei cu ironie.

—Acești pungași meritau cu siguranță să fie omorîți ! o aprobă Puholovița, fără a se înroși. La noapte voi fi din nou de pază...

„Ehei ! mi—am zis. Se pare că iar nu mi—e dat să dorm.” Puholovița ieși, iar eu rămăsei pentru a vedea ce va face laboranta.

Se va apuca să analizeze peștii bolnavi ? Nici gînd ! Luă un pește sănătos din hîrtie și—l puse în frigider. Pe al doilea îl tăie în bucăți, îl curăță și—l puse la prăjit pe reșou.

„Curios, cîți dușmani poate avea peștele ! Numeroși microbi, păduchi, lipitori, braconieri și chiar dintre cei chemați să—l hrănească și să—l apere !”

Întristat, cu o povară grea pe suflet, ieșii din laborator. Lîngă ușă mă aștepta pisoiful.

—Am aranjat totul, mă anunță el solemn. Sînteți așteptat în spatele magaziei.

—Admirabil ! răspunsei și ne îndreptarăm spre locul adunării.

SUCCESUL CONFERINȚEI MELE

Auditoriul era destul de numeros — vreo cincisprezece pisici și motani, fără a mai socoti pisoii. Așa cum le stă în obicei conferențiarilor, am păstrat câteva clipe de tăcere pentru a face impresie, scrutînd cu privirea pe cei care veniseră să mă asculte.

Mi—au atras atenția doi motani : unul, cu care mă mai întîlnisem odată pe acoperiș, bătrîn, gras, mă măsura bănuitor, fără prietenie ; celălalt — tot gras, nu prea tînăr, indiferent față de persoana mea, în schimb cu o uitătură lingușitoare spre vecinul său.

Pe fețele tinerei generații pisicești și ale miștelor vîrstnice, citeam admirația. Și nu era de mirare : cînd mai apăruse în mijlocul lor un conferențiar, și încă unul cu o asemenea coadă bogată și cu o blană atît de pufoasă ! în afară de asta, eram singurul motan negru dintre cei prezenți.

Aruncîndu—mi din nou ochii spre auditoriu, zării un pisoi slab, cu ochii urduroși, care mă privea sceptic. Bărbia îi era mînjită cu funingine, iar mustățile tunse.

Observînd la cine mă uitam, pisoii care—și anunțase confrății despre tema ce urma să le—o expun îmi făcu vesel cu ochiul șoptindu—mi :

—E filfizonul nostru !

Rețînîndu—mi un zîmbet, îmi începui conferința :

—Ați aflat desigur subiectul discuției noastre. Trăiți în sînul unor familii în care părinții le povestesc copiilor lor basme. Prin urmare vă sînt cunoscute opere literare care au în centrul acțiunii pisicile. Îi respect mult pe oameni, dar nu voi lua exemplu de la acei conferențieri care în prelegerile lor se referă la lucruri arhicunoscute.

Se auzi un mormăit aprobator. Numai bătrînul motan, susținut de tovarășul său cel gras, mă urmărea înciudat.

—Din respect față de dumneavoastră, n—am să mă refer la operele pe care nu le—ați parcurs. Totodată, din respect față de persoana mea, n—am să vă vorbesc despre operele pe care nu le—am citit eu.

Drept răspuns, se auziră râsete și aplauze. Bătrînul motan se întunecase și mai mult la față.

—Prietenii ! continuați cu înflăcărare. Criticul literar trebuie să dea o apreciere de fond, să dezvăluie semnificația, să motiveze evoluția personajelor, întreaga lor profunzime, să scoată în evidență morala operei respective.

În ce constă morala basmului *Motanul încălțat* ? în faptul că motanul evoluează ca un personaj pozitiv. Acțiunile sale sînt demne de urmat !

Basmul a fost creat de oameni. Deci, putem deduce logic că omul iubește și respectă pisicile.

Motanul încălțat este un basm francez. Să luăm însă și basmul rusesc *Motanul și cocoșul*. Eroul principal — Cotofei Cotofeievici — nu numai că—l salvează pe cocoșul cel prost de la moarte, dar îi și duce moșneagului la cîmp micul dejun și prînzul ! Este deci un motan viteaz și harnic ! Și cîte exemple de acest fel se mai pot găsi și în alte opere !

Făcui o mică pauză.

—Dar *Motanul pungaș* al lui Paustovski ? se auzi glasul ironic al cotoiului lingușitor. Oare în această povestire scriitorul n—a deformat trăsăturile tipice ale eroului ? De ce nu ați pomenit nimic despre asta?

Se așternu o tăcere apăsătoare. Fără a lua în seamă privirea pătrunzătoare a cotoiului, i—am răspuns cu o întrebare :

—Care e părerea dumneavoastră : scriitorul a deformat sau n—a deformat imaginea motanului ?

Se auzi un rîs înfundat. Lingușitorul privi în direcția de unde se auzise rîsul, după aceea la mine și, nepricepîndu—mi vicleșugul, rosti sigur pe el :

—Cum poate fi calificată o astfel de operă, în care motanul este descris ca un pungaș ? Consider că e o prezentare deformată. Asta e părerea mea.

—Sper că ați citit povestirea ? îl întrebai ironic. Lingușitorul se fistîci. Iar cunoștința mea, pisoiul cenușiu, se

ridică satisfăcut în două labe și, cu o nuanță de emoție în glas, rosti :

—În această povestire scriitorul ne descrie întâmplările prin care trece motanul pungaș pentru a deveni un motan cinstit, cu dragoste de muncă.

Un rîs general străbătu auditoriul. Văzînd că toți înțeleseseră ce fel de individ este motanul cel lingușitor, am pus capăt discuției cu o singură întrebare nimicitoare :

—Mai aveți vreo nelămurire ? Așa deci, am zis după o scurtă pauză, neprimind nici un răspuns. Cum vă spuneam, oamenii ne iubesc, compun despre noi povești, cîntece și versuri. Dar noi ce facem în schimb ? Să aruncăm o privire asupra comportării noastre. Sîntem oare demni de imaginea pe care a creat—o despre noi omul ?

Urmărind iscoditor figurile celor ce mă ascultau, observai că unul lăsase ochii în jos. Era cel cu care avusesem mai înainte discuția despre motanul pungaș.

—Merităm oare cîntecul de care ne bucurăm ? Probabil știți că din familia pisicilor au ieșit leul, regele animalelor, și tigru. Cu alte cuvinte, noi sîntem unchii și mătușile acestor cunoscute și totodată înspăimîntătoare feline. Să vă fie limpede : nu pisica face parte din familia leilor și tigrilor, ci tigrii și lei fac parte din familia pisicilor.

Am băgat de seamă că pe fețele multora dintre cei prezenți, îndeosebi la tineri, licărea sentimentul demnității personale.

—Repet, sîntem oare la înălțimea imaginii pe care a creat—o despre noi omul ? Cum poate fi apreciat, de pildă, următorul fapt: astăzi am intrat în magazie și am prins patru șoareci. Voi unde erați ? Cum de ați îngăduit înmulțirea lor ? Trebuie să dormiți mai puțin, continuați cu glas sever, și să gîndiți mai mult, să vă preocupe în mai mare măsură îndeplinirea obligațiilor voastre. Vă dați seama că o asemenea stare de lucruri nu mai poate fi tolerată ?

—Tu te—ai îmbuibat cu crapă, se auzi vocea răgușită a bătrînului motan. N—aveai decît să prinzi tu șoareci, că noi abia găsim de—ale mîncării și nu prea ne trage ața la vînat.

S—a stîrnit o gălăgie de nedescris. Mi—am dat seama că majoritatea celor prezenți nu—l sprijineau pe bătrînul motan și că starea lor de spirit îmi e favorabilă.

—De ce minți, Nikifore ? interveni o pisică bătrână. Oare nu ai prins deunăzi doi porumbei și i—ai mâncat cu oase cu tot ?

Motanul mieună cu răutate spre pisică, iar vecinul său îi aruncă o privire dojenitoare.

—Vedeți, stimat Nikifor, îi spusei cu blîndețe, problema nu constă în hrană. Totul depinde de caracterul fiecărui individ.

Folosisem cuvîntul „individ” pentru a—i dovedi ce vocabular variat aveam. Greșeala avea să mă coste.

—Aha ! Va să zică eu sînt, după părerea ta, un individ ! răcni Nikifor și se aruncă asupra mea.

Simții o durere în șira spinării. Scuturîndu—mă cu putere, respinsei atacul fulgerător al adversarului. L—am prins cu dinții de gît și mi—am înfipt ghearele în blana lui. În jurul nostru pluteau fire de păr roșcat. La drept vorbind, era și păr negru, Nikifor fiind un motan vînjos.

Ne—am luptat cu furie, mușcîndu—ne și zgîriîndu—ne unul pe altul, cu o energie demnă de o mai bună întrebuintare.

Pisoi și pisicile tinere erau de partea mea, încurajîndu—mă care mai de care. Numai motanul cel gras și lingușitor urla din răsuputeri :

—Atinge—l pe ăla negru ! Dă—i în cap conferențiarului ! Tinerețea, cultura și originea mea siberiana au învins pînă la urmă. Lingîndu—și rănilor, Nikifor trecu la locul său.

—Ce ziceți, putem considera că pauza s—a terminat ? glumii eu. Continuăm conferința ?

—Vă rugăm, vă rugăm ! strigă auditoriul și, parcă mai tare decît toți, motanul cel lingușitor. Se lepădase cu ușurință de Nikifor și acum mă privea cu un aer mios.

„Ce josnic ești !” mi—am zis și, demonstrativ, nu—i mai acordai nici o atenție.

—Prietenii, nu vreau să profit de umilința celui învins sau să—mi arăt superioritatea față de el. O asemenea atitudine ar fi nedemnă pentru un motan cu vederi largi. Sînt însă nevoit să revin la ideea care a dus la conflictul cu dumnealui.

În primul rînd, cuvîntul „individ” nu are nimic jignitor în esența sa. M—am convins însă pe pielea mea că nu trebuie să folosești cuvinte străine pentru a te face înțeles.

În al doilea rînd, stimatul Nikifor susține că s—a hrănit numai cu pîine, nemaiavînd putere să prindă șoareci. Vă spun cinstit însă că puțin a lipsit să mă doboare.

Ultimele cuvinte fură însoțite de un rîs general. Numai Nikifor bombănea înciudat.

—Cu acestea, conferința „Pisica în literatura beletristică” s—a încheiat. Mai aveți întrebări ?

Ca de obicei, se așternu liniștea. În cele din urmă, pisoii care anunțase sosirea mea ridică o lăbuță :

—N—ați vrea să ne povestiți despre fapta dumneavoastră eroică din noaptea trecută ?

Oarecum stîmjenit, am răspuns scurt:

—Ce—am făcut astă—noapte este de fapt o datorie a fiecăruia. Cum puteam să stau cu etichete încrucișate cînd știam că se pregătește o fărădelege ?

Modestia cuvintelor mele încîntă asistența, care mă onoră cu noi aplauze. Pentru a—mi birui stinghereala, am întrebat dacă mai sînt nedumeriri.

—Ce este un romantic ? interveni pisoii filfizon, care mă privise tot timpul cu scepticism.

Pentru a formula cît mai precis răspunsul, am meditat preț de un minut.

—Romantic este acela care este înclinat să idealizeze oamenii, viața, visînd la ceva neobișnuit, la fapte eroice, la jertfirea de sine.

Se stîrni un zgomet general peste care străbătu vocea unui alt pisoii :

—Care este atitudinea romanticilor față de muncă ?

—Acea de a lucra mai bine decît alții ! răspunsei cu fermitate.

—„Romanticul” nostru, dădu din cap o pisică vîrstnică spre pisoii cu mustățile tunse și bărbia mînjită, e de părere că munca înjosește ființele. Drept urmare, refuză nu numai să prindă șoareci, dar chiar să învețe arta de a—i vîna. Și—a tuns și mustățile pentru a nu fi constrîns să prindă șoareci !

—În acest caz nu poate fi socotit romantic, ci un trîntor obișnuit, conchisei.

—Așa e ! încuviință auditoriul.

—Dați—mi voie ! interveni pisoii filfizon. Am citit cîndva un roman în care autorul înfățișează pe un tînăr romantic. Acest romantic joacă biliard pe bani, nu vrea să învețe, nu vrea să muncească și evadează într—o bună zi din plictisul cotidian al capitalei într—o stațiune de odihnă. Și eu aș vrea să învăț să joc biliard. Atunci de ce nu acceptați ideea că sînt un romantic ? L—am măsurat din cap

până—n picioare pe filfizon și i—am zis :

—Scriitorul nu a desăvârșit portretul personajului său. Trebuia să mai adauge despre el că nu catadicește să se spele pe ochi atunci când sînt urduroși.

Un rîs puternic străbătu asistența. De rușine, pisoii care se credea romantic se ascunde în buruieni.

—Mai aveți întrebări ?

—Spuneți, există Dumnezeu ? se auzi deodată vocea pisicii vîrstnice.

—Nu există ! răspunsei pe un ton categoric.

—Totuși, unii oameni cred în Dumnezeu ! insistă ea.

—Dar dumneata personal crezi ?

—Da.

Murmurul mulțimii îmi arată că mai erau și alții de părerea ei. Aceasta mă neliniștea. Nu—mi va fi ușor să aduc lumină în conștiința acestor ființe nefericite. În același timp obscurantismul trebuia combătut pe loc, fără întârziere.

Pentru mine, personal, această problemă nu se mai punea. Urmăream sistematic emisiunile de la televizor și mă aflam deci în pas cu evoluția științei. Dar cum să—i dovedesc acestei ființe înapoiate că greșește atunci când crede în Dumnezeu ?

—Bine, zisei eu. Dumneata crezi în Dumnezeu. Dar cum consideri : există oare același Dumnezeu și pentru oameni, și pentru pisici ?

—Evident !

—Atunci, cum crezi : Dumnezeu prinde șoareci ?

—Firește !

Am izbucnit în rîs. Îmi amintesc cuvintele unui cunoscut filozof ateist francez care afirma că nu Dumnezeu a creat omul, ci omul l—a creat pe Dumnezeu, „după chipul și asemănarea sa”. Dacă pisicile ar avea și ele un Dumnezeu al lor, el ar prinde cu siguranță șoareci.

Am spus aceste lucruri celor prezenți, observînd pe chipurile multora șovăiala. Bătrîna pisică părea buimăcită.

—Unii îl socotesc pe Dumnezeu drept o forță supranaturală, care a creat totul. De unde a apărut lumea dacă n—ar fi fost Dumnezeu ? întrebă motanul cel lingușitor.

—Așa gîndiți și dumneavoastră ?

Motanul nu se hotărî imediat: să recunoască îi era rușine ; să nege i se părea un păcat de moarte.

—Nu are importanță, se decise el. Am auzit lucrurile astea de la oameni.

—De unde știi oamenii că lumea a fost creată de Dumnezeu ?

—Cum adică ?

—Uite așa ! Sau dovediți—mi dumneavoastră.

—Să vedeți... înțelegeți...

Auditoriul izbucni din nou în rîs. M—am decis să—mi ajut adversarul :

—Aveți poate în vedere Biblia ?

—Nu eu, oamenii.

—Putem avea încredere în Biblie ? Acolo, de exemplu, se spune că Dumnezeu a creat omul din lut. Știți prea bine cu toții că n—a fost așa. Charles Darwin a demonstrat că omul a apărut în urma dezvoltării unui organism unicelular. Omul n—a fost „creat” într—o singură zi, ci în sute de milioane de ani. Așa e ?

—Desigur, Darwin are dreptate, fu de acord motanul cel lingușitor. Cum a apărut însă Universul ?

—Universul există dintotdeauna.

—Cum așa ?

Se făcu o liniște deplină. Toți așteptau răspunsul meu. Întrebarea era destul de dificilă. Greutatea consta în faptul că trebuia să le explic în așa fel încît să înțeleagă și pisicile inculte, și pisoii nevîrstnici.

—Să presupunem că Dumnezeu a creat Universul. Spuneți—mi atunci ce—a fost înainte de actul creației ?

—Ce să fie ? Nimic !

—Ce înțelegeți prin „nimic” ?

—Foarte simplu. Să luăm de pildă magazia de colo. Să ne închipuim că nu există. Este, cu alte cuvinte, „nimic” ! rîse lingușitorul, mulțumit de răspunsul dat.

—Scuzați—mă, stimate prietene ! îl răcorii eu. Magazia ocupă un anumit spațiu. Dacă o distruge cineva, rămîne locul pe care s—a aflat, adică spațiul. Așa e ?

—Numai spațiul ! căzu el de acord.

—Înseamnă că spațiul a existat înainte de a începe Dumnezeu să creeze Universul ?

Se așternu din nou un moment de tăcere.

—Spuneți, de ce ați amuțit ?

—A existat.

—Întotdeauna a existat ?

—Întotdeauna !

—Asta înseamnă „veșnic” ! rîsei eu. înțelegeți ce vreau să spun ?

—Înțelegem ! strigară toți.

—Dacă spațiul poate exista veșnic, de ce restul Universului trebuie neapărat să fi fost creat de cineva? Unde e logica ? Nu, dragă colega, Dumnezeu n—are nici un amestec aici. Universul există de—o veșnicie. Dumnezeu este o născocire. El este ignoranța noastră, obscuritatea în care trăim.

Cotitura în mintea celor prezenți era certă. Pînă și Nikifor se uită cu respect la mine, iar bătrîna pisică dădu uimită din labe. Reușisem oare s—o fac ateistă ?

Observînd că aproape toți erau obosiți de atîta încordare intelectuală, neobișnuită pentru ei, am luat hotărîrea să nu le mai expun a doua conferință. Propunerea de a—l urmări cu mic, cu mare pe Puholovița a fost primită cu entuziasm. Explicîndu—le concret ce aveau de făcut, le—am citit următoarea rezoluție:

Noi, pisoii, pisicile și motanii ne vom uni forțele pentru a lupta împotriva braconierilor. Îndreptați—vă atenția cu deosebire asupra lui Puholovița—Petrenko, punîndu—l sub permanentă supraveghere.

—Aș avea de propus o mică modificare ! zise motanul cel lingușitor. Propun ca prima frază a rezoluției să fie formulată astfel :

Remarcînd meritele deosebite ale lui Negrilă Cotoilă, noi... iar mai departe rămîne textul propus.

—De acord ! De acord ! strigă mulțimea.

Preț de o clipă mă luptai cu mine însumi. Lingușirea mă ungea la inimă ca o porție de frișcă. Rezistînd tentației, am spus cu fermitate :

—Nu ! Sînt împotriva acestei modificări a rezoluției ! Nu mă interesează gloria personală, ci lichidarea problemei braconierilor !

Ce s—a petrecut apoi e greu de descris : miorlăituri aprobatoare, strigăte, aplauze entuziaste care mă emoționară pînă la lacrimi. Cea mai mare bucurie am simțit—o cînd Nikifor s—a apropiat de mine și, întinzîndu—mi laba, mi—a spus :

—Prietene Negrilă, iartă—mă ! N—am avut dreptate. După care s—a întors, repezindu—se la motanul cel lingușitor.

În aer zburară bucăți de blană, picături de sînge stropiră pămîntul. Cînd ipocritul scăpă din ghearele lui Nikifor rupînd—o la fugă, cineva îi strigă din urmă :

—Nu uita să te rogi lui Dumnezeu !

Replica fu acoperită de un puternic hohot de rîs. Cînd gălăgia se potoli, am anunțat încheierea conferinței. Unii plecară pe la casele lor, alții ca să prindă șoareci. O bună parte rămaseră însă pe loc. Între ei începu o serioasă controversă literară.

Pisoiul care anunțase conferința (am aflat că—l cheamă Cenușel) veni lîngă mine.

—De ce ați insistat atît de puțin, în prelegerea dumneavoastră, asupra literaturii contemporane ?

Nemaiășteptînd răspunsul, făcu o succintă trecere în revistă a operelor destinate preșcolarilor, printre ale căror eroi se numărau și pisicile.

—De unde cunoașteți atît de bine literatura ? îl întrebai mirat. Aveți poate de gînd să pregătiți o teză de doctorat pe această temă ?

—Nu. Pur și simplu lucrez la o grădiniță, răspunse modest Cenușel, înroșindu—se.

—Ce ați mai citit ? mă interesai, plin de curiozitate.

—Am vrut să citesc *Singur printre dușmani*, dar era mereu împrumutată. Azi a terminat—o în fine

doamna Raburdenko și o voi lua eu. De obicei citesc împreună cu educatoarea.

—Cine e această Raburdenko ? am întrebat eu.

—Laboranta noastră.

—Ar fi bine s—o țineți sub observație. Cenușel zise ascultător :

—S—a făcut!

Se înserase și profesorul era probabil îngrijorat de absența mea îndelungată. Luîndu—mi rămas bun de la toți, am plecat spre casă.

CUM SE POT OBTINE SUPLIMENTAR ZECE MII DE KILOGRAME DE PEȘTE

Seara, stînd cu profesorul și directorul întreprinderii piscicole la un ceai, am auzit un lucru interesant. Exista o posibilitate de a provoca depunerea icrelor de pește cu o lună mai devreme decît de obicei. La început n—am dat nici o importanță acestui amănunt. „Ce contează o lună !” îmi ziceam.

Nu era însă așa. Am aflat că dacă un crap își depune icrele cu o lună înaintea termenului obișnuit, urmașii lui vor avea pînă la începutul iernii nu cinci, ci șase luni ! Hrănit cum trebuie, puietul de crap va crește în greutate, în această lună, cu o sută de grame și chiar mai mult. Puietii sînt însă nenumărați ! Socotiți cît va însuma acest spor la numai un milion de crapi ! Zece mii de kilograme ! Zece tone de pește !

—Să organizăm o prematură depunere a icrelor ! exclamai, dar, ca și în alte ocazii, profesorul nu m—a înțeles.

—Interesant, însă... rosti cam șovăitor profesorul.

—Întreprinderea noastră nu crește numai puiet pentru Marea Niprului. Ea are și sarcina de a crește pești—marfă pentru vînzare ! conchise directorul.

—Da, dar... zise din nou fără convingere profesorul.

—Hotărîți—vă odată ! exclamai nerăbdător.

Am mai aflat din discuția lor că depunerea timpurie a icrelor se poate face introducînd în iaz, concomitent, masculi și femele. Depunerea nu are însă loc în condiții favorabile : o parte din icre se distrug și e greu să controlezi desfășurarea acestui proces.

E totuși extraordinar ! Un singur crap depune patru sute cincizeci de mii de icre ! Întreprinderea are ceva mai mult de o mie de crapi maturi. Puneți cincizeci de femele și o sută de masculi într—un iaz, controlînd apoi depunerea icrelor. Cincizeci de femele produc douăzeci și trei de milioane cinci sute de mii de icre. Chiar dacă din această uriașă masă de pește va rămîne în viață numai a douăzecea parte, un milion de crapi vor cîntări cu zece mii de kilograme mai mult decît cei veniți pe lume cu o lună mai tîrziu.

Trebuie să recunosc meritele oamenilor. Deși uneori vorbesc mult, pînă la urmă ajung totuși la concluzii juste. După o oră de discuții, Kosteia obținuse același rezultat al socotelilor ca și mine.

—Avem un plan al producției—marfă de patruzeci de mii de kilograme, spuse Kosteia. Pentru a—l realiza, ne—am propus să folosim un milion de puiet de crap. Vom da însă nu patruzeci, ci cincizeci de mii de kilograme ! Vom depăși planul ! Chiar mîine vom pune în același iaz o sută cincizeci de crapi, masculi și femele.

Noaptea se lăsase demult. începuse să plouă. în casă era cald și plăcut. Profesorul și Kosteia terminaseră de băut ceaiul și—și continuau pe îndelete convorbirea. Lenocika dormea, soția lui Kosteia trebăluia prin casă, iar eu nu—mi găseam locul. în clipa asta Puholovița „păzea” iazurile și plănuia cu Rakșa cum să fure peștele. Iar eu, între timp, stăteam la căldurică în loc să fiu acolo unde mă chema datoria.

„Trebuie să mă duc acolo fără întîrziere”, îmi ziceam dar amînam mereu. Pînă la urmă am decis să—mi iau postul în primire după ce ai casei vor adormi. Pînă atunci, trebuia să ațipesc puțin, să nu mă las copleșit de gînduri.

Abia trecuse o jumătate de oră, cînd profesorul începu să caște. Kosteia îi propuse să se odihnească. Gîndindu—mă la frigul de afară, bombănii nemulțumit.

—Culcați—vă, odihniți—vă ! zise din nou Kosteia. Eu am să merg la iazuri. E o vreme așa de urîtă încît paznicii vor sta cu siguranță în gheretă și mi—e teamă că braconierii își vor face mendrele.

—Admirabil ! Ce drag îmi ești ! strigai și o luai la fugă după Kosteia.

Ne—am suit în Moskvici și am plecat. Paznicii erau într—adevăr în gheretă, afară de Puholovița. Directorul îi certă și ei plecară agale spre iazuri.

Mergînd de—a lungul canalului, îl întîlnirăm la ultimul iaz pe Puholovița.

—Îți aștepti complicele, răufăcătorule ? îi aruncai în față. Ce amărît am fost însă imediat, auzindu—l pe director cum îl laudă pentru prezența sa acolo, în ciuda vremii neprielnice.

Rakșa era oare undeva pe aproape ? Sărind din mașină, mi—am biruit aversiunea față de pămîntul ud și am dat o raită pe lîngă iaz, adulmecînd aerul. Rakșa nu se afla prin împrejurimi.

Peste puțin timp Kosteia se întoarce acasă, iar eu am rămas să supraveghez locul.

Deși umezeala mă stînjenea, am continuat să adulesc. Mă aflam la o sută de metri de iaz, cînd deodată am prins mirosul cunoscut.

Rakşa era aici ! Ce ticăloşie au mai născocit ? M—am dojenit în gînd pentru lenevia de care dădusem dovadă stînd acasă la căldurică, în timp ce se puneau la cale o mîrşăvie.

Întorcîndu—mă spre Puholoviţa, m—am oprit nu departe de el, ţinîndu—l sub observaţie. Probabil primise o sarcină dificilă de la Rakşa, fiindcă era agitat şi înjura întruna.

Nu puteam suferi bădăraşia, dar, în speranţa că voi prinde ceva interesant printre blestemele lui Puholoviţa, m—am apropiat de locul unde stătea. Speranţa a devenit în curînd certitudine. Tîlharul înjură urît, apoi adăugă :

—O, Doamne ! Pe unde întîrzie oare ?

„Ehei ! mă bucurai. Înseamnă că am venit la timp !" Plimbîndu—se nervos în jurul iazului, Puholoviţa bodogănea înciudat:

—S—o fi speriat de ploaie ? Lua—l—ar dracii ! Sau poate l—a împiedicat ceva să vină ? Crăpa—i—ar ochii ! Pe unde umblă, canalia ?

Trecu un ceas şi Rakşa tot nu apăruse. Mă ascunsesem după un mănunchi de papură care mă apăra de ploaie, dar nu şi de frig sau umezeală. Îngheţasem tun, însă am răbdat, continuînd să aştept.

Se crăpa de ziuă. Puholoviţa îşi pierduse speranţa de a—l revedea pe Rakşa şi, după cît mi s—a părut, asta îl bucura. Cînd se luminează bine, devenise limpede că braconierul nu—şi va mai face apariţia.

Îmi amintii că dădusem de o urmă a lui Rakşa încă la căderea nopţii. Probabil că acesta venise prea devreme la întîlnire şi, negăsindu—şi complicele, plecase.

UNELTIRILE RĂUFĂCĂTORILOR

Activitatea intensă din timpul zilei ca și noaptea nedormită ar fi trebuit compensate prin câteva ore de odihnă. Ceva însă îmi spunea să nu—mi părăsesc postul.

Am rămas în continuare în preajma iazului din care urma să se pescuiască astăzi. Apa era calmă, uneltele se aflau la locul lor. În curînd urmau să sosească și pescarii. Așezîndu—mă comod sub cada unde erau scăldați peștii, am mijit ochii urmărindu—l în continuare pe Puholovița.

„Voi fi oare în stare să rezist două zile fără pic de somn ?” îmi zisei fiindcă luasem hotărîrea să nu—l slăbesc pe Puholovița nici în noaptea următoare.

Temerea mea se dovedi inutilă. Puholovița fusese de pază toată noaptea și acum avea să se odihnească pînă la prînz. Am înțeles asta cînd, după ce scoase o pereche de crapi pe care—i ținuse în apă de capătul unei sfori, se ridică luînd—o spre casă.

Deodată auzii un strigăt :

—Hei ! Domnule !

Neplăcut surprins din pricină că mă trezise din visare cît și datorită tonului ironic, am pufnit nemulțumit și am deschis ochii.

În fața mea se afla o pisică între două vîrste, slabă și cu o lucire nervoasă în priviri. Am șovăit o clipă, neștiind dacă e mai bine s—o reped pe această neobrăzată sau s—o copleșesc cu o amabilitate plină de dispreț. Am ales a doua cale.

—Vă ascult, îi spusei cu răceală.

—Ce aveți cu fiul meu ? De ce l—ați ponegrit ? Cu ce drept v—ați amestecat în treburile familiei noastre ? Educați—vă în primul rînd propriile dumneavoastră odrasle !

De la prima întrebare, pusă cu destulă violență, glasul ei deveni din ce în ce mai strident.

—Despre ce e vorba ? Nu înțeleg nimic, i—am răspuns cumpătat deși țipetele pisicii mă cam scosese din sărite.

—Aha, nu înțelegeți nimic ? Cine l—a luat peste picior pe fiul meu ? Cine l—a făcut filfizon ? Cine i—a zis că nu se spală pe ochi ?

Nu mi—am putut reține un zîmbet.

—Asta era, deci... Sînteți mama acelui pisoi ? Interesant...

—Vi se pare interesant ! Da, sînt mama acelui pisoi ! Mama lui ! Și nu permit nimănui să—și bată joc de el. Nu permit să fie jignit unicul meu fiu !

—Vă rog să nu țipați ! îi zisei făcînd o strîmbătură. Ați crescut un pierde—vară și acum mă dojeniți pentru că am îndrăznit să—i spun pe nume după cum merită.

—Aha ! Am crescut, deci, un filfizon și—un pierde—vară ! Dar e încă mic ! Îmi iubesc copilul și vreau să aibă parte în viață numai de bucurii ! Da, nu l—am lăsat să muncească ! E de ajuns că trudesce eu, că mă zbat și noaptea ca să—mi asigur traiul. Măcar puiul meu să trăiască bine, să nu cunoască greutățile, să nu știe ce înseamnă să te spetești muncind.

—Puiul ? ! rîsei eu. Doar toți cei de—o seamă cu el prind cu ușurință șoareci !

—Pentru o mamă puiul rămîne întotdeauna pui chiar cînd ajunge mare !

M—am uitat cu milă la această ființă mărginită. Cîte mame nu procedează ca ea, susținînd că—și iubesc progenerurile, și nu fac decît să le strice viitorul.

Pisica urmă să—și demonstreze dragostea față de puiul ei, strigînd cît o lua gura, în timp ce eu mă străduiam să aleg acele cuvinte care s—o atingă cît mai dureros, demonstrîndu—i stupiditatea raționamentului ei. Am așteptat pînă cînd se opri ca să răsuflă și am întrebat—o :

—V—ați gîndit de ce puiul dumneavoastră e așa de jigărit ? L—ați comparat cu alți pisoi ? De ce are o înfățișare atît de jalnică ?

Pisica se domoli brusc.

—Nu prea stă bine cu sănătatea. Asta e nenorocirea mea ! Ce—o fi oare cu el ? urmă ea cu tristețe.

—E slăbănog fiindcă nu prinde șoareci și nu—i poate prinde fiindcă e slăbănog, i—am zis sarcastic. Pesemne că vă face plăcere să—i vedeți pe ceilalți pisoi care au o înfățișare normală, în timp ce al dumneavoastră e atît de debil...

Pisica se porni deodată pe plîns.

„Naiba a adus—o aici cu istericalele ei !” îmi ziceam în sinea mea, așteptînd încruntat ce va urma. La

vederea lacrimilor, inima mea de cotoi s— a muiat și peste o clipă i— am spus :

— Liniștiți— vă...

— Ajutați— mă ! miorlăi ea cu glas stins. Nu știu ce să mă fac cu el. Cum să— l educ ?

— Copiii trebuie educați încă înainte de a învăța să meargă. Când s— au ridicat în picioare, e prea târziu, i— am răspuns printr— o zicală auzită de la oameni.

— Vă rog, sfătuiți— mă ce să fac !

— Ce vă pot sfătui ? ridicați din umeri.

— Sînteți atît de învățat ! Ați văzut atîtea în viață ! Ați trăit în preajma unor oameni cu multă carte. În ochi îi licărea speranța. Spuneți— mi, ce ați face în locul meu ?

— Eu ? Hm... într— adevăr, ce— aș face ?

Timp de o clipă m— am gîndit ce— ar trebui să fac în locul acestei pisici nefericite și deodată am găsit răspunsul :

— Nu i— aș da de mîncare !

— Cum ? ! exclamă ea.

— Uite— așa. Nu i— aș da și gata !

Pisica se uită la mine preț de un minut, apoi răsuflă ușurată și se îndepărtă.

„Tot ea e de vină !" meditam în urma ei și, așezîndu— mă comod, încercam să ațipesc.

N— am apucat să adorm. Se auzea vocea directorului și a profesorului, veniți cu un grup de pescari. Cum să mă lase inima să dorm, în loc să asist la primul pescuit !

În acest iaz se aflau mulți crapii maturi, de cinci— șase ani, care la primăvară aveau să dea o sumedenie de urmași. Era o desfătare să vezi asemenea pești !

Înainte de a arunca volocul, directorul ceru să fie aduși cei patru crapii morți ce pluteau cu burțile roșii, pline de bube, deasupra apei. În același timp, doi muncitori săpară o groapă apoi aruncară în ea peștii morți pe care— i stropiseră cu petrol.

Primul voloc a fost tras în sfîrșit din apă. Ce plăcut era să ascuți freacăta peștilor în plasă, pe targa și apoi în cadă ! Stînd sub cada răsturnată, nu— mi puteam lua ochii de la acest spectacol, deși a trebuit să părăsesc locul ascunzătorii, fiindcă am fost alungat de acolo, oamenii avînd nevoie de cadă.

Înainte de a fi duși în iazul de carantină, crapii erau examinați cu atenție și măsurați. Dacă vreunul avea botul și spatele strîmbate, era aruncat deoparte. De fapt, nimerea într— un țarc separat de unde urma să fie trimis la vînzare. Au ajuns acolo mai cu seamă crapii foarte slabi.

După ce— am dejunat, am adormit. M— am sculat la prînz, chiar cînd sosi Puholovița cu ochii cîrpiți de somn, roșu la față, mai dezgustător ca oricînd. Ceilalți paznici, deși nu dormiseră noaptea, ajutaseră toată dimineața la diversele operații. Și doar Puholovița trebuia să cîștige o încredere deplină !

Priveam indiferent în jur, cînd auzii apropiindu— se dinspre cărare niște pași cunoscuți. Peste puțin timp își făcu apariția Rakșa.

— Ce căutați aici ? Doriți ceva ? i se adresă iritat Kosteia.

— Scuzați— mă, zise cu blîndețe Rakșa. Sînt șofer. Mi— a rămas mașina în drum. Nu mai am benzină. Nu— mi puteți da dumneavoastră ?

Puholovița intră pe neașteptate în discuție :

— Cară— te de— aici ! Pleacă !

Abia de trei zile era paznic și învățase să strige : „Cară— te !”

— Cară— te ! îți arăt eu benzină ! Dați— mi voie, tovarășe director, să notez numărul mașinii acestui om. Să se învețe minte ! mai strigă el.

Rakșa își luă tălpășița. Puholovița se repezi în urma lui.

— Bine faci, Petrenko ! îi strigă directorul.

„Ce se întîmplă aici ? De ce s— au schimbat raporturile dintre hoți ?” După cîteva clipe de meditație m— am lovit cu laba peste frunte. Înțelesesem : Puholovița găsise un mijloc să discute cu complicii săi fără a trezi bănuieli.

Am țîșnit după el, reușind să— l prind cu puțin timp înainte de a— l ajunge din urmă pe Rakșa.

— Te— am așteptat toată noaptea, ud pînă la piele, îi reproșă Puholovița.

— Am venit ceva mai devreme, dar nu te— am găsit. Și deodată s— a pornit ploaia.

— Bine, fie. Acum ce cauți aici ?

— Am venit după pește.

—Și cum vrei să—l iei ?

—Asta te întreb și eu : cum ? Puholovița căzu pe gânduri.

—*Voloc* ai ?

—Parcă nu știi...

—Împrumută de la cineva, îl sfătui Puholovița.

—Nici nu mă gîndesc. Cum se va răspîndi zvonul că s—a furat pește, se vor interesa cine și de unde a luat volocul. Mai bine fă tu rost... ia—l pe—al meu...

—Aștept un prilej nimerit, dădu din cap Puholovița și adăugă : Peștele tot îl vom lua.

Eram numai ochi și urechi.

—Cum se va încălzi, vor începe să hrănească peștii. Crapii se vor obișnui cu un anumit loc și de acolo îi vom putea lua nestingheriți.

—Fie cum spui. Cînd vor începe să—i hrănească ?

—Depinde de vreme. Peste o săptămînă—două, poate și peste o lună.

—E cam mult de așteptat, dădu din cap Rakșa. Să luăm din țarc. Din ăia mari, pentru prăsilă ! Cu icre !

—Mi—e teamă ! se împotrivi Puholovița. Ne—ar prinde imediat, în curînd peștii vor depune icrele și de aceea i—au numărat. Deodată chipul i se luminează. Îi vom lua mai tîrziu. După ce depun icrele. Cine va mai ști atunci cîți sînt în iaz ?

Ultima frază nu—l mulțumi pe Rakșa.

—E mult pînă atunci. Am poftă să mănînc o ciorbă de pește chiar acum !

Puholovița rînji.

—Chiar la tine mă gîndeam... Amîndoi se apropiară de ultimul iaz. Puholovița îi arată două nuiiele înfipite în pămînt, nu departe de mal : Vezi bastonașele acelea ? Scormonește cu degetele în preajma celui care e mai aproape de apă.

Rakșa scormoni și găsi capătul unui șiret ascuns în pămînt.

—Bine—ai mai născocit—o i se bucură el și trase din apă vreo zece crapi de cîte două kilograme fiecare. Mulțumesc !

—Îți pot face rost zilnic pentru masa de prînz.

—Ce spui ? Ar fi o treabă ! se bucură hoțul. Apoi îl privi pe Puholovița cu neîncredere. Dar vezi ce faci ! Poate ai de gînd ca în felul ăsta să mă dai pe mîna paznicilor ! Nu uita că scrisoarea e la soția mea și va fi trimisă unde trebuie chiar a doua zi.

—Tontule ! replică supărat Puholovița. Ce—ți închipui ? între noi doi trebuie să existe prietenie ! O prietenie trainică !

—Ticălosule ! Cum îndrăznești să murdărești acest cuvînt sfînt ! izbucni eu.

Prinși în discuție, cei doi nu mă auziră.

—Te voi informa prin scrisori cînd și unde va avea loc întrevederea, zise Rakșa.

—Dacă le va citi cineva ?

—Doar nu sîntem proști ! Voi scrie că în ziua aceea, la ora opt, aștept sosirea mătușii. Asta va însemna că te aștept pe tine.

—Aha, acum înțeleg i Și acum spune—mi un număr de mașină ca să—l notez pentru director, zise zîmbind Puholovița.

—Scrie. Și—i dădu un număr. Ce—o să mai rîdem !...

—Al cui e numărul ăsta ?

—Vei afla mai tîrziu.

Rakșa se așeză la volanul camionului, care putea să transporte o tonă și jumătate, și porni spre șosea. Puholovița rămase locului. Zîmbind satisfăcut, își făcea desigur calculele cîștigului.

Abia m—am stăpînit să nu—i scot ochii. Cînd nu voi avea nici un alt mijloc de luptă, o voi face ! îi voi aplica o lovitură pe neașteptate !

În drum spre pescari îmi făcui un plan de acțiune. În primul rînd, trebuia să organizez urmărirea poștei. Poștărița Katia avea o pisică destul de bine instruită, care putea cerceta cu ușurință întreaga corespondență care ne era destinată.

În al doilea rînd, trebuia să învăț să scriu, ca să povestesc tuturor cine erau Petrenko și Rakșa și ce ticăloșie puneau la cale.

Am grăbit pasul ca să ajung cît mai repede la pescari. Fără să zăbovesc, am sărit apoi într—o mașină

care tocmai se îndrepta înspre cătunul nostru și în câteva minute am și fost acasă.

PRIMUL CONTACT CU CREIONUL

Nu prea tână, dar simpatica pisică a poștăriței mi—a spus că nu mă poate ajuta. Katia, fata care ducea scrisorile, le primea de la oficiu și le înmîna apoi destinatarilor, fără a mai trece pe acasă.

—Ce are în geantă, n—am cum să știu, zise ea cochetînd.

—Cine lucrează la oficiu ?

—Nikifor.

—A, bătrînul instigator ! Nu—i nimic, o să mă înțeleg cu el ! rostii cu convingere.

—Dar e analfabet ! mi—o reteză pisica. Văzînd nedumerirea mea, adăugă : Nikifor nu voia să învețe, deși era foarte înzestrat, îl știu de cînd era tînăr. Totul i se părea ușor, devenise leneș. Și ce motan venerabil ar fi putut să ajungă !

I—am arătat că sînt de acord cu spusele sale, deși în realitate mă interesa mai mult demascarea lui Puholovița decît biografia lui Nikifor.

—Ce s—ar putea face ? rostii deznădăjduit.

—Am să încerc să vă ajut. Ce—ar fi să—i trimitem lui Nikifor un ajutor cu care sînt convinsă că sînteți de acord ? Va îndeplini cu siguranță misiunea. îl voi trimite la oficiu pe fiul meu Cenușel, care acum lucrează la grădinița de copii.

—A ! Specialistul în literatură !

—Da.

Era într—adevăr o candidatură strălucită. I—am adresat mamei atîtea complimente, încît s—a simțit jenată.

Încheindu—mi și această misiune, m—am întors acasă. Nu fără emoție, m—am pregătit să învăț buchile. Creionul se afla pe masă și alături de el un blocnotes.

Luînd creionul în dinți, am simțit că tremurul interior devenise aproape o durere fizică ! Mă aflu în fața celui mai important moment din viața mea ! Cuvîntul scris ! Voi învăța să scriu, comunicînd celor care nu—mi înțelegeau graiul, gîndurile, cunoștințele mele !

—Putem începe ! rostii solemn revenindu—mi din emoție și, cu creionul în gură, trasai prima linie a literei „P”. Pentru ziua de azi îmi propusesem să scriu patru cuvinte : *Puholovița este un hoț !*

Prima linie a ieșit destul de bine, a doua aproximativ la fel, deși nu era perfect curbă. Cînd am vrut să unesc cele două linii, am mișcat laba fără voia mea și iată ce—a ieșit:

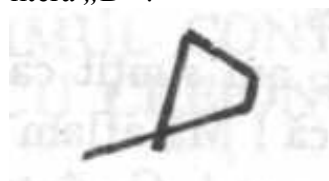
Eu știam că asta e litera „P”, dar se putea crede că e un „R”. Greșeala se datora faptului că țineam capul într—o poziție nefirească, deschizînd doar un singur ochi. De aceea litera ieșise imperfectă.

Am încercat de cîteva ori să scriu corect prima literă a numelui lui Puholovița. Degeaba însă.

Mă apucase disperarea. Speranțele mele se dovedeau zadarnice. Și într—advăr, mai puteam oare să pretind că sînt cel mai deștept exemplar al speciei mele ?

Am aruncat creionul și am rămas nemișcat, ca într—un somn letargic. Deodată mă fulgeră o idee : „Trebuie să țin creionul în labe !”

Speranța îmi reveni. Am apucat creionul cu două labe. Acum îmi era clar încotro să trag liniile. Labele fiind ocupate, hîrtia se mișcă și liniile ieșiră din nou strîmbe. Obținusem ceva asemănător cu litera „D” :

„Trebuie să reușesc să prind creionul cu o singură labă !" Cu frumoasa intenție de a nu mă da bătut, am așternut în cele din urmă pe hîrtie o literă frumoasă, dar, din cauza efortului, m—am lovit puternic peste spate cu coada. Mă durea atît de tare laba, că abia după o jumătate de oră m—am apucat să scriu a doua literă. După ce am scris încă trei litere, am privit fără să vreau spre ceas și am rămas mut de uimire : trecuseră patru ore de cînd luasem prima oară creionul în gură ! Și eu care aveam impresia că se curseseră doar cîteva minute !

Odihnindu—mă încă puțin, am mai scris o literă. Se însera. Curînd se auzi duduital mașinii și în cameră intrară profesorul, Kosteia și soția acestuia. Apoi sosi de la grădiniță și Lena.

Stăteam la fereastră așteptînd pînă cînd cineva îmi va citi încercarea. N—am avut mult de așteptat.

—*Puho...* citi Kosteia. Cine a scris asta ? Poate Lenocika ?

Soția lui Kosteia se arată mirată de cele scrise.

—S—a oprit la jumătatea cuvîntului. Lenocika, tu ai scris asta ?

—Eu !

—Ba eu am scris ! strigai enervat, ofensat de minciuna fetei.

—Poate n—ai scris tu ? o întrebă tatăl ei.

—Poate că nu, fu de acord Lenocika.

—Atunci cine a scris asta ? se mirară toți, știind că în cameră nu fusese nimeni toată ziua, în afară de mine.

—Pisoii ! ghici Lenocika.

Concluzia ei m—a bucurat mult. Uitînd că la prima noastră întîlnire mă trăsese de coadă, am alergat la dînsa și m—am frecat de picioarele ei.

—Miți, mițișor, ia spune, cum ai reușit să scrii ? mă rugă fetea.

Mă simțeam ofensat de cîte ori eram confundat cu o mîță. De data asta n—am luat în seamă cuvintele Lenocikăi și eram gata să povestesc cum am scris, cînd deodată Kosteia se adresă fetei :

—Ce înseamnă *Puho...* ? Ce—ai vrut să scrii ?

—Nu știu.

—Vai ! dădui un țipăt. Numai eu știu cine e—n realitate acest Puholovița. Trebuia să scriu : *Petrenko este un hoț*.

În aceeași clipă se auzi o bătaie în ușă.

—O telegramă pentru profesorul Neteaha, anunță Katia din prag.

—I s—o fi întîmplat ceva acasă soției ? mă neliniștii eu. Deși îmi dorea moartea, eu nu—i voiam răul.

—Sînt rugat să mă duc la Herson, rosti profesorul, citind telegrama. Începe depunerea icrelor la șalău și trebuie să văd cum sînt folosite acolo „cuiburile" profesorului Bilii.

Din spusele sale am înțeles că profesorul Bilii, în loc să—și vadă de cursuri, își face de lucru cu niște cuiburi. Asta m—a făcut să rîd în hohote.

—Vrei să vii cu mine ? mă întrebă profesorul. Ca de obicei, nu—mi înțelesese gîndurile. Te rog !

CĂLĂTORIM PE MARE

Mă sfișia o puternică luptă lăuntrică. Sentimentul prieteniei, ca de altfel și cel al recunoștinței, mă îndemna să—l întovărășesc pe profesor. În schimb, sentimentul datoriei (doar trebuia să—l urmăresc pe Puholovița !) mă obliga să rămân aici. Am răsuflat însă ușurat când am aflat că Puholovița va merge cu noi.

Ne—am urcat în Volga și am pornit de—a lungul ogoarelor pe care se iviseră ici—colo tulpinițele semănăturilor de toamnă. Nu mică mi—a fost mirarea observînd că ne îndreptam spre nord. După cîtă geografie știam, Hersonul se afla la sud de locul de unde pornisem.

M—au mirat și cuvintele lui Puholovița care—l sfătua pe profesor să se ferească de răceală. Totul s—a lămurit îndată. Noi urma să mergem doar pînă în port, de unde Volga se va întoarce cu Puholovița. Din port aveam să luăm bilete de clasa întâi la un vapor care ne va duce pînă la Herson.

După cum am mai spus, nu—mi plăcea defel apa. Mi se părea totuși un lucru interesant să privesc această „mare” creată de mintea și mîinile omului. Sincer să fiu, nu mi—a făcut însă impresia la care mă așteptam. Nu mă atrăgea în nici un chip. Malurile păreau goale, fără tufișurile de răchită și sălciile aplecate care înfrumusețau rîurile și iazurile și care, fără îndoială, ar fi putut împodobi și împrejurimile „mării”. Nu se zăreau nici trestii, nici rogoz. Se vedea doar ogorul negru pe care nu apăruse încă verdele semănăturilor. Peisajul se înviora numai acolo unde se distingea vâlul verde al griului de toamnă ce începuse să răsără.

Nu era însă vorba numai de frumusețe. Pe mine, ca ihtiolog, mă nelinișteau malurile prăpăstioase ale „mării”, roase de valuri. Acolo unde se surpau, se înălțau în jur pereți galbeni, verticali.

Cu un an în urmă n—aș fi acordat nici o importanță acestui fenomen. Acum însă nu—l puteam privi în liniște. În preajma malurilor „mării” crapul, șalăul, plătica nu aveau cum să—și depună icrele.

Ce însemna asta ? Că rezervele de pește ale acestui bazin nu se puteau înmulți pe cale naturală.

Crapul își depune icrele numai în apele de primăvară revărsate, care acoperă luncile. Dacă nu are aceste condiții, icrele se transformă într—o pastă, fiind absorbite de organismul peștelui.

Șalăul își depune icrele la rădăcina sălciilor, răchitelor sau a altor copaci și tufișuri ce cresc lîngă mal, ca și pe iarba din fundul bazinului. Poate face acest lucru și pe fund nisipos sau în prundiș, săpîndu—și acolo o gropiță — care se cheamă „cuib”. Nu—și va depune niciodată icrele în mîl sau pe fund nămolos. Nu—și depune icrele lîngă malul golaș nici plătica !

Există și specii de pești care, dacă nu au condiții pentru depunerea icrelor, pier ! Așa a decis natura : ca pisica să dea naștere puilor chiar și în pod sau în subsoluri, găina să facă ouă nenumărate oriunde, pînă și în mijlocul curții, iar peștele numai în anumite condiții bine determinate.

Peste puțin timp urma să privesc împreună cu profesorul depunerea „organizată” a icrelor de șalău. Totodată trebuia să supraveghem expedierea lor la întreprinderea noastră.

Am navigat destul de mult. Deoarece nu—mi plăcea defel să privesc prin hublou apa cenușie și malurile galbene, am preferat să mă plimb. Aruncîndu—mi o privire în magazie, zării un șoarece pe care—l prinsei repede. Apoi mă dusei în cambuză (așa aflai că se numește bucătăria vasului). Blana mea pufoasă îl impresiona așa de tare pe bucătar încît acesta îmi dădu o bucată de carne crudă.

Liniștea, stomacul plin și lipsa de griji îmi treziră dorința de a medita. Mă întrebam „Cum se face că toți se poartă atît de frumos cu mine ? ” Și pe loc găsii răspunsul : „Fiindcă tu, Negrilă Cotoilă, ești un motan cumsecade, un motan cinstit, ești binevoitor, harnic și drept”. După ce am rezolvat această problemă, care nu se dovedi prea complicată, îmi adusei aminte, prin asociație, de antipozii mei, pisoiul filfizon și motanul cel lingușitor cu care discutasem la conferința mea.

Mă întîlnisem cu acest fățarnic îmbuibat cu cîteva zile înainte de plecarea mea la Herson.

—A, Negrilă ! Noroc ! Începu el pe un ton familiar. Știi, Negrilă, mi—ai dat atunci o idee interesantă.

—Cînd „atunci” ? exclamai, fără să ascund ironia. Atunci cînd Nikifor te—a învățat cum să te porți ?

—Vai, Negrilă, cît ești de ranchiunos, mormăi el pe un ton lingușitor, în loc să se supere sau să—mi dea replica înfigîndu—mi ghearele în blană. Eu am dorit să mă sfătuiesc cu matale, iar mata...

—Spune despre ce e vorba ! îmi aplecai capul și îmi lăsaî ochii în jos, în semn că discuția îmi era neplăcută.

—Vreau să scriu un referat pe o temă care probabil te va interesa.

Am tăcut și am dat ușor din cap, schițînd un gest care voia să spună : „Continuă, nu mai lungi

vorba!"

—Un referat despre educația tineretului nostru.

—Cum să educăm lingăi ? zisei eu, neputînd să mă abțin. El înghiți insulta și continuă :

—Va fi o conferință pe tema : «Problema reeducării ”puilor mamei”, ca problemă de bază a tineretului pisicesc».

Am holbat ochii.

—Pregătesc această conferință ca o dezbatere legată de pisoii filfizon, pe care l—ai criticat atît de îndreptățit la acea adunare de pomină și. de asemenea, în discuția cu maică—sa.

—Și cum ai de gînd să—l reeduci ?

—Păi, cum ? Apelînd la opinia publică, mobilizînd forțele, luînd măsuri... și... în general...

L—am privit cu compătimire...

—Și de ce crezi că aceasta este o problemă de bază a tineretului nostru din moment ce avem numai un singur pisoii de acest fel?

—Dar de ce la oameni această problemă ocupă un loc atît de însemnat în literatură ? Doar nici ei nu au chiar așa de mulți copii răsfățați și totuși s—au scris atîtea opere despre ei. Există chiar un cîntec în care se spune :

Biografia începe

De la douăzeci și patru

de ani.

—După cum vezi, oamenii greșesc.

—Firește.

—Atunci de ce să repetăm greșelile oamenilor ?

El se uită la mine cîteva clipe nedumerit, apoi dădu din cap cu desperare :

—Vai, dacă aș fi om !

—Și ce—ar fi atunci ?

—Cum ce ar fi ? Aș scrie o teză de doctorat pe tema «Problema „puilor mamei”, problemă de bază a tineretului nostru minunat».

Mi l—am închipuit pe acest motan în chip de om, doctor în . științe. Un individ masiv, cu un pardesiu de stofă englezească și pălărie de fetru, cu un mers impozant, cu o expresie de suficiență, în spatele căreia se ascunde atîta îngîmfare încît îți vine să—l apuci de ceafă și să dai cu el de pămînt, cum procedezi cu un cotoi de rînd atunci cînd a uitat de buna—cuvîință...

—Dacă eram om, aș ajungeam departe, spuse visător motanul lingușitor.

Deodată se întîmplă cu mine ceva de neînțeles. O forță necunoscută mă făcu să sar în sus și—l trîntii pe viitorul „doctor în științe” pe spate, iar ghearele și dinții mei i se înfîpseră în grumaz.

—Oportunistule ! Canalie ! Incapabilule ! strigai eu, sfîșiindu—i pielea cu ghearele.

Cu mare greutate se smulse din labelle mele.

—Asta încă nu e tot ! Las' că vin să—ți ascult referatul ! strigai în urma lui. O să ai ce auzi !

Acum, amintindu—mi de acest incident, mă muștră pentru lipsa mea de stăpînire de sine, și, făgăduindu—mi că pe viitor n—o să—mi mai pierd cumpătul, adormii liniștit.

La Herson ne—am așternut pe treabă. Dar să vă spun cîte ceva despre acest oraș și minunatele lui împrejurimi. Niprul se întinde larg, străjuit de sălcii galben—verzui, presărat de ostroave verzi, cu malurile acoperite de un nisip ca aurul. Jur împrejur azurul apei, sus azurul cerului, iar în zare contururile line, blînde și calde ale vegetației. Acesta este limanul Niprului, cîntat de atîția poeți ! Nici eu, nici profesorul nu ne—am putut stăpîni să nu ne exprimăm entuziasmul față de această priveliște.

—Acum sarcina noastră este să facem ca și malurile „mării” noastre să devină la fel de frumoase, spuse reprezentantul organelor economice ale regiunii.

Ne—am bucurat mult auzindu—l, fiindcă de maluri depindeau rezervele de pește ale bazinului.

—Ce planuri de creștere a peștilor aveți în zona dumneavoastră a „mării” ?

Cel care ne însoțea dădu disprețuitor din mînă :

—În partea noastră trebuie să scoatem într—un an doar șapte sute de chintale de pește.

—Nu e chiar puțin. Asta înseamnă șaptezeci de mii de kilograme !

—Știți, zîmbi reprezentantul organelor economice, un singur vas de pescuit, plecat după sardele în golful Guineei, aduce într—o singură cursă șaptezeci de mii de kilograme ! Doar într—o cursă ! Și face șase asemenea curse pe an. Iar în curînd vom avea treizeci de vase de pescuit. Ce părere aveți ?

—Hm ! oftărăm amîndoi.

Discutînd apoi despre frumusețile orașului și ale împrejurimilor, ne—am îndreptat spre locul unde se aflau birourile întreprinderii piscicole din localitate. Treaba era în toi și am fost întâmpinați cu căldură.

—Arătați—ne cum ați pregătit cuiburile.

—Cu plăcere ! răspunse un piscicultor.

Și am revenit în preajma Mării Niprului. Aici, pe malul argilos, muncitorii tocmai terminaseră pregătirea cuiburilor pentru depunerea icrelor de șalău.

—Deci iată cum arată cuiburile profesorului Bilîi ! strigai, observînd cîteva doage de butoi strîmbe, din lemn de salcie, de care erau prinse smocuri de rădăcini.

De cuib legaseră o cărămidă care să—l tragă la fund, iar de capătul celălalt al firului de capron fixaseră o plută, după care coborîseră cu grijă cuibul în apă.

—Ieri s—au instalat cinci sute de cuiburi, zise piscicultorul. Azi vom mai pune cinci sute, din cele cinci mii planificate. După un calcul aproximativ, sperăm să obținem peste trei milioane de icre.

Ne—am suit apoi într—o barcă. Urma să verificăm cît de mult le—au plăcut șalăilor cuiburile profesorului Bilîi.

Piscicultorul trase de un fir de care era legată o plută.

—Vai ! strigai emoționat, văzînd cuibul plin—ochi. Smocurile de rădăcini se preschimbaseră într—o spumă gălbuie.

Au mai tras afară alte cîteva cuiburi. Toate erau pline de icre, făcîndu—l pe profesor să repete aproape mașinal :

—Minunat ! Minunat !

Am luat cu noi un cuib pentru a număra cîte icre se prinseseră. Ridicînd apoi unul din cuiburile puse chiar în ziua aceea, n—am zărit nimic înăuntru.

—Pînă mîine în zori va fi plin, conchise piscicultorul.

Un șalău dădea în medie șase sute de mii de icre. Cîți pești vor fi cînd toate icrele astea se vor dezvolta ! Din păcate rămîneau destule icre nefecundate și altele care nu se puteau prinde de iarbă sau de rădăcini. Cu alte cuvinte, erau destule icre care nu se transformau ulterior în pești.

Am aflat că asupra icrelor se năpustesc pești răpitori, broaște, păsări, raci, diverși gîndaci... Icrele sînt năpădite de mîl, apoi de mucegai, iar mai tîrziu de microbi... Din cele șase sute de mii de icre ies în cel mai bun caz douăzeci de mii de puieți. Aceștia au și mai mulți dușmani decît icrele. îi amenință și știuca, și bibanul, și somnul, și pescărușul, și bîțlanul, și buhaiul de baltă ! Ba, uneori pînă și șalăul matur își înghite singur odraslele... Cît de greu îi este micului puiet să se apere de peștii cei mari !... Mai sigur e să fugă din fața unor asemenea dușmani... Astfel pier mase uriașe de puieți în fiecare an. Din cei ce reușesc să scape din atîtea pericole, rămîn destul de puțini pești care să devină maturi.

Savanții au calculat că, la unele soiuri de pește, la fiecare sută de mii de icre se dezvoltă numai trei pînă la șapte pești de vîrstă „industrială” (adică acei pești care pot fi pescuiți).

Șapte pești de la o sută de mii de icre ! Aceasta, firește, în condiții naturale.

Iată de ce au înființat oamenii întreprinderi piscicole. Iată de ce am venit aici împreună cu profesorul. Trebuie să așteptăm pînă se va termina depunerea icrelor, după care le vom duce la întreprindere. Acolo sînt iazuri speciale, unde viitorii pești nu vor avea atîția dușmani ca în Marea Niprului. În iaz nu—i acoperă mîlul, nu—i ciugulesc păsările, nu—i înghit bibanii sau, alți pești.

Știind că șalăul își depune icrele dis—de—dimineață sau în cursul nopții, ne—am culcat devreme pentru a ne putea scula la timp a doua zi. Dar nu am avut noroc să dorm pînă în zori. În mijlocul nopții m—a trezit un foșnet și am ieșit tiptil din cort.

O pasăre necunoscută stătea pe o traistă plină cu alimente, atîrnată într—un cui deasupra intrării cortului, și se căznea s—o găurească. Zărind—o, m—am repezit la ea și am prins—o. Pînă azi îmi pare rău că nu m—am uitat bine la ea. Penele rămase de pe urma ei nu m—au ajutat să—i descopăr specia.

După o asemenea neobișnuită gustare de dimineață, am plecat din nou la „mare”.

FAC CUNOȘTINȚĂ CU ȘALĂUL

Apa ! Cît de uniformă e atunci cînd curge din robinet și cît e de diferită în iaz, în rîu, în mare (am în vedere marea artificială, deoarece nu avusesem prilejul s—o văd pe cea naturală !)

Bate vîntul. Cerul e acoperit de nori albi, dar nu din aceia pufoși ca blana mieilor, ci uscați și reci încît nici soarele nu reușește să—i străpungă. De aceea și apa e neliniștită, neprietenoasă, ca și întreaga priveliște din jur.

Cînd însă pe cer apar nori negri și ploaia cade în stropi mari, vîntul umed sfîrtecă apa, învolburînd spuma lîngă malul iazului. Apa devine de culoarea cositorului, nespus de rece, neospitalieră. Pe o asemenea vreme îți vine să stai cît mai departe de țarm, într—o casă unde duduie focul, într—un culcuș cald.

Dar să vedeți apa cum arată noaptea : e neagră, adîncă, înspăimîntătoare. Cel mai mic pîrîu pare o prăpastie fără fund. Un singur pas greșit și te înghite, tîrîndu—te spre adîncul mîlos, plin de tot soiul de gîndaci și de șerpi.

Cînd însă aerul e liniștit și soarele arde, dinspre trestii și rogozuri plutește un miros îmbietor. Apa stă nemișcată ca o oglindă — liniștită, caldă, prietenoasă.

Cerul devenea tot mai trandafiriu spre răsărit. În jur domnea pacea. Întinderea nemărginită a apei strălucea ca argintul. Nici un val, nici o încrețitură nu tulburau această tihnă sublimă.

M—am oprit, încremenind lîngă mal, înmărmurit de această tăcere neobișnuită. O asemenea liniște stăpînea probabil pămîntul atunci cînd natura își crea primele organisme vii. Pe atunci nu existau ființe care să scoată vreun sunet sau să stîrneasă zgomot în mișcarea lor.

Nu știu cât am stat așa, copleșit de gânduri. Deodată, pleosc ! Am tresărit speriat. Ce se întâmplase ?

Lărgindu—se din ce în ce, pe suprafața apei se distingea un cerc. N—am apucat să se împrăștie, când se auzi iar un plescăit. Privind în direcția zgomotului, am zărit... o coadă. Era o coadă de pește care plutea deasupra apei. Se legăna dintr—o parte în alta, de parcă mi—ar fi făcut semn.

„Peștele mă salută !” mă bucurai și—i răspunsei dînd din labă. Imediat apărură cîteva zeci de cozi deasupra apei, salutîndu—mă pe deasupra valurilor.

—Bună ziua ! Bună ziua ! le strigai peștilor ale căror cozi se înșirau în linie, aproape de mal.

„De unde or fi știut peștii că am venit încoace ? Merit oare atîta atenție ?” mă întrebam. Apoi mi—am amintit de cartea zoologului Sabaneev. Doar începuse depunerea icrelor șalăului ! Femelele de șalău depun icrele făcînd tumbe în apă și ridicîndu—și coada la suprafața ei !

M—am repezit în cort să—l anunț pe profesor. În cîteva clipe — acesta, frecîndu—și ochii somnoroși cu o bucurie copilărească, se și afla lîngă mal privind cozile peștilor. Dispoziția mi se schimbă brusc : căpătasem o poftă de vînătoare strașnică. Văzusem un pește aproape de mal și aveam mare chef să—l prind. Eram cît pe ce să sar în apă pentru a apuca șalăul de coadă. Stăpînirea de sine și mai ales convingerea că în apă nu pot birui nici cel mai slab pește m—au oprit de la această faptă nehibzuită.

Profesorul plecă repede după meșterii care făcuseră cuiburile și le scufundaseră apoi în apă, în timp ce eu rămăsesem ca vrăjit în fața atîtor cozi de pește.

Soarele răsărise, dar depunerea icrelor încă nu se terminase. Apa din preajma malului se albise din cauza lapților de șalău. Amintindu—mi de măruntaiele peștilor, pe care le căpătasem de—atîtea ori la micul dejun, am simțit o foame îngrozitoare. Privind ceasul de la mîna profesorului, care venise din nou lîngă mal atras de priveliștea aceasta unică, am izbucnit :

—Doamne ! Stau aici de patru ore încheiate ! Nu degeaba mi—a venit pofta de mîncare !

Nu puteam însă să mă dezlipesc de mal. Foiala peștilor mă hipnotiza ca o gaură de șoarece lîngă care eram în stare să pîndesc și o zi întreagă.

Profesorul plecă din nou. Așezîndu—mi mai bine botul pe labelle din față, nu—mi luam ochii de la apă. Și deodată : buf ! Un șalău mare sări afară nimerind pe pămînt.

Uitînd stricta interdicție de a se prinde peștii în timpul depunerii icrelor, m—am repezit fulgerător asupra șalăului și l—am mușcat de cap. Mormăind, mi—am tras prada departe de apă, după care am început să mă înfrupt din ea.

După ce mi—am potolit nițel foamea, am simțit muștrări de conștiință pentru delictul comis. Fapta mea avea însă o justificare : dorința de a cunoaște realitatea ce ne înconjoară m—a îndboldit să—mi fac pofta gustînd dintr—un șalău, a cărui carne are „deosebite calități gastronomice”, după cum se specifică în „îndrumătorul piscicultorului”.

Da, dragii mei, era într—adevăr minunat ! Calitățile gastronomice ale șalăului mi—au întrecut așteptările ! Ca orice motan cu bun—simț, m—am gîndit însă la comportarea mea. Dacă acest șalău nu apucase să—și depună icrele ? Cîți viitori pești distrusesem ? Doar fiecare șalău dă în medie șase sute de mii de icre. Sînt și unii de la care se obțin chiar un milion !

Socotelile astea au început să mă chinuie în așa hal încît am lăsat capul șalăului (totdeauna cînd mănînc pește încep cu capul) și am trecut la burtă. N—am găsit deloc icre.

—Ura ! izbucnii eu, bucuros că și a doua parte a acuzației împotriva mea căzuse.

Deși pofta de mîncare mi—a crescut brusc, n—am mai fost în stare să mănînc restul peștelui. Din obișnuință, mușcam peștele din mai multe locuri. Și bine am făcut, căci unul din meșterii care făcuseră cuiburile îmi zări prada și mi—o luă. Imediat însă mi—o aruncă.

—Nemernicul ! L—a ros de jur împrejur !

—Și întotdeauna—l voi roade așa ! replicai mînios. Mă enervase faptul că în isprava mea omul observase nu delictul, ci încălcarea intereselor sale egoiste. Vreți să scoateți castanele din foc cu mîna altuia ! Nu vă merge !

Se apropie și profesorul. Observînd că peștele era fără icre, nu—mi zise nici un cuvînt.

—Și în afară de asta, șalăul a sărit singur pe mal, mi—am găsit o nouă justificare. Amintindu—mi însă un film văzut la televizor în care un cotoi generos aruncă înapoi un pește ce sărise din acvariu, mă înroșii pînă—n vîrfurile urechilor. Nu puteam face și eu la fel ? E oare mai bine să fii cu burta plină și cu conștiința încărcată ? Ei, Negrilă Cotoilă ! N—ai procedat frumos !

Istovit de chinurile zbuciumatei mele conștiințe, am adormit.

CENUȘEL ÎN ROL DE DETECTIV

Am stat mai mult de o săptămână la Herson. Apa se încălzise din cauza soarelui puternic. Eram nerăbdători din pricină că se apropia ziua când crapii din iazuri aveau să înceapă depunerea icrelor. Nu voiam să pierdem un asemenea prilej, deși profesorul avea treburi mai multe la secția Academiei de științe, la diverse centre piscicole, în laboratoare și în alte instituții care se ocupau cu dezvoltarea numeroaselor specii de pești.

Gîndurile îmi zburau spre întreprinderea noastră piscicolă. Ce făcea acolo Puholovița ? Întîrzierea plecării începuse să mă neliniștească. Mi—era teamă să nu devin neurastenic. Le sînt recunoscător doctorilor care au descoperit leacul împotriva tuturor bolilor — somnul. Pentru a preveni boala, dormeam cîte optsprezece ore pe zi.

Mă enerva și faptul că aici nu aveam posibilitatea să fac exerciții de scris. Profesorul ascundea hîrtia într—o servietă pe care n—o puteam deschide. Nu aveam creion, iar cu tocul nu puteam scrie fiindcă în hoteluri există obiceiul de a se pune pe masa de scris sticle de cerneală goale.

În sfîrșit veni clipa mult așteptată. În loc de vapor, ne—am urcat într—o șalupă specială, deoarece nu mai eram singuri, ci împreună cu douăzeci și cinci de milioane de viitori șalăi. Cu alte cuvinte, transportam cincizeci de milioane de icre din care speram să obținem douăzeci și cinci de milioane de peștișori.

Nu era deloc simplu să transporti icre vii. Trebuiau ferite, în primul rînd să nu se usuce și în al doilea rînd să nu se altereze din cauza căldurii. Icrele vii nu pot fi duse în butoaie. Ele respiră și au nevoie de aer. Foarte utile în această situație s—au dovedit panerele.

Urmăream cu atenția încordată cum erau pregătite icrele pentru călătorie. Muncitorii, neștiind ce motan cinstit aveau în față, se mirau că nu încerc să fur icre. Dar lecția cu șalăul îmi folosise.

Am umplut cala șalupei cu panere pline—ochi. Privind împrejur, am observat că malurile „mării” se înveseliseră ; grîul de primăvară încolțise, floarea—soarelui își ridica solemn pălăria, iar grîul de toamnă era așa de înalt încît în el se putea ascunde o cioară.

Am reușit să transportăm cu bine icrele.

Deși ardeam de nerăbdare să—mi revăd prietenii și să aflu noutățile, nu puteam părăsi icrele pînă nu erau așezate toate în iaz. Eu aș fi putut să rabd, dar icrele — care se strică repede — evident nu.

Urmărind pînă cînd toate icrele au ajuns în apă, am pornit—o înapoi spre casă. Îmi era plăcut să constat maturizarea mea sufletească. Tare necopt mai eram înainte vreme !

Iată și așezarea noastră. Acum îmi dădeam seama ce mult îmi fusese dor de casă. Ajuns în mijlocul curții, aproape că am izbucnit în lacrimi. Acest frumos sentiment mi l—a întunecat însă Puholovița, pe care—l zării primul. Privindu—mă cu ură, m—a întrebat :

—Te—ai și întors ?

—M—am întors ! Și în curînd vei simți prezența mea ! i—am zvîrlit în față, refugiindu—mă pentru orice eventualitate pe sub o ulucă.

Am fost nevoit să amîn revederea cu Kostea și familia sa întrucît, fiind duminică, Lenocika era acasă. Cunoscînd obiceiul copiilor de a—și arăta afecțiunea față de pisici trăgîndu—le de coadă, am preferat s—o ocolesc.

M—am dus pentru început să—l văd pe Cenușel. Găsindu—l lîngă oficiu, l—am salutat așteptînd cu emoție să—mi povestească ce și cum. Înainte vreme, Cenușel îmi turna într—un minut tot felul de noutăți. Acum însă mi—a spus scurt :

—Se pregătește un act diversionist.

—Fii mai explicit.

—Volocul lui Rakșa a dispărut din casa lui.

—Și, și ?... l—am îmboldit.

—Volocul i—a fost înmînat lui Rakșa la ora douăzeci și trei fix.

Începusem să pricep. L—am întrebat zîmbind :

—Ia spune, Cenușel, nu te—a preocupat cumva în timpul ăsta literatura de aventuri ?

—Ba da ! Am citit romanul lui Iuri Dold—Mihailik *Singur printre dușmani* și nu văd nimic rău în asta.

—Ți—ai îndeplinit misiunea ? Ai citit scrisorile adresate lui Puholovița ?

—Bineînțeles. „Mătușa” a sosit deja o dată. Dus pe gînduri, mă scărpinai după ureche.

—Purici ? întrebă el nepăsător.

—Nu, e un obicei al meu să mă scarpin când îmi adun gândurile. Cenușel, ce—au pus la cale Puholovița și Rakșa ?

—Ce pot urzi doi ticăloși ? îmi răspunse Cenușel tot printr—o întrebare.

—Ce noutăți sînt ?

—Am noutăți despre Puholovița.

—N—o mai lungi atîta ! mă enervai. Ce s—a întîmplat ? Povestește mai repede !

Tonul vorbelor nu—l impresiona.

—Veremienko ! rosti el cu o voce tainică.

—Cum ? !

Era numele tînărului șofer al cisternei auto.

—A șterpelit doi pești.

M—am strîmbat cuprins de mîhnire. Credeam în oameni și fiecare faptă care—i înjosea mă făcea să mă simt eu însumi jignit. Cu atît mai mult cu cît Veremienko era comsomolist.

Probabil că expresia figurii mele l—a impresionat pe Cenușel care continuă să—mi explice.

—Puholovița—Petrenko l—a văzut pe Veremienko luînd doi crapă. L—a amenințat că va anunța direcția și organizația de comsomol. Șoferul a încercat să se dezvinovățească, spunînd că nu intenționase să fure ; luase niște crapă rebutați și avusese de gînd să—i plătească a doua zi magazionerului care în ziua aceea era liber.

„Avusese de gînd ! Dar procedase ca un parazit! Așa se procedează?!” Gîndindu—mă la asemenea atitudine, am oftat din tot sufletul.

—Cum a interpretat Puholovița scuzele șoferului ? Ce părere aveți ? mă întrebă Cenușel pe un ton misterios, imitîndu—i pe eroii romanelor de aventuri. Știți ?

—Știu, zisei calm.

—Știți ce i—a spus Puholovița lui Veremienko ? mă interogă el din nou, holbînd ochii.

—Da, știu ce i—a spus, îi răspunsei pe același ton, imitînd la rîndul meu pe un erou de roman polițist.

Impresionat de cuvintele mele, Cenușel deveni deodată serios și mă întrebă cu vocea unui pîsoi obișnuit :

—Ce i—a spus ?

—Puholovița—Petrenko i—a propus lui Veremienko să transporte pește furat la oraș, să—l vîndă, iar banii să—i împartă pe din două. Asta a spus Puholovița.

Cenușel înlemni, privindu—mă îngrozit.

—De unde ați aflat ?

—Îl cunosc pe Puholovița. Pot spune dinainte ce are de gînd să facă, cu aceeași ușurință cu care pot prinde un șoarece care a ieșit din gaură.

Cînd Cenușel își recapătă graiul, continuă misterios :

—Nu știți însă ce i—a răspuns Veremienko !

Cenușel credea în forța binelui. De altfel, îl trădase și vocea. Acum eram sigur că Veremienko respinsese dezgustătoarea propunere. Am preferat să tac, chibzuind răspunsul pe care—l voi da.

—Ei, ce i—a spus Veremienko ? mă îndemnă pîsoiul.

—Că nu va participa la această fărădelege.

—Nu ! exclamă prompt Cenușel.

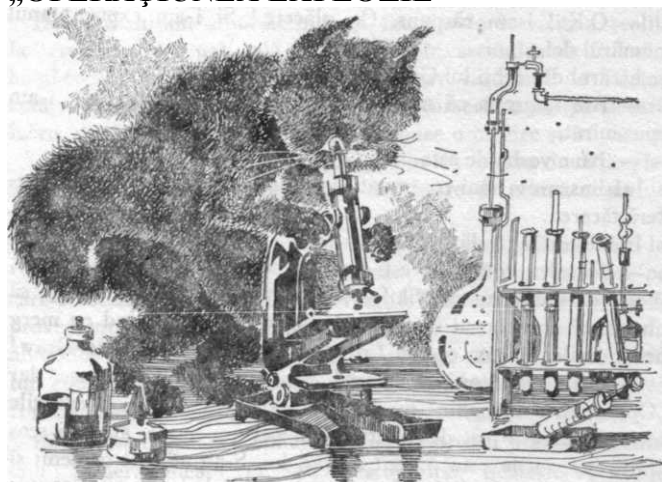
—NU ? ! Făcui o strîmbătură ca de durere.

—Nu ! Cenușel făcu o pauză și, bucurîndu—se de figura mea consternată, continuă : Nu i—a răspuns nimic. A tăcut așa un timp, ținînd în mînă crapul de două kilograme. După care își făcu vînt și azvîrlî crapul la picioarele lui Puholovița.

Cenușel rîse, satisfăcut de stupefacția mea. Venindu—mi în fire, aproape am plîns de bucurie. Puteam avea încredere în oameni ! Trebuia să am încredere în ei !

Fără să mai aștept căderea nopții, am luat—o la fugă spre casă. Aici am fost mîngîiat, strîns în brațe, tras de coadă, necăjit, dar bucuria revederii și buna dispoziție în urma discuției cu Cenușel m—au făcut să suport totul cu stoicism.

„OPERATIUNEA EXPLOZIE”

M—am trezit în toiul nopții de parcă m—ar fi împuns cineva.

„Ce—o fi asta ?” mă întrebai, observînd că în jur era liniște. Fusesem într—o situație asemănătoare mai demult, cînd pe lîngă mine se strecurase un șoarece. Dar acum pricina era alta.

M—au trezit gîndurile. Încă nu luasem o hotărîre cum să acționez pentru a—i demasca pe răufăcători. În primul rînd, trebuia să analizez cu atenție toate împrejurările. Calculînd apoi toate posibilitățile pînă—n cele mai mici amănunte, trebuia să—mi fac planul de atac. Era o problemă destul de dificilă, cu cîteva necunoscute.

Profesorul urma să plece curînd acasă. Dacă împreună cu el va pleca și Petrenko—Puholovița, și sînt convins că așa va fi, absența lui îmi va ușura simțitor misiunea de apărare a peștilor. Pînă la plecare mai rămăseseră zece zile. E puțin probabil că Puholovița va reuși pînă atunci să facă vreun rău.

Cum îl voi demasca însă cînd va pleca de aici ? Cu atît mai mult cu cît profesorul nu mă va lua cu el, în mod sigur. După ce m—am gîndit un timp, am ajuns la următoarea concluzie : trebuie să mă așez neîntîrziat la masă și să aștern totul pe hîrtie.

Pentru a—mi ușura munca era absolut necesar să compun un text cît mai scurt posibil. Alcătuiindu—mi în minte diverse variante, m—am oprit în fine la următoarea :

Jefuitorul avutului obștesc, Puholovița, se ascunde sub numele de Petrenko. Despre acest lucru știe Rakșa, șoferul care a cerut benzină la iaz. Amîndoi s—au înțeles să ne fure crapii cei mari.

Mai aveam un plan. Aplicarea lui cerea însă o deosebită perspicacitate din partea oamenilor. Mă gîndeam mai cu seamă la Kosteia, profesorul dovedind mai mult înțelepciune teoretică decît experiență de viață.

Dar iată cum concepusem acest plan. Împreună cu Cenușel și cu un alt pisoier mă voi apropia de cele două bețișoare prin care Puholovița indicase locul unde ascunsese peștele pentru Rakșa, vom aștepta pînă se va apropia Kosteia (de obicei colindă des prin preajmă), vom scoate peștele din apă și vom face apoi gălăgie. Astfel îi vom comunica directorului furtul peștelui.

Se înțelege că atunci Kosteia va căuta să afle cine a ascuns peștele și va întări paza. Îl va prinde astfel pe Rakșa. Soția sa va expedia scrisoarea și astfel va fi prins și Puholovița.

Acest plan era bine chibzuit, nefiind în dezacord nici cu prima variantă. M—am decis să acționez în ambele direcții.

Dimineața începu să plouă, favorizînd executarea planului numărul unu. După ce Lenocika plecă la grădiniță și părinții ei la slujbă, am luat o coală mare de hîrtie, un creion și m—am instalat să scriu sub masă.

Puteam, se înțelege, să mă așez la masă. Ar fi fost însă o lipsă de modestie din partea mea. Nu eram chiar așa de învățat în ale scrisului pentru a lua loc la masă.

Am scris cu multă atenție, desenînd cu meticulozitate fiecare literă. Pînă la prînz reușisem să notez abia *Jefu...* Pentru a nu mă expune unor surprize neplăcute, m—am decis să ascund hîrtia și creionul.

Unde să le pun oare ? Pe bufet ? Nu era deloc rău. Să sari însă cu coala de hîrtie în gură nu prea părea comod.

Sau poate sub divan ? Soția lui Kosteia era așa de gospodină încât munca mea avea toate șansele să ajungă la lada de gunoi ! Unde să le ascund ?

Deodată mi—am adus aminte că femeia de serviciu a școlii, la care am stat o perioadă când eram mic, ascundea de fiul său bomboanele în pîslari. Mă distram grozav văzîndu—l pe băiețuș cum cerceta fiecare centimetru pătrat al camerei, aproape fiecare lucru, dar nu—i trecea prin minte să arunce o privire și în pîslari.

„Sîntem la sfîrșitul lui aprilie și nimeni nu va încălța pîslarii”, mi—am zis. Am îndoit apoi cu băgare de seamă coala de hîrtie și am băgat—o acolo.

Spre norocul meu, ploaia stătuse. M—am decis să mă duc la Cenușel pentru a trece la aplicarea planului numărul doi pe care—l botezasem „Operațiunea Frînghie”. Acest cod are o dublă proveniență: în primul rînd, peștele era legat cu o frînghie ; în al doilea rînd, reușita planului va strînge lanțul pe grumazul lui Puholovița. Mă gîndeam mulțumit că denumirea aleasă va fi și pe placul lui Cenușel.

În același timp am ticluit un nume și pentru planul numărul unu : „Operațiunea Explozie”. Descoperirea ticăloșiei puse la cale va fi ca o explozie pentru toți, confirmînd denumirea aleasă de mine.

Cenușel stătea în pragul birourilor, arborînd o mină enigmatică. „Nu cumva s—a apucat de lectura romanelor de aventuri din literatura universală ?” mă gîndeam privind figura pisoiiului, asemănătoare în acel moment cu a unui detectiv.

—Propun atenției „Operațiunea Frînghie”, i—am spus, observînd cum începuseră să—i sticlească ochii.

—Doctore Negrilă (îmi zicea așa după conferința „Pisica în literatura beletristică”) sînt de acord să iau parte la „Operațiunea Frînghie”, dar vă rog să nu—mi mai spuneți Cenușel, ci Gray. Am ales acest pseudonim nu din cosmopolitism, ci doar din considerente conspirative.

Am observat că se înroșise, semn că nu era obișnuit să mintă. M—am prefăcut că n—am băgat de seamă.

—O.K. ! i—am răspuns. Cu plăcere ! Și i—am expus planul numărul doi.

Licărul din ochii lui Gray se stinse.

—Am impresia că nu—ți place „Operațiunea Frînghie”, i—am spus mirat.

—Nu e vorba de asta.

Înadins n—am mai continuat, așteptînd explicația. Însă el preferă tăcerea.

Îmi ieșii din răbdări :

—Nu uita, totuși, că ești un simplu piscoi și nu lordul Gray, și stai de vorbă nu cu Nikifor, ci cu motanul profesorului. Și să nu uiți că încă nu ai împlinit vîrsta de un an, pe cînd eu merg pe al treilea ! Sper că am fost destul de clar, stimabile Gray !

—Iertați—mă, rosti el vinovat. N—am vrut să vă jignesc, dar „Operațiunea Frînghie” nu poate fi executată. Acum cîteva zile ascunzătoarea a fost descoperită. Un pește a murit, apa l—a scos afară, iar ciorile s—au repezit asupra lui. S—au adunat oamenii și au găsit tot peștele dosit. N—ar fi exclus ca Puholovița să fi ascuns o parte din pește în alt loc, dar e puțin probabil. După „discuția” cu Veremienko, trebuie să fie mai precaut...

Mă durea cumplit laba în care ținusem creionul și sperasem ca planul numărul doi să mă scutească de o altă muncă grea. Acum speranța se năruise definitiv. Îmi părea rău, dar nu mai aveam cum să schimb situația.

Ofînd, m—am îndreptat spre laborator pentru a vedea buletinul meteorologic afișat pe unul din pereți. Temperatura apei iazurilor se ridicase la paisprezece grade. Încă o săptămînă—două și apa se va încălzi pînă la optsprezece grade, favorizînd depunerea icrelor și creșterea puieților. În unele iazuri se și montaseră „măsuțele” pentru împărțirea hranei necesare peștilor.

Am simțit un fior nervos. Aveam impresia că nu voi fi în stare să termin scrisoarea, iar Puholovița și Rakșa vor prăda iazurile noastre, fugind apoi nestingheriți.

Lingîndu—mi agitat buzele, m—am așezat într—un colț urmărind mișcările laborantei. Aceasta privea prin microscop, nota imediat ceva pe o hîrtie, iar privea și nota. La un moment dat, a scos de sub lentila microscopului o lamă de sticlă, înlocuind—o cu alta peste care a turnat o picătură dintr—un lichid dens și din nou s—a uitat prin microscop, scriind apoi nu știu ce.

Între timp își făcu apariția profesorul.

—Ei, cum stăm ? se interesă el.

—Planctonul³ s—a dezvoltat considerabil. Priviți calculele. Profesorul se uită prin microscop și apoi pe hîrtie.

—Bine, zise el. Trimiteți rezultatul la birou. Acolo vor socoti cîtă hrană trebuie să mai pună în iazuri.

Cînd laboranta ieși odată cu profesorul, m—am suit repede pe masă, privind curios prin lentila microscopului.

—Vai ! exclamai surprins, observînd niște ființe stranii, asemănătoare unor gîndaci. Cum s—or putea mișca sub lentila asta mică ? Ah, uitasem că microscopul le mărește !

Privind mai atent, am priceput că aceste ființe neobișnuite erau niște ciclopi sau dafnii. M—am uitat dinadins de mai multe ori în lentilă. Aceste vietăți mărunte cu care urmau să se hrănească puii de crap nu puteau fi distinse decît cu ajutorul microscopului.

Pe masă se mai aflau borcane cu rîme și larve ale unor insecte care trăiesc în mîlul de pe fundul iazurilor. Toate erau destinate crapilor adulți. Larvele *chiropomide* — principala hrană a crapilor — se aflau în număr foarte mare.

Atît de mult mă interesa cercetarea locuitorilor din împărăția apelor că, fără voia mea, am atins un borcan, proiectîndu—l cu zgomot pe podea.

Speriat de pozna făcută, n—am observat întoarcerea laborantei și, cu toată fuga mea, m—a trădat vîrfurile cozii.

—Pisicile astea blestемate mi—au dereglat sistemul nervos ! bombăni ea.

—Scuzați—mă, intervenii. În primul rînd că nu sînt pisică, ci motan, iar în al doilea, am pricinuit paguba fără voia mea.

Pînă să apuc s—o iau din loc, laboranta înșfacă o mătură și mă atinse de vreo două ori pe spate.

Nedreptatea de orice fel mă indigna și cu atît mai mult nedreptatea pe care eram nevoit s—o simt pe pielea mea. Pentru ce mă lovise ? Că doar n—am răsturnat dinadins borcanul ? Jignit, cu durere în suflet și în locul lovit, am pornit—o spre casă. Întreaga lume mi se părea crudă, rea, nedemnă de a fi iubită.

Deodată ceva se mișcă printre buruieni. Eram gata să mă apăr. Alarma s—a dovedit falsă. Din lobodă mă urmărea iscoditor pisoiful filfizon.

—A, tu erai, romanticul — pierde—vară ! i—am zis în loc de salut. Cît mai ai de gînd să trăiești pe spinarea mamei ?

—Aha, dascălul pisicilor ? îmi replică el pe același ton. Pînă cînd ai să te mai amesteci în viața mea ?

Față de atîta lipsă de respect, am rămas pentru o clipă mut de uimire. Revenindu—mi, am hotărît să—i arăt acestui nespălat și prost—crescut ce înseamnă supremația morală.

—Îți vreau binele, i—am spus.

—Adevărat ? îmi aruncă el o privire obraznică.

—Da, tinere. De ce nu vrei să muncești ?

—De ce ? Pentru că nu există o muncă vrednică de mine.

—Ce muncă o consideri vrednică de tine ?

—Ei, ce muncă ! Una mai deosebită, nu cea pe care o fac cei din jurul meu.

Mi—am reținut indignarea și am continuat liniștit:

—Dar de ce crezi că tocmai ție trebuie să ți se ofere o muncă neobișnuită ?

—Dar dumneata de ce lucrezi cu profesorul, iar mie îmi propui să prind șoareci la femeia de serviciu a școlii ? replică el cu aceeași obraznicie. Trimite—mă pe mine la profesor, la un ministru sau la directorul magazinului alimentar și voi munci.

—Știi că asemenea slujbe nu ți se oferă cît ai clipi din ochi, i—am răspuns pierzîndu—mi cumpătul.

—Dacă nu pot să muncesc unde vreau, mă las păgubaș.

—Dar să mănînci pe degeaba îți place ?

—Ei, asta e proză curată...

—Dar fără proza asta nu poți trăi, i—am replicat, evitînd alte cuvinte mai dure.

—Las' că nu mor eu ! Am doar o mamă !

—În locul mamei nu ți—aș da nimic de mîncare !

³ Plancton — hrană naturală a peștilor, alcătuită din vietăți microscopice.

—A ! sări deodată pisiul. Dumneata ai sfătuit—o pe mama să mă lase flămînd ! Dumneata ! Halal ! Bine, atunci nu mai mănînc nimic și o să mor de foame ! Să vezi ce—o să se mai vaite mama după aceea! Dinadins o să mor !

—Bine vei face, i—am zis cu seriozitate. Trebuie să ai o logică în tot ce faci, pînă la sfîrșit : nu vrei să muncești, nu ai dreptul să mănînci !

Romanticul mă privi cu ochii săi urduroși și, după ce se depărta cîtiva pași, spuse :

—Asta—i bună ! Să mor ! Mă crezi fraier ? după care dispăru în desișul de lobodă.

—Trîntorule ! strigai în urma lui și mă îndreptai spre casă.

UN NOU COMLOT AL HOȚILOR

La prînz am trecut la executarea „Operațiunii Explozie”. Biruindu—mi durerea din gheare, am reușit să scriu cuvîntul *Jefuitor*. Tocmai atunci mă chemă Gray, comunicîndu—mi tainic sosirea unei scrisori adresate lui Petrenko. Spunîndu—i să cerceteze scrisoarea și să afle cînd urmează să apară „mătușa”, am plecat spre magazie, cu gîndul să mă amuz nițel la o vînătoare de șoareci.

Între timp, numărul șoarecilor se micșorase simțitor. Chemarea adresată neamului pisicesc din împrejurimi de a distruge dăunătorii dăduse roade. Motanul cel lingușitor propusese chiar convocarea unei adunări pentru a—mi decerna un act oficial în care să fie consemnată contribuția mea deosebită la declanșarea acelei campanii. Cînd vestea ajunsese la urechile mele, m—am opus categoric. După acest gest, autoritatea mea crescuse considerabil.

Surprinzător, dar oamenii adesea nu înțeleg mecanismul simplu al întăririi autorității în fața semenilor... Preocupîndu—te mai puțin de prestigiul tău, și mai mult de faptele concrete, prestigiul va crește de la sine !

După ce—am prins un șoarece, am simțit un nou flux al forțelor fizice și morale. În acele clipe am hotărît să analizez din nou situația.

„I—a comunicat oare Veremienko directorului rușinoasa propunere a lui Petrenko—Puholovița ?” m—am întrebat. Și mi—am răspuns : „Nu ! Nu, fiindcă altminteri Puholovița n—ar fi rămas mai departe paznic de noapte”.

Îmi părea rău pentru acest tînăr care a preferat să rămînă pasiv. Ce mult mi—ar fi ușurat lupta dacă ar fi povestit conducerii despre intențiile tîlhărești ale lui Puholovița !

Cenușel sosi în fugă, anunțîndu—mă cu binecunoscutu—i ton de detectiv :

—Mîine, la ora douăzeci și două fix, sosește „mătușa”. Îmi permiteți să vă însoțesc ?

—De acord ! îi răspunsei bucuros.

Seara s—a discutat acasă despre plecarea profesorului. Kosteia și soția sa îl rugaseră să mai rămînă cîteva zile. Profesorul fusese nevoit să—i refuze, explicîndu—le că are de lucru la institut.

—Și cum rămîne cu Petrenko ? Căutam să prind fiecare cuvînt.

—Ce bine ar fi dacă l—ați lăsa la noi ! Cred că Institutul se poate lipsi de el cîteva săptămîni, zise rîzînd Kosteia.

—Nu am ce obiecta, dar e mai bine să—l întreb personal. Vorbiră apoi despre Puholovița și am observat o schimbare în expresia feței directorului. Nu înțelegeam însă ce semnificație are.

L—au chemat pe Puholovița. Nu—l slăbeam din ochi pe Kosteia, dar expresia dinainte dispăruse.

Puholovița a fost de acord să rămînă de pază în orele agitate ale depunerii icrelor de crap. Hotărîrea sa m—a bucurat deoarece favoriza aplicarea „Operațiunii Explozie”, chiar cu riscul de a ameți de atîta scris.

A doua zi, recreîndu—mă după scris (ghearele mă dureau îngrozitor), am dat un ocol pe la iazuri. Temperatura aerului crescuse și în curînd crapul avea să înceapă să depună icrele.

N—am reușit să văd toate iazurile (în număr de peste douăzeci), asemănătoare între ele ca doi pui de șoareci. Nu le umpluseră încă cu apă, așa că puteam umbla în voie pe fund, unde crescuse o iarbă mică, numită „coada—vulpii”.

Mi s—a părut nu tocmai reușită denumirea asta. Soția profesorului avea un guler dintr—o coadă de vulpe pe care obișnuisem uneori să trag un pui de somn (asta a fost una din cauzele care au declanșat încordarea relațiilor noastre). Vă asigur că iarba din iazuri era mult mai moale decît coada de vulpe !

Pe malurile fiecărui iaz se săpaseră cite două gropi, fiecare de un metru adîncime. De la fiecare groapă — în fundul căreia se afla o grămadă de compost — pornea spre iaz un șanț mic. Înainte confundam cu regularitate cuvintele „compost”, „compot” și „compostor”. Am aflat apoi că primul cuvînt însemna de fapt un amestec de pămînt cu îngrășămintă.

În curînd apa va umple gropile și aici se vor înmulți dafniile și ciclopul. Aceste vietăți vor ajunge apoi în iazuri, trecînd prin șanțulețe și servind ca hrană puietilor.

După aceea am trecut în revistă iazurile pline de pești, pe fundul cărora se vor așeza „măsuțe” pentru hrănirea crapilor.

Întorcîndu—mă acasă, am prînzit și, deși eram destul de ostenit, m—am apucat de scris. Laba se mai

refăcuse și nu simțeam prea tare durerea. După trei ore de muncă intensă am terminat și al treilea cuvânt. Pentru a nu atrage atenția Lenocikăi, am ascuns hîrtia și creionul și m—am retras într—un colț sub pat. M—a furat repede somnul, ca pe unul care a trudit din greu.

Tot Cenușel a fost cel care m—a trezit. Ceasul arăta aproape ora opt seara și trebuia să mă grăbesc. Spre norocul nostru, o mașină mergea spre iaz și într—un sfert de oră am ajuns acolo.

Ce—or mai fi uneltit astăzi tîlharii ? întrebarea asta revenea obsedant, sporindu—mi neliniștea.

Zilele acestea vor începe să fie hrăniți crapii. Voi fi în stare să termin de scris înainte ca ticăloșii să—și îndeplinească gîndurile negre ? Azi, cînd pot scrie o pagină într—o zi, mă miră că nu demult scriam în același număr de ore un singur cuvînt. Iată ce înseamnă exercițiul zilnic !

Am ajuns între timp la ultimul iaz, de unde se vedea șoseaua pe care goneau automobilele. Cînd apuse soarele, Puholovița o luă încet spre iaz. Privind speriat în toate părțile, s—a plimbat de colo—colo, pînă cînd pe șosea s—a oprit o mașină din care a coborît Rakșa. Am observat că mașina a plecat mai departe.

Cei doi hoți și—au strîns mîinile.

—Abia am reușit să—l conving pe profesor să mă lase aici două săptămîni ! zise Puholovița.

—Cînd vor începe să fie hrăniți crapii ?

—Probabil peste vreo trei zile.

—În a patra ne vom apuca de treabă.

—A, nu ! în prima noapte paza va fi puternică. Mai bine să facem așa : peste două zile vor începe să aducă peștii pentru a—și depune icrele. Cum se termină treaba, ne și apucăm de vînătoare, zîmbi Puholovița. Să—ți spun adevărul : aș vrea să potrivesc astfel lucrurile încît imediat după ce vom lua peștele să plecăm de aici.

—Bine—ar fi să reușim ! Numai că trebuie să așteptăm cam mult !

—Pentru asta îți voi oferi un dar.

—Ce dar ?

—Îți amintești de crapul acela mare pe care l—au prins în ziua cînd ne—am întîlnit prima oară ? Cînd îl vor pune în iazul în care crapii își depun icrele, îl voi scoate de acolo.

Rakșa se înveseli.

—Cînd să vin după el ?

—Cam peste trei zile. Ți—l voi lăsa prins de o sfoară într—un colț al iazului.

—Pe două bețișoare ! chicoti Rakșa.

—Desigur.

—Cum să aflu cînd va începe depunerea icrelor ? se alarmă deodată Rakșa.

—Doar tu vii pe aici în fiecare zi. Să urmărești cînd vor da drumul apei în iazurile pentru depunerea icrelor. A doua zi îți vei putea lua liniștit darul.

Auzind zgomot de pași, Rakșa fugi spre șosea. Un minut mai târziu își făcu apariția paznicul șef.

—Cu cine ai pălăvrăgit ? îl întrebă pe Puholovița.

—Ehei... Am pălăvrăgit și eu.

—Cu cine ?

—Cu mine însumi, pufni în rîs hoțul.

—Despre ce ? rîse paznicul șef.

—Despre ce ? Trebuie să plec acasă și eu întîrzii pe—aici... Privi îngrijorat spre șosea, apoi adăugă: Totul e—n ordine. Mergem ?

Paznicul șef însă nu se grăbea. Avea poftă să fumeze și începu să—și răsucescă îndelung o țigară. În sfîrșit o aprinse, trase un fum și zise :

—Cred că poimîine va începe depunerea icrelor...

—De aceea m—au reținut și pe mine.

—Afară e cald... Crapului îi place căldura, lungi discuția paznicul șef. La o temperatură a apei de optsprezece grade, crapul depune icrele. La șaptesprezece grade nu vrea ! Fără termometru, și tot simte diferența de un grad ! Crapul vrea apă de optsprezece grade, iar noi, votcă de patruzeci ! Ha, ha, ha !

Deodată, la vreo jumătate de kilometru, se auzi zgomotul unui motor de autocamion. Paznicul șef încetă să mai rîdă. Cînd mașina porni, i se adresă lui Puholovița :

—Ei, mergem ?

În ciuda întinericului, mi s—a părut că paznicul șef îl trata pe Puholovița cu un zîmbet ironic. Nu puteam fi însă convins dacă era adevărat sau mi se năzărise numai.

Împreună cu Cenușel, am așteptat pînă cînd cei doi au dispărut în beznă. Discutînd calmi, ba despre una, ba despre alta, am purces spre casă. Odată ajunși, ne—am suit pe acoperișul oficiului, unde am tras o cîntare. Auzind blestemele paznicului de noapte, am fost nevoiți să mergem să ne culcăm.

Profesorul urma să plece de dimineață. Natura, luminată de razele soarelui de primăvară era parcă mai frumoasă. În aer adia mirosul proaspăt de iarbă, aroma frunzelor de salcie și pretutindeni înflorea păpădia.

Abia îmi reținui lacrimile. Dragul meu profesor! M—a salvat de două ori de la moarte, eliberîndu—mă din ghearele lui Puholovița și de mînia soției sale ! A trezit în mine interesul pentru ihtiologie ! Mi—a sădit pasiunea pentru creșterea peștilor ! Cum să—mi arăt recunoștința pentru toate astea ? Oare cînd îl voi mai revedea ?

Nu puteam să plec odată cu el. În primul rînd, simțeam obligația morală de a lupta împotriva braconierilor. În al doilea rînd, mă temeam de soția profesorului. Desigur că unora li se pare curios că eu, care nu mă speriasem de cîinele Nord, simțeam deodată frică în fața unei femei slabe.

Din păcate, asemenea situații nu sînt specifice numai motanilor. Țarul Alexandru al III—lea, de care se temea o lume întreagă, îi știa de frică soției sale... Dar celebrul filozof Socrate ? Cîte nu îndurase din partea nevestei !...

—Să fii sănătos și fericit ! Îmi ură profesorul, sărutîndu—mă.

De emoție n—am fost în stare să scot un cuvînt. Lacrimile se rostogoleau șiroaie pe obrazul meu negru.

Am făcut semn cu lăbuța mașinii, pînă se pierdu în depărtare, după care am intrat în cameră și m—am apucat de scris cu forțe noi.

Cînd durerea în labă deveni insuportabilă, am pus creionul deoparte și am prînzit repede, luînd—o apoi la fugă spre iazuri. Uitaseam de iazul acela unde fuseseră puși crapii pentru a depune mai devreme icrele. Care o fi situația acolo ?

Pînă să ajung la iaz, am transpirat bine. Gîfîind, m—am urcat pe podețul de unde se dădea hrană peștilor. Măsuța era așezată sub apă și dacă mîncarea ar fi fost aruncată direct în iaz, s—ar fi împrăștiat și ar fi nimerit cine știe unde. Pentru a împiedica acest lucru, s—au decis să—i hrănească printr—o conductă de lemn. Un capăt se afla pe măsuță, iar prin celălalt se turna mîncarea.

Mi s—a părut că sosirea mea înspăimîntase pe cineva. Aruncîndu—mi privirea în apă, am încremenit ca în fața unei găuri de șoarece.

Nu trecură nici cinci minute și o întreagă ceată de pești mărunți s—a apropiat de mal înotînd și, ca la comandă, porni să se legene într—o parte și în alta, strălucind ca mii de scînteii de aur.

Crapii ! Erau puii de crap care se născuseră cu trei săptămîni în urmă. Vor mai crește puțin, apa va fi scursă din iaz, iar peștii vor fi triați și mutați în iazuri diferite : cei care depuseseră icrele, cei care abia urmau să le depună și puii de crap.

Jucîndu—se, puietii veniră tot mai aproape de mal și apoi se îndepărtară. Ce mulți erau ! Îmi venea să rîd amintindu—mi că demult, cînd nu mă pricepeam în probleme de ihtiologie, credeam că puietii de crap se socotesc unul cîte unul, ca pisoii. Nu puteam înțelege însă cît timp va dura pînă să numere cineva cîteva milioane de crapi ?

Se pare că numărătoarea este foarte simplă. Îi măsurau cu cîmile. Socoteau cîți încap într—o cană și apoi înmulțeau numărul lor cu totalul cînilor. Asta era tot!

„AHA!" AM ZIS EU

După două zile, în care am muncit ca un rob, scrisesem încă cinci cuvinte. Îmi mai rămăseseră de notat două treimi din scrisoare. Treaba mergea binișor și asta mă bucura.

A treia zi am fost însă nevoit să întrerup această îndeletnicire fiindcă începeau pregătirile pentru urmărirea depunerii icrelor.

Cînd am ajuns la iazuri, oamenii erau în fierbere. Unii pompau apă în bazine, alții prindeau crapii și—i îmbăiau în cada cu apă sărată, controlînd cu atenție să nu fi nimerit printre ei vreun exemplar bolnav sau unul cu botul și spinarea strîmbă. Au măsurat și temperatura apei. Toți erau într—o molipsitoare bună dispoziție, pregătindu—se pentru momentul cel mai important.

Seara începu mult așteptatul spectacol. În fiecare iaz, destinat depunerii icrelor, au aranjat „cuiburile" în așa fel încît să intre înăuntru o femelă și doi masculi. Cuprins de o înflăcărată stare de spirit, am alergat emoționat de la un iaz la altul dorind să mă alătur bucuriei comune.

Cînd s—a terminat separarea crapilor, m—am îndreptat spre iazul unde fusese pus peștele acela uriaș (era o femelă cu multe icre) și am rămas să—i aștept pe hoți.

Răbdare aveam destulă. M—am instalat la postul de pază, uitîndu—mă în apă. Ca și altă dată, am început să reflectez asupra unor teme filozofice. În memorie îmi reveneau crîmpeiele unor amintiri despre profesor. Mi—am adus aminte de atitudinea sa cordială și de dragostea ce mi—o purta. De ce oare ținea la mine ? Aveam suficient timp să găsesc răspunsul și pînă la urmă l—am găsit : se pare că mă îndrăgise fiindcă îndeobște tăceam, iar cînd deschideam gura o făceam numai pentru vreo strictă necesitate — să cer de mîncare sau să mi se deschidă ușa. Iar cîntecele mi le fredonam încet—încet.

Mi se pare că profesorul aprecia mult această trăsătură a firii mele care era în opoziție cu vorbăria soției sale. Aceasta spunea adesea lucruri neinteresante, banale, care—mi provocau puternice dureri de cap după ce o ascultam zece minute. Profesorul rezista pare—se doar cinci minute.

Ce—o fi făcînd acum, sărmanul ? Mi—era așa de dor de el, încît aș fi ascultat cu plăcere flecăreala soției sale, numai să—i simt mîna caldă mîngîindu—mă ca de obicei pe după ureche. Dar dînsa cum s—o fi simțind ? Oare a reușit să—și procure o altă cremă de față ?

Eram așa de cufundat în gînduri, încît nici nu mi—am dat seama cum a zburat timpul și a apărut Puholovița cu un minciog în mînă. M—am zbîrlit tot și, pentru a—l stingheri, i—am strigat :
—Hoțule !

Nu s—a învrednicit decît să arunce după mine cu un bulgăre de pămînt, după care începu să se uite atent la apă. Mă dojeneam în sinea mea că nu am întreprins nimic ca să previn răul. Trebuia să—i fi chemat pe Cenușel, pe Nikifor și pe alți doi motani care să stîrnească larmă. Paznicul șef ar fi auzit gălăgia și crapul uriaș ar fi fost salvat. Amintirile și scrisoarea mă preocupaseră atît, încît ideea de mai sus mi—a venit abia după ce l—am văzut din nou pe Puholovița.

Afară se așternuse întunericul, dar, după cum știți, vedeam tot așa de bine noaptea ca și ziua. Crapii stăteau laolaltă în mijlocul iazului. Cînd au prins să se agite, apa începu să gîlgîie. Privind cu ochi de foc apa, Puholovița aruncă minciogul spre locul unde apa gîlgîia.

În apropiere răsună zgomot de pași. Hoțul sări de lîngă apă și, ascunzînd minciogul în iarbă, se îndreptă spre al doilea iaz. Nu peste multă vreme se arătă pescarul cel mustăcios. Dădu ocol iazului, ascultă atent pînă se apropiară pașii lui Puholovița, apoi strigă :

—Hei ! Cine—i acolo ?

—Paznicul Petrenko.

—A, atunci e bine ! Să mergem împreună spre șosea.

Cei doi au plecat și eu am rămas singur. Trecură vreo două ceasuri fără ca Puholovița să se întoarcă, și—mi părea bine. Noaptea era pe sfîrșite și în curînd urma să înceapă depunerea icrelor. Cînd razele soarelui vor încălzi apa, crapii vor trece la treabă.

Din nou pași ! M—am înfiorat : era oare hoțul ? Într—adevăr, era Puholovița. Însfăcînd minciogul, se apropie de iaz și, cînd crapul veni spre mal, aruncă asupra lui mreaja și—l trase din apă. Peștele se zbătu în mîinile lui. Acesta îi trecu o sfoară prin bronhii, cu care prilej putui să observ cît de mare era. Puholovița trebuia să țină brațul îndoit din cot, pentru că altfel coada peștelui se tîra pe pămînt.

Mă cuprinse deodată atîta ură față de acest ticălos încît, ignorînd pericolul ce mă pîndea, m—am repezit după el strigînd cît am putut de tare :

—Ajutor ! Ajutor !

Prin întuneric ochii îmi scînteiau ca două flăcărui verzi. Nevăzînd pe nimeni, Puholovița se sperie. În loc să înjure, cum îi era obiceiul, începu să îngîne o rugăciune :

—Sfinte, sfinte, sfinte !

Am strigat și mai tare. Nemernicul o rupse la fugă. Îmi veni în minte o idee îndrăzneță : să mă reped în capul lui și să—mi înfig ghearele în fața lui dezgustătoare.

Tocmai mă pregăteam de săritură, cînd auzii pe aproape glasul paznicului șef :

—Hei ! Petrenko ! Ce se întîmplă acolo ? Vino repede încoace !

—A căzut în cursă, netrebnicul ! mă bucurai. Era limpede că pescarul cel mustăcios și paznicul șef îl urmăriseră.

El începu să se agite. Alergă spre iaz, reveni de unde plecase, după care repetă traseul. Privind speriat împrejur, se năpustea nehotărît, ba într—o parte, ba în alta. Vocea paznicului șef se auzi mai aproape :

—Petrenko ! Vino încoace !

Puholovița desfăcu mantaua din foaie de cort, pusă deasupra pufoaicei vătuite, și ascunse crapul în sîn, legîndu—și apoi sfoara de gît.

Ce născocise ticălosul ! Deși crapul era așa de mare, nu putea fi observat de sub manta. Îndreptîndu—se apoi tiptil spre al doilea iaz, răspunse în sfîrșit chemării.

Paznicul șef propuse să verifice iazurile care se aflau cel mai aproape de șosea. Am luat—o pe urmele lor. Nu se grăbeau și cînd ajunseră la iazuri se crăpase bine de ziuă. Paznicul șef se ținea scai de Puholovița enervîndu—l și mai tare. Privindu—i mutra speriată, m—am bucurat grozav.

Între timp veni mașina care urma să—i ducă pe paznici la cămin, iar pe Puholovița acasă.

—Ha, ha, ha ! rîsei în gura mare, imaginîndu—mi clipa cînd se va dezbrăca și toți vor observa crapul uriaș atîrnat de gît.

Ne—am îndreptat spre cătun. Paznicii coborîră din mașină, plecînd spre cămin. Puholovița stătea în mijlocul curții privind în toate părțile. Dacă s—ar fi dus la vestiar ca să lase acolo peștele, aș fi strigat pînă se aduna lumea. Puholovița însă preferă s—o ia în direcția laboratorului.

„Devine tot mai interesant", mi—am zis, ținîndu—mă în continuare după el.

Conform obiceiului, laboranta surise binevoitor ridicînd din sprîncene. Cum se schimbă însă figura ei și cum își mai încruntă sprîncenele cînd zări crapul și auzi cuvintele lui Puholovița !

—Ascunde undeva babușca asta, încercă el, printr—o glumă, să—și îndulcească rugămintea. Îți voi fi recunoscător !

—Ce spui ? ! dădu un țipăt Raburdenko. E un crap de prăsilă ! Cum ai îndrăznit să pui mîna pe el ?

—S—ar putea să nu mai aibă icre, încercă s—o liniștească Puholovița.

—Cu sau fără icre, e inadmisibil ce—ai făcut ! ridică tonul laboranta, mișcînd cu nervozitate din sprîncene. Asta e o crimă !

—Mai încet ! o rugă în șoaptă Puholovița.

—Nu admit asemenea ticăloșie în laboratorul meu ! răspunse ea.

—Ați mai luat de la mine pește furat. De ce nu vreți să mă ajutați acum ?

—Era cu totul altceva. Era, pur și simplu... Dar asta e un pește de rasă !

—După mine e totuna : și acesta și celălalt erau de furat, rosti răspicat Puholovița, cu un surîs în colțul buzelor, aidoma călăului ce—și ironizează victima.

Laboranta iai avu ce spune. Aci avea perfectă dreptate. Am fost nevoie să aprob atitudinea lui Puholovița, amintindu—mi cum nu demult laboranta mă lovise de două ori cu mătura pe spinare. Aha, acum a înțeles că a lua „pur și simplu" un crap din iazul statului înseamnă să furi din avutul obștesc !

—Puneți—l în frigiderul dumneavoastră. Deseară voi trece să—l iau.

—Și dacă vor afla ? păli Raburdenko.

—Cine să caute aici ? înveliți—l într—o hîrtie și vedeți—vă liniștită de treabă. Pe deseară ! puse Puholovița capăt discuției și plecă.

Ofînd cu amărăciune, laboranta îndeplini ordinul hoțului apoi se aplecă deasupra microscopului.

—S—ar putea să te coste scump crăpceanul primit nu demult de la Puholovița ! i—am strigat laborantei.

M—am apucat apoi de muncă. Trebuia să termin cît mai repede scrisoarea.

Cum am luat creionul, laba începu să mă doară deodată. Ceea ce văzusem astăzi îmi dădu însă forța să uit durerea. Pînă la ora mesei am reușit, printr—o muncă îndîrjită, să scriu încă un cuvînt și jumătate.

Ce mult mai aveam însă ! „Trebuie neapărat să lucrez și după—masă !" mă hotărîi, și ieșii să respir aer proaspăt. N—am ajuns bine pînă la colțul magaziei cînd se auzi zgomotul unei mașini. Își făcu apariția Moskviciul din care coborî directorul. Observînd cum trîntise nervos ușa mașinii, am alergat spre birouri prinzînd din zbor cuvintele sale :

—Să fie imediat chemați toți paznicii de noapte !

Cenușel stătea pe prag cu un aer misterios. L—am întrebat zîmbind :

—Ce—i cu zarva asta ?

—Nu știu, dar o cauză trebuie să existe.

—O, Gray, nu prea ai spirit de observație ! Confruntînd faptele, nu poți spune ce s—a întîmplat ?

În așteptarea sosirii paznicilor, directorul se așează bătînd nervos cu degetele în masă. I—am înțeles starea de spirit, întrucît în momentele cînd mă enerva cineva băteam, nu cu laba în masă, ci cu coada peste coaste.

Așteptam răspunsul lui Cenușel, dar acesta se prefăcea că nu a auzit întrebarea.

Rîzînd în sinea mea, continuai :

—Confruntînd faptele, de exemplu, că astă—noapte crapii au început depunerea icrelor și că se face apelul paznicilor, putem trage concluzia...

Gray se înveseli deodată :

—...Că s—au furat crapi !

—Exact. Iar faptul că a intervenit însuși directorul... Gray—Cenușel n—a mai putut trage singur concluzia. Se fisticise atît de tare încît își pierdu și aerul misterios de detectiv.

—Se poate trage concluzia că a fost furat crapul cel mai mare, încheiai eu.

În sfîrșit sosiră paznicii, cu ochii cîrpiți de somn. Kosteia le comunică dispariția crapului uriaș. Gray căscă gura uitîndu—se la mine ca la o minunăție.

—Sînteți genial ! miorlăi el înflăcărat.

—Dacă ai dormi mai puțin, ai fi și tu genial ! i—am replicat rîzînd și i—am făcut semn cu laba să nu mai continue, pentru a putea asculta ce vorbesc oamenii.

—Cine a fost astă—noapte lîngă iazul numărul unu ? începu directorul interogatoriul.

—Am fost acolo cînd a început depunerea icrelor, zise pescarul cel mustăcios.

—Singur ?

—Nu, cu Petrenko.

—În a doua jumătate a nopții am fost în apropierea iazului împreună cu Petrenko, interveni paznicul șef. Tot timpul am umblat în jurul lui.

—Ce înseamnă „tot timpul" ?

—Cît a fost noapte și pînă la ivirea zorilor.

—Dacă se va dovedi că ați dormit ?

Toți trei izbucniră într—un rîs atît de neprefăcut, încît lui Kosteia nu—i rămase decît să—i creadă.

—Cine a furat crapul ? rosti el cu voce stinsă.

—În timpul nopții eram fie lîngă iazul numărul unu, fie undeva prin apropiere. Cînd s—a luminat, nimeni nu s—a îndepărtat de iaz. L—am fi văzut doar, conchise Puholovița.

—Ticălosul ! izbucnii înfuriat, nesuportînd o asemenea minciună sfruntată. Ticălosul ! Ticălosul !

—Pisicile astea s—au înmulțit atît de mult încît nu mai e de trăit cu ele, se întoarse spre mine hoțul. Cînd voi avea timp, am să le spînzur pe toate.

—Călăule ! Călăule ! i—am strigat, sărind pentru orice eventualitate pe pervazul ferestrei.

—Cine a pus crapul în iaz ? întreabă Puholovița pentru a—I „ajuta" pe director.

—Eu ! răspunse înciudat Kosteia.

—Trebuie să—i cercetăm pe șoferi, îl sfătui Puholovița. Directorul tăcu dînd din cap, după care, uitîndu—se atent la cei prezenți, îi îndemnă să fie... vigilenți. Ce i—ar mai fi rămas de făcut ?

Mi—am dat seama că scrisoarea mea era singurul mijloc de luptă împotriva lui Puholovița. Pînă s—a întors Lenocika de la grădiniță, am stat neconținut la masa de scris.

O ÎNTÂMLARE ÎNGROZITOARE

La căderea nopții am pornit ca de obicei spre iaz, așezându—mă la pîndă. Cînd se întunecă bine, Puholovița lăsă crapul în apă, legînd sfoara de două bețișoare. Crapul nu mai era viu și plutea deasupra apei.

Luînd hotărîrea să nu—l mai aștept pe Rakșa, am plecat acasă pentru a mă odihni. A doua zi urma să mă apuc cu forțe noi de scris.

Încredințîndu—i lui Cenușel sarcina de a—l urmări pe Puholovița, n—am mai călcat trei zile pe la iaz. Abia cînd îmi rămăsese de scris ultima frază mi—am permis să ies din casă.

Ce splendid era afară ! Pe malurile iazurilor se înălțase iarba ; în apă înverziseră rogozul și papura ; prin aer răsunau trilarurile păsărilor.

Deodată am auzit o voce înfricoșătoare : Bu—u ! Bu—u—u ! în închipuirea mea apăru jungla cu turmele ei de elefanți care calcă pămîntul cu zgomot, mișcîndu—și ritmic trompa în timpul mersului. Aici însă nu puteau fi elefanți !

—A apărut buhaiul de baltă ! spuse unul din pescari. Nu ne ajung braconierii, numai buhaiul ne mai lipsea !

Știam din cărți că buhaiul e un fel de taur. Ce e drept, văzusem tauri, dar pe pămînt. Auzind încă o dată răgetul, m—am hotărît să—mi satisfac curiozitatea. Doream mult să—l văd pe acest taur care mîncea pește în loc de fîn și iarbă.

Luîndu—mă după glas, am nimerit într—un loc unde o pasăre mare, cu gîtul lung și penajul bătînd în galben, stătea într—un picior și, cu ciocul în vînt, trîmbița la un anumit interval de timp. Am simțit cum se trezește în mine pasiunea de vîntor. Dacă pasărea nu s—ar fi aflat în apă...

Deodată am zărit prin aer ceva roșcat năpustindu—se din rogoz și aterizînd nu departe de buhai. Speriată, pasărea se avîntă spre cer. Nu i—am acordat prea multă atenție. Mă preocupa arătarea aceea roșcată. Trupul ei plătînd îmi părea cunoscut. Nu mică mi—a fost uimirea cînd am zărit niște lăbuțe zgîrîind malul. Din mlaștină își făcu apariția... pisiul filfizon.

—Edik ! strigai mirat și alergai în întîmpinarea lui. (Zilele trecute aflasem că și—a schimbat numele în Eduard și avea pretenția ca toți care—l cunoșteau să—l strige așa.) într—un minut am ajuns lîngă el.

—A fugit, fricoasa ! dădu supărat din cap Edik. Tot am s—o prind pînă la urmă !

Văzîndu—i trupul firav, părul zbîrlit, burta și labele murdare de noroi, mi—am reținut cu greu un zîmbet. Cu o voce blîndă i—am spus :

—Ce faci, vînezi ?

Edik se pare că—mi ghici ironia.

—Da, vînez ! veni îndrăzneț răspunsul. Dacă nu mi se dă de mîncare, voi merge să vînez ! însă în nici un caz șoareci ! Voi prinde buhaiul de baltă și le voi dovedi tuturor că sînt capabil de mai mult decît un pisi obișnuit ! în curînd va vorbi despre mine întreg Universul și împrejurimile sale !

Mă gîndeam că e preferabil să nu alergi după glorie, ci să aștepti să vină ea la tine, ca urmare firească a unei munci pline de rîvnă, a străduinței fără preget. Dar fie și așa...

—Nu ți se pare, i—am spus fără pic de ironie, că nu ai destulă forță fizică pentru o asemenea vînătoare ?

—De unde să ai forță dacă nu ți se dă de mîncare ? Flămînd cum eram n—am fost în stare să ajung decît la jumătate de metru de buhai !

—În afară de mîncare trebuie să—ți antrenezi și mușchii, continuai eu. De ce nu vrei să prinzi șoareci ? Treaba asta călește trupul.

Pisiul se scarpină gînditor.

—Dacă e să punem astfel problema, poate că într—adevăr ar fi util să prind șoareci, spuse el ca pentru sine.

—În tot cazul, dacă începi cu o muncă obișnuită, ai mai multe șanse să ajungi să faci un lucru deosebit decît atunci cînd trîndăvești așteptînd ca cineva să—ți propună o slujbă mare. Zîne care să facă minuni nu mai există.

Cred că am reușit să—l conving.

După ce plecă Edik, mă așezai și, desfătîndu—mă cu aerul înmiresmat, începui să—mi analizez faptele. Făcusem bine atunci cînd o sfătuisem pe mama acestui pisi să nu—i dea de mîncare. Cei de

teapa lui ajung repede să priceapă adevărata față a lucrurilor când li se aplică pe viu proverbul „Cine nu muncește, nu mănâncă”.

Stînd pe malul iazului printre tufele de rogoz, priveam atent la diversele păsări—braconieri.

Mă atrăgeau mai ales stîrcii, dar stăteau tot în apă. Se înțelege că, dacă n—aş fi avut răspunderea scrisorii, aş fi pîndit o zi întreagă pînă cînd pasărea ar fi păşit pe teren uscat. Datoria era însă înainte de toate. Cu atît mai mult cu cît paznicii, dacă ar fi observat stîrcul, ar fi tras asupra lui.

După—masă am mai scris un pic şi a doua zi m—am dus de dimineaţă la iaz pentru a vedea cum sînt hrăniţi crapii. În apa străvezie, şiruri de crapi se aruncau asupra măsuţei înfulecînd bucăţile de turtă de seminţe, grăunţele încolţite, praful de cretă. Erau crapi de trei—patru ani care urmau să fie folosiţi de prăsilă. Sprinteni şi zdraveni, săreau într—o clipă departe de măsuţă, presimţind parcă un pericol, după care se apropiau din nou înotînd, înhăţau mîncarea şi se jucau tulburînd apa.

Privindu—i, simţeam că mă doare inima : oare asemenea frumuseţe de peşte avea să încapă pe mîinile unor hoţi ?

—Acasă ! Acasă ! strigai din răsputeri. Trebuie să scriu ! Să scriu !

Cum nu apăru nici o maşină, pentru a folosi cît mai util timpul, m—am dus să văd din nou iazurile în care se depuneau icrele. Am zărit icre pe *tulpinele* de coada—vulpiei ! Crapii vîrstnici nu mai erau aici. Fuseseră duşi într—un iaz special, destinat peştilor de prăsilă. Peste două—trei zile urmau să iasă din icre puii de crap pentru care se şi pregătise hrana : dafniile roşietice populau din belşug iazul.

Auzind un hure de maşină, m—am grăbit să mă alătur celor ce aşteptau. După o călătorie plăcută am ajuns acasă şi m—am aşternut imediat pe scris. Pînă seara mi—am făcut norma dublă, îmi mai rămăseseră de scris ultimele trei cuvinte : ...*crapii cei mari*.

Într—o dispoziţie excelentă, am ieşit afară. Conştient că eram la un pas de a—mi îndeplini misiunea, mă cuprinse o mare bucurie. Priveam găinile ce scormoneau gunoiul cu gîndul numai la pipota lor, la vrăbiile care ciripeau nepăsătoare, la Nikifor ce se prăjea leneş la soare sau la Puholoviţa cu ochii lui umflaţi de somn, şi mă simţeam superior acestor creaturi.

„Eu sprijin progresul, pe cînd voi ?” Mi—au venit în minte cuvintele unui scriitor clasic :

„Un cînt despre voi nu rămîne /

Şi n—o să se scrie un rînd !”⁴

După ce le—am rostit, mi—am revenit din visare.

„Ei, Negrilă, ce—i cu tine ? Nu cumva îţi închipui că meriţi să fii proslăvit în cîntec ? Ai început să—ţi dai aere ? Ai făcut ceva, e drept, dar şi natura te—a înzestrat mai mult decît pe alţii !”

M—am îndreptat apoi spre birouri. Gray mă aştepta în prag.

—Tocmai mă pregăteam să merg la dumneavoastră, zise el, privindu—mă misterios ca de obicei.

—Mi—ar fi făcut multă plăcere să te văd, i—am răspuns cu amabilitate.

—Am noutăţi !

—Te ascult.

—Scrisoarea !

—Aştept amănunte.

—„Mătuşa” soseşte mîine la ora douăsprezece fix.

—Cum ? ! exclamai mirat. La douăsprezece, la prînz ? Vrei să spui poate la ora douăzeci şi patru fix ?

Cenuşel mă privi îngăduitor, apoi rosti nepăsător, deşi în sinea lui îi venea să ţopăie de bucurie :

—Am impresia că Rakşa a hotărît dinadins să—l întâlnească pe Puholoviţa ziua. În timpul zilei sînt multe maşini pe şosea şi întrevederea lor nu va fi observată. Puholoviţa a devenit extrem de precaut de cînd a simţit că e urmărit.

—Nimic nu—l va salva ! „Operaţiunea Explozie” va fi dusă la îndeplinire mîine.

Am căzut de acord ca pînă a doua zi dimineaţă să termin scrisoarea, urmînd să i—o arătăm lui Kosteia după ce voi merge cu Cenuşel la întîlnirea dintre Rakşa şi Puholoviţa. Stabilind locul şi ora cînd urma să ne vedem, ne—am îndreptat spre laborator pentru a arunca o privire înăuntru.

Lungana de laborantă se uită cu un ochi supărat la noi, nedezipindu—l pe celălalt de microscop.

Ţineam mult să văd ce examinează cu atîta atenţie şi de aceea am recurs la un şiretlic. Luîndu—mi inima—n dinţi, i—am sărit în braţe îngînîndu—i un cîntec de leagăn, în speranţa că laboranta, ca orice

⁴ Din „Legenda lui Marko” de M. Gorki.

femeie, va fi impresionată de duioșia mea. Așa s— a și întâmplat. A început să mă mîngîie, iar eu am profitat și m— am uitat prin lupă.

Se zăreau printr—însa solzii crapului, însă extrem de mari. Observînd cu cîtă atenție priveam, laboranta îmi explică :

—Cu ajutorul solzilor aflăm vîrsta crapului. Privește, pe solzi sînt încrustate niște inele, unele mai largi, altele mai înguste. Anual, pe fiecare solzișor se depun două perechi de asemenea inele : cele înguste, toamna și iarna, și cele largi, primăvara și vara. Cîți ani are crapul ai cărui solzi i— ai văzut ?

—Trei, i— am răspuns numărînd inelele.

Cum însă nu puteam pronunța litera „r”, n— am fost înțeleș. Deodată mi— am amintit că laboranta primise un dar din partea lui Puholovița, deci dăduse dovadă de necinste. Am simțit cum se trezește în mine o ură înverșunată față de această ființă. Am sărit ca fulgerul din brațele ei și m— am așezat lîngă Cenușel.

—Vino, vino în brațele mele, prostuțele ! rosti drăgăstos laboranta, ridicînd din sprîncene.

—Nu ! Nu ! Nu ! mă opusei categoric și o zbughii afară M— am plimbat apoi puțin cu Cenușel, discutînd despre literatură, îl interesa psihologia creației artistice. Ca o persoană ce mă învîrtisem prin cercurile literare, m— am străduit să— i satisfac curiozitatea.

—Ce trebuie să facă scriitorul pentru a scrie o operă valoroasă ? mă întrebă el.

—Pentru a scrie o operă valoroasă, un autor e obligat să observe bine realitatea. Și pentru a observa bine realitatea, trebuie să cugete mult asupra ei.

Cenușel holbă ochii, frapat de profunzimea unei asemenea gîndiri.

—Sînteți genial ! exclamă el.

—Cuvintele nu— mi aparțin. Sînt ale lui Maupassant. În general, în domeniul teoriei și psihologiei creației s— a spus aproape totul, încă înainte de apariția noastră pe lume. Din păcate îți trebuie timp ca să descoperi aceste perle ale gîndirii umane în vorbăria nesfîrșită a unor așa— ziși literați. Dar să mă refer la cugetările lui Pușkin. Cîtă profunzime...

N— am reușit să— mi continui ideea deoarece, chiar în acea clipă, femeia de serviciu care mătura prin birouri îmi trase pe neașteptate o lovitură peste spinare. Indignat, am sărit într— o parte, aruncîndu— i agresoarei o privire plină de dispreț.

—Spuneți ceva despre Pușkin, interveni Cenușel, atît de atent la discuție încît uitase că e detectivul Gray.

Îmi veni în minte fapta femeii de serviciu. Acest lucru mă făcu să constat că nu toți oamenii sînt buni, că mai existau și alții, alde Puholovița și Rakșa. Împotriva lor trebuia să lupt în continuare.

—Nu, oftai. Despre Pușkin vom vorbi mai tîrziu. Acum sînt nevoit să plec pentru a— mi duce la bun sfîrșit „Operațiunea Explozie”. Cu atît mai mult cu cît trebuie să îmbuc ceva înainte de a porni la treabă.

Luîndu— mi rămas bun de la Cenușel, am pornit spre casă.

Încă din tindă am simțit mireasma plăcută a ciorbei, amestecată cu un miros care nu venea din bucătărie. „O fi naftalină”, îmi închipui eu și, fără a da vreo importanță mirosului, m— am repezit spre bucătărie unde mă aștepta o strachină cu măruntaie de pește și varză rece din ciorbă. Potolindu— mi foamea, am intrat în sufragerie. Aici mi s— a oferit o bucată de carne.

Cînd Kostea și soția sa au plecat după— amiază la serviciu, m— am băgat sub pat unde am rămas mut de uimire : pîslarii nu mai erau la locul lor ! M— am uitat pe sub patul copilului, sub șifonier, prin bucătărie, în cămară. Degeaba. Pîslarii dispăruseră și odată cu ei și întreaga mea muncă pentru care am cheltuit nu numai atîta vreme, ci și energie, și răbdare cît să prinzi mii de șoareci !

Distrus sufletește, m— am întors în cameră. Unde să— i caut ? Pentru a— mi reveni și a putea reflecta adînc la cele petrecute, trebuia să răsflu liniștit. Trăgînd puternic aer pe nări, mi— a atras din nou atenția mirosul de naftalină și am înțeleș îndată totul.

Ne aflam la sfîrșitul lui aprilie. Toate lucrurile de lînă erau presărate cu naftalină și puse în saci pînă la iarna viitoare. Pîslarii erau făcuți din pîslă, iar pîsla din lînă.

M— am ridicat în vîrfurile lăbuțelor, cercetînd de unde venea mirosul de naftalină. Mă cuprinse descurajarea. Duhoarea asta îngrozitoare venea de la un sipet țărănesc de lemn, ferecat cu un lacăt uriaș.

În timp ce discutasem cu Cenușel despre psihologia creației scriitoricești, Kostea împreună cu soția

sa ascunseseră în sipet pîslarii cu manuscrisul meu. „Operațiunea Explozie” eșuase. Mîine Puholovița va ajunge la o înțelegere cu Rakșa și poate că în noaptea următoare vor fura cei mai frumoși crapi.

M—am așezat să analizez în liniște situația. Practic nu exista vreo posibilitate de a scoate scrisoarea din sipet. Numai întîmplarea mă mai putea ajuta. Să trăiesc doar cu speranța unei întîmplări nu era în firea mea.

Deznădăjduit cum eram, n—am fost în stare să închid un ochi toată noaptea, dar nici să chibzuiesc asupra celor ce aveam de făcut în viitor. Singura ieșire era să merg imediat la iaz și să—i urmăresc pe hoți în timpul întrevederii lor.

Împreună cu Cenușel am plecat într—acolo. Începuse mutarea puieților de crap. Am văzut cum au dat drumul apei și cum îi scoteau cu un minciog foarte subțire, făcut parcă din voal. Crăpșorii erau apoi numărați în niște pahare. Eram foarte curios să aflu cîți pui scosese în medie un crap.

O sută de mii de bucăți ! Minunat !

Cenușel mă trase deoparte : „Acuș va fi ora douăsprezece !” M—am lovit nervos cu coada pe spinare, lingîndu—mă agitat și respirînd din greu.

—Liniștiți—vă, vă implor ! mă rugă stăruitor Cenușel.

—Cum am putea face să preîntîmpinăm răul ce se pune la cale ? am zis eu și am pornit agale pe urmele lui Cenușel, spre locul de întîlnire al infractorilor.

Ajunși la destinație, ne—am pitulat în iarbă urmărind soarele. Cînd acesta ajunsese la nămiezi, își făcu apariția Puholovița.

Venise nu dinspre iaz, ci direct din cătun, pentru a nu fi observat de muncitori cînd va porni spre șosea. În curînd apăru și Rakșa, însă fără mașină.

—La noapte ! zise el în șoaptă.

—De acord ! răspunse Puholovița. Cred că cel mai indicat ar fi la noapte, la ora două.

—Fie și așa. Ți—am adus ce m—ai rugat. După care scoase două sticle de rachiu.

—Bine ai făcut. Am și anunțat că azi e ziua mea de naștere, așa că... hohoti de rîs Puholovița.

Am ascultat discuția lor, încremenit de spaimă. Deodată însă mă străfulgera o idee.

—Evrika ! exclamai satisfăcut. Am să—i pot demasca cu ajutorul noului meu plan și voi pune ștreangul de gîtul răufăcătorilor ! Du—te, Cenușel, acasă și nu—i slăbi din ochi pe Puholovița, iar eu... în mintea mea se înfiripa „Operațiunea Fulger”. Eu...

M—am luat după Rakșa ce se îndrepta spre șosea. Cînd s—a așezat la volan, m—am urcat în camion plecînd odată cu el.

Pe drum, deși n—am mers mai mult de o jumătate de oră, n—am vrut să pierd timpul degeaba și m—am dedicat reflecțiilor filozofice.

De ce bea omul rachiu ? Se pare că era destul de greu să găsesc un răspuns la o asemenea întrebare. După umila—mi părere, nu exista vreun motiv logic care să—l îndemne să facă uz de alcool.

Cu cît bea mai mult rachiu, cu atît omul devine mai prost. Adevărul acesta e atît de evident, că nici nu mai trebuie dovedit.

Însă omenirea în general și fiecare individ în parte vrea să devină tot mai înțelept ! Cum poate fi rezolvată o asemenea contradicție ?

Unii susțin că, după ce bea, omul devine mai vesel. Dar aceasta e în realitate buna dispoziție a unui prost ! Cine n—a observat zîmbetul unui bețiv ? Rîde fără nici un motiv, așa cum fac de regulă proștii!

Se mai spune că omul începe să bea după o nenorocire, încercînd să—și uite necazul. Această justificare e de fapt o porțiță de scăpare pentru bețivi pentru că și cel ce bea la necaz e obișnuit mai demult cu băutura.

Cugetînd astfel, n—am reușit să descopăr o explicație serioasă pentru cei care consumă prea des rachiul...

„Operațiunea Fulger”

”Operațiunea Fulger” s—a născut cu totul pe neașteptate, sau poate că mi s—a părut numai că a fost așa. Când stai timp îndelungat să te gîndești, să cauți, zbătîndu—te cum să rezolvi o problemă complicată, de cele mai multe ori ideea salvatoare îți vine atunci cînd ți—ai pierdut orice speranță. Pesemne că de aceea și „Operațiunea Fulger” a apărut după o noapte de nesomn.

Am ajuns cu camionul la periferia orașului și ne—am oprit în dreptul căsuței unde locuia Rakşa. Am pornit pe urmele lui în curte și, privind în toate părțile, m—am pitulat lîngă gard. La început mi—era teamă să intru în cameră, dar, observînd geamul deschis, m—am strecurat înăuntru și m—am ascuns sub pat.

Rakşa tocmai lua masa de prînz. Deși mi—era o foame grozavă, n—am zis nici pîs. Rakşa s—a odihnit o oră—două după—masă, pregătindu—se apoi de plecare.

—Astă—seară ! îi spuse din prag soției.

—Mai bine ai renunța la treaba asta ! La ce ți—o folosi ? rosti femeia trist, trezindu—mi imediat simpatia.

—Lasă—mă în pace ! îi zise aspru bărbatul. Ai grijă, dacă nu mă întorc, pune scrisoarea la cutie.

—Știu... oftă soția.

Urmărindu—i privirea, am zărit colțul unui plic pe o comodă, după oglindă.

„Ti—i—i ! am respirat ușurat. «Operațiunea Fulger» va fi dusă la bun sfîrșit !”

Scrisoarea mea fusese încuiată într—o ladă. Voi lua deci plicul lui Rakşa și—l voi arunca în cutia poștală. Cum de nu—mi venise ideea asta pînă acum ? Nu m—aş mai fi chinat atît cu scrisul. Totuși, gîndindu—mă mai bine, am ajuns la concluzia că nu procedasem greșit, deoarece învățasem să scriu, lucru ce—mi va fi de real folos în viață ! E adevărat că pe vremea aceea nu aveam de gînd să mă ocup serios de literatură. Oricine însă trebuie să știe să scrie, nu numai un scriitor.

Stătusem pînă atunci neobservat sub pat și mi—era teamă să n—o sperii pe stăpîna casei cu apariția mea neașteptată. Profitînd de ieșirea ei pentru a—și conduce soțul, am zbughit—o afară.

În preajma căsuței lui Rakşa se aflau cîțiva meri și peri înfloriți. Un miros gingaș umplea aerul ! Se auzea zumzetul albinelor, ciripitul păsărelelor, iarba din jur era verde și proaspătă. N—am observat prin apropiere nici un cîine. Atît de mult m—a tulburat priveliștea sărbătorească a naturii încît, de emoție, m—am pomenit cu lacrimi în ochi.

„Ce frumos este !” meditam liniștit, cînd deodată m—au trezit la realitate cuvintele lui Rakşa, adresate în șoaptă soției sale :

—Toanto ! Banii ! Banii sînt totul în viață !

—Ce primitiv ! dădui din cap necăjit. Și se mai consideră om !

Îmi stricase de tot buna dispoziție.

Cînd auzii închizîndu—se porțița, am pășit cu îndrăzneală spre casă.

—Doamne ! Ce—o fi cu animalul ăsta aici ! lovi speriată din palme femeia cînd mă văzu. Strecurîndu—mă iute pe lîngă ea, m—am ascuns sub pat. Data trecută, cînd fusesem aici, observasem o gaură de șoarece, dar n—am vînat pentru a nu atrage atenția gazdelor asupra mea.

Acum m—am așezat lîngă gaură și, după vreo zece minute, aveam în gheare un șoarece.

Ieșind de sub pat, am aruncat victima pe dușumea, privind—o triumfător pe stăpîna casei. Astfel relațiile noastre s—au încălzit.

După o jumătate de oră am mai prins un șoarece, iar după o oră încă unul. Entuziasmul gazdei îmi stîrni un zîmbet de satisfacție îngăduitoare.

Seara, observînd că femeia ieșise din casă, am luat scrisoarea de după oglindă și am pus—o sub pat. Am ascultat timp de un minut cu atenția încordată, stăpînindu—mi cu greu tremurul nervos. Nu, nu fusesem zărit.

Am apucat scrisoarea cu dinții și am ieșit în curte. Zărind o cărămidă, am ascuns—o sub ea. Inima—mi bătea ca turbată. Era lesne de înțeles starea în care mă aflam. Dacă aş fi fost zărit cu scrisoarea, „Operațiunea Fulger” ar fi avut aceeași soartă ca și „Operațiunea Explozie”.

Respirînd agitat, m—am ascuns în niște buruieni. În cameră nu puteam risca să mai intru, deoarece mă temeam ca gazda să nu închidă ușa și fereastra în timpul nopții. Cu atît mai mult cu cît Raşa, la plecare, îi amintise :

—Ai grijă, să nu uiți cumva fereastra deschisă noaptea !

Neliniștea nu mă părăsise. Pentru a—mi reveni, m—am cățărat pe acoperiș. Aici era mai mult aer și mă simțeam în largul meu.

Privind spre locul unde ascunsesem plicul, am zărit un colțișor din el, de culoare albastră. Tot timpul îmi era teamă că femeia îl va descoperi. Abia după ce am auzit—o că încuie ușa, am răsuflat ușurat.

Trebuia să duc imediat scrisoarea la poștă ! Era încă devreme. Pe străzi se mai aflau oameni, mai circulau mașini. Am rămas în așteptare, cu urechile ciulite la zgomote. Ceasurile s—au scurs greu. Treptat, orașul a adormit.

„Acum !” Țîșnind de pe acoperiș, am luat iar scrisoarea în dinți, am sărit gardul și am pornit—o spre poștă. Străzile se liniștiseră. Liniștea asta avea însă unele dezavantaje : puteai să dai peste un câine, peste vreun bețiv sau peste vreo pereche de îndrăgostiți. Privind cu precauție în jur, am străbătut strada simțind cum inima stă să—mi sară din piept.

Din fericire cutia poștală era undeva pe aproape. Am luat scrisoarea și am împins—o în deschizătură. Abia atunci am respirat cu adevărat ușurat. Ultimul act al „Operațiunii Fulger” fusese înfăptuit !

Am pornit apoi liniștit spre casa lui Rakșa, pentru a urmări unde va ascunde peștele furat. M—am suit pe acoperiș încercînd să trag un somn bun. Mă gîndeam cu satisfacție : „Scump vei mai plăti peștele ăsta !”

N—am reușit să adorm. Îmi veneau în minte iazul, crapii aceia minunați, care au fost cu atîta grijă aleși pentru reproducere, figurile braconierilor — sătule, lacome, hîde. Simțeam un gol în suflet și—mi venea să plîng. Amintindu—mi de scrisoarea pe care o aruncasem la cutie, mi—am recăpătat puțin buna dispoziție.

În zorii zilei am auzit un zgomot de mașină, dar nu s—a oprit în fața casei lui Rakșa. Peste puțin timp mașinile începură să circule una după alta, dar Rakșa tot nu venise. Deodată m—a străfulgerat un gînd : „Ce rost avea să aducă peștele acasă ? Ca să—l vadă cineva ?”

Am sărit ca ars de pe acoperiș. Ieșind în stradă, m—am aruncat în prima mașină care mergea în direcția cătunului nostru.

Ce se petrecuse acolo ? Oare Gray izbutise să nascocască ceva ?

Cînd m—am apropiat de iaz, am sărit din mașină îndreptîndu—mă spre sediul întreprinderii piscicole.

„PLANUL LEGENDA”? ÎN NICI UN CAZ!

Aici se petrecuse ceva. În apropierea intrării se afla o Povedă necunoscută, în fața birourilor se îmbulzea lumea, iar lângă magazie stătea un paznic înarmat cu o pușcă. Inima începu să—mi bată veselă. Scrisoarea ajunsese la destinație !

Căutîndu—l prin preajmă pe Cenușel și nezărindu—l, m—am îndreptat spre cabinetul directorului. Și aici stătea un paznic înarmat. Privind înăuntru, mă cuprinse o satisfacție nespusă : la o masă se afla șeful postului de miliție, iar în fața lui, Rakșa.

Directorul, paznicul șef și Cenușel stăteau lângă șeful de post, ajutîndu—l să—l interogheze pe hoț.

—Iată efectul planului meu „Legenda” ! îmi zise Cenușel, arătîndu—l cu lăbuța pe prizonier.

—Cum ? ! holbai nedumerit ochii.

—După ce—ați plecat, pomenind enigmatic despre „Operațiunea Fulger” pe care aveți de gînd s—o puneți în aplicare, s—a născut deodată în mintea mea „Planul Legenda”. După cum se vede, a acționat bine !

—Ba nu, „Operațiunea Fulger” a acționat !

—Începe ancheta. Să ascultăm. Sînt sigur că succesul se datorește planului meu.

—În ce—a constat planul ? l—am întrebat cu răceală.

—E simplu, dar s—a dovedit genial. Amîndoi uitasem un lucru important. Există o legendă potrivit căreia atunci cînd un motan sau o pisică îi taie calea omului, aceasta îi va aduce o nenorocire. Amintindu—mi această legendă, m—am folosit de ea și le—am ieșit înainte înțîi lui Puholovița, apoi lui Rakșa. Am trecut prin fața lor și m—am dus după aceea liniștit să mă culc. Și iată urmarea !

Ascultându—l, am simțit un fior de invidie pentru modul simplu, dar totodată ingenios, prin care înțelesese Cenușel să lupte împotriva dușmanului. Dar numai pentru moment. Apelînd la logică, i—am răspuns îndată :

—Ei, Gray, cît de naiv poți fi ! Asta nu—i decît o superstiție în care mai cred azi doar babele și șoferii. Ascultă ce—am făcut eu. Și i—am explicat concis toate evenimentele de astă—noapte.

Cenușel căzu pe gînduri. Am fost nevoiți să ne întrerupem discuția pentru a asculta interogatoriul și a ne convinge astfel care plan izbîndise. Milițianul tocmai îl întreba pe Rakșa :

—De unde—l cunoști pe Petrenko ?

—L—am dus o dată cu mașina și așa ne—am cunoscut.

—Și i—ai propus să fure crapii ? Să jefuiască avutul obștesc ?

—Nu, el mi—a propus asta. Cenușel mă înghionti : „Auziți ?”

—Știați că peștele pe care intenționați să—l furați e de prăsilă și că era destinat populării Mării Niprului?

—Nu știam.

—Poate nici Petrenko nu știa ? interveni paznicul șef.

—Nu pot vorbi în numele lui, răspunse Rakșa, neînțelegînd ironia.

—Aha, nu știați ! urmă milițianul privind—l iscoditor. Pe neașteptate îl întrebă : N—ai fost prins în urmă cu cîtiva ani și condamnat pentru furt din avutul obștesc ?

Mă așteptam să—l văd pe Rakșa fistîcîndu—se. Acesta însă răspunse liniștit, cu impertinență :

—A, atunci a fost altceva. Mi—am ispășit pedeapsa !

—Văd că n—ai învățat nimic din asta ! Vrei să ajungi iar la închisoare ?

—M—a ispitit blestematul de Petrenko. Zicea c—o să ne îmbogățim !

Închipuindu—mi cît avea să—l calomnieze Puholovița—Petrenko pe Rakșa, cînd avea să fie interogat, nu—mi putui stăpîni un zîmbet sarcastic. Nu înțelegeam de ce milițianul nu dă în vileag adevăratul nume al lui Petrenko.

—Unde aveți de gînd să vindeți peștele furat ?

—Nu știu, Petrenko știa.

—Cum vine asta ? Faci pe prostul ? în ce loc voiăți să vă descotorosiți de marfă ?

Rakșa își schimbă brusc atitudinea.

—Hotărîsem s—o ducem la Harkov, cu mașina.

—Așa, care va să zică ! A cui era mașina cu care voiăți să transportați peștele ? Cine mai era cu dumneata ? Cine erau cei care au fugit cu mașina ?

—Am angajat niște oameni pe șosea. Nu i—am întrebat cum se numesc.

—Știați că peștele e furat ?

—Nu m—au întrebat și nici eu nu le—am spus.

—Recunoaște, Rakșa ! E mai bine să recunoști !

—N—am ce să recunosc. V—am spus totul.

—Dacă recunoști cinstit, pedeapsa va fi mai ușoară.

—Am spus totul.

—Cum dorești.

Șeful postului notă ultimele cuvinte în procesul—verbal, i—l trecu lui Rakșa să—l semneze și dădu ordin să—l ia de acolo pentru a începe interogarea lui Puholovița.

—Te—ai prins în laț, banditul ! i—am strigat lui Rakșa în loc de salut, în timp ce—l scoteau afară. Acesta se uită încruntat în jur și lăsă capul în piept.

—Numele dumitale ? începu șeful postului, adresîndu—se lui Petrenko.

—Parcă nu—l cunoașteți ! răspunse acesta privind pe sub sprîncene.

„Să vedem ce—o să se—ntîmple cînd milițianul îi va rosti numele adevărat. Sper că—l va strînge bine cu ușa !” mă bucuram în sinea mea.

—Numele ! repetă milițianul, ridicînd tonul.

—Petrenko, Sidor Petrovici.

Așteptam să văd privirea ironică a șefului de post, dar acesta dădu aprobator din cap și continuă :

—De unde—l cunoști pe Rakșa ?

—M—a dus o dată pînă în oraș.

—Și te—a îndemnat să furi ?

„Acuși va încerca să—și bage prietenul la apă." Cuvintele lui Puholovița mă făcură însă să deschid larg ochii.

—Nu, zise tîlharul. Eu l—am îndemnat la fărădelegea asta. Mă căiesc, sînt vinovat ! M—a ademenit unul.

—Cine?

—Șoferul Veremienko.

Directorul, paznicul șef și Cenușel pufniră în rîs. Milițianul îi privi aspru.

—Cum te—a ademenit ?

—Mi—a zis să furăm crapii, să—i ducem la piață, iar banii să—i împărțim pe din două.

Milițianul îi făcu un semn din ochi paznicului șef. Acesta ieși, revenind după un minut cu Veremienko.

—El te—a învățat să jefuiți iazul ? îl întrebă șeful postului pe Puholovița.

—Da, răspunse sigur pe el Puholovița, uitîndu—se cu neobrăzare la cel învinuit.

Veremienko înlemni, însă numai pentru o clipă. Fața i se lumineă brusc de un zîmbet, în timp ce—l întrebă pe Puholovița :

—Ai mîncat mătrăgună ?

Toți rîseră, iar Puholovița se roși ca sfecla.

—Îți menții acuzația împotriva lui Veremienko ? Puholovița tăcu.

—Știi cine te—a urmărit și te—a prins, Petrenko ? i se adresă paznicul șef. Chiar Veremienko. Puholovița îi aruncă tînărului o privire plină de ură.

—„Planul Legenda" ? Aș de unde ! i—am aruncat lui Cenușel.

—„Operațiunea Fulger" ? Nici gînd ! îmi replică el pe același ton.

—Cine te—a mai ademenit ? îl cercetă mai departe milițianul.

—Raburdenko.

—Cine ? ! întrebă anchetatorul.

Directorul și paznicul șef se uitară mirați la Puholovița.

—Laboranta. M—a obligat să—i aduc crapi, mai mulți decît avea nevoie pentru analize.

—Cîți i—ai dus ?

—Cred că vreo trei chintale. Zilnic îi predam trei și chiar patru crapi dolofani.

Milițianul ordonă să fie chemată laboranta. Aceasta apăru palidă, speriată, gîfîind din greu și ridicînd mereu din sprîncene. Cînd i se citi depoziția lui Petrenko, fu cît pe ce să leșine.

—E o minciună ! Nu i—am cerut nici un crap ! Singur mi i—a adus !

—I—am adus singur, asta așa—i. Dar în ce scop ? Pentru ca dumneata să—mi ascunzi peștele în laborator.

—N—am avut asemenea intenție ! izbucni laboranta.

—Eu nu v—am întregat de intenție, replică Puholovița. Unde am ascuns crapul cel mare ? Oare nu în frigiderul dumneavoastră ?

Raburdenko scoase un oftat și leșină. Se stîrni o agitație generală. Cineva strigă să i se aducă laborantei apă, directorul îl amenința mînios cu pumnii pe Puholovița, paznicul șef se dojenea pentru lipsa lui de perspicacitate, iar eu și Genușel dădeam mîhniți din cap vîzînd unde—l poate duce necinstea pe om. În fine, sosi apa și curînd Raburdenko își veni în simțiri.

—Cum ați putut face așa ceva ? o întrebă directorul cu reproș.

—Mă amenințase. Știți doar că nu am avut vreodată asemenea apucături ! zise nervoasă laboranta ridicînd din sprîncene.

—Ați dosit un lucru furat, spuse milițianul. Sînt nevoit să vă arestez.

Raburdenko oftă și leșină din nou. În timp ce Veremienko și femeia de serviciu o ajutau să—și revină, directorul și paznicul șef se străduiau să—l convingă pe milițian să n—o aresteze pe Raburdenko, oferindu—se să garanteze pentru ea că nu va fugi nicăieri. După ce se liniști, laboranta fu scoasă din cameră.

—Cu a cui mașină a venit Rakșa ? fu întregat Puholovița.

—Nu știu.

—Cine a mai fost cu voi ? Cine erau cei care au fugit cu mașina ?

—Nu știu. Niște oameni care treceau din întâmplare pe acolo.

—Nu încerca să mă duci ! Rakșa a mărturisit, recurse milițianul la un șiretlic.

Puholovița era însă un hoț versat.

—Nu știu. Rakșa mi—a spus că a oprit mașina undeva pe șosea și că s—au înțeles pe loc.

—Cine v—a mai îndemnat să furați, dintre cei de la sediul întreprinderii ?

Puholovița refuză să vorbească mai mult. Ancheta luă sfârșit.

Ceasul arăta ora două. Șeful postului dădu dispoziție ca Puholovița să fie închis în magazie, explicând directorului și paznicului șef alte amănunte ale întâmplării de astă—noapte.

—O ! își aminti directorul. Un oarecare Rakșa a venit nu demult la noi să ceară benzină și noi i—am notat numărul mașinii. Vă folosește acest amănunt ? Scoțind apoi carnetul de însemnări, îi comunică milițianului numărul mașinii.

Acesta holbă mirat ochii.

—Vă rog repetați numărul. Directorul se conformă.

—Era un camion sau un autoturism ?

—Un camion de jumătate de tonă. Milițianul oftă cu năduf :

—Ticăloșii ! Știți al cui era numărul mașinii ? Al președintelui comitetului executiv raional ! De la autoturismul său !

Pînă cînd șeful postului notă noile date în procesul verbal, am tras cu urechea la discuția directorului cu paznicul și Veremienko. Am înțeles astfel că acesta din urmă i—a povestit totul directorului, imediat după întâlnirea cu Puholovița, după care l—a urmărit pe bandit. „Ziua de naștere” a lui Petrenko dăduse de bănuț și noaptea trecută toți erau în alertă. Tîlharii fuseseră prinși exact în momentul cînd scoteau volocul plin—ochi de pește.

„Așa, deci ! îmi zisei dezamăgit. înseamnă că toate astea nu s—au datorat Operațiunii Fulger” !

Cenușel era de asemenea dezamăgit.

—Înseamnă că nici planul meu „Legenda” n—a fost mai reușit...

Milițianul tocmai își aduna hîrțile, cînd se auzi zgomotul unui motor de mașină și peste un minut își făcu apariția în birou un ofițer.

—Sînt căpitanul de miliție Bilokon, se recomandă el. Șeful postului, directorul și paznicul se prezentară la rîndul lor.

—Iată urmarea „Operațiunii Fulger” ! exclamai bucuros, strîngîndu—l la piept pe Cenușel.

—Ce motan splendid ! se miră căpitanul și mă mîngîie pe spinare, după care se adresă milițianului :

—Adu—l pe Rakșa.

Așteptam plin de nerăbdare interogatoriul. Minutele scurse pînă la apariția lui Rakșa mi s—au părut o veșnicie. În sfîrșit îl aduseră.

—Te—ai adresat în scris miliției ? îl întrebă căpitanul pe Rakșa.

Acesta tăcea, neștiind desigur ce era mai bine să facă : să spună adevărul sau să nege denunțul.

—Vrei cumva s—o chemăm ca martoră și pe soția dumitale ? mai întrebă căpitanul arătîndu—i plicul.

Holbîndu—și ochii, simțeam că inima îmi bate să—mi spargă pieptul. Plicul era galben ! înseamnă că puseseam la cutie un alt plic. Mai tîrziu mi—am amintit că după oglindă erau două plicuri : unul albastru, care se zărea mai bine, și altul galben, vîrît ceva mai adînc.

Negru de supărare, abia de mai urmăream interogatoriul.

—Eu am scris, recunosc Rakșa.

—Povestește—ne tot ce știi despre Puholovița—Petrenko. Rakșa oftă și începu relatarea. Ascultam o istorie ce—mi era de mult cunoscută.

Apoi fu adus Puholovița.

—Numele dumitale ? i se adresă căpitanul.

—L—am mai spus o dată.

—Repetă—l, surise căpitanul. E oare așa de complicat ?

—Petrenko.

—Care era numele de familie al tatălui dumitale ? Puholovița privi surprins la căpitan și—i răspunse cu o voce

sinceră, care mă miră :

—Petrenko. Cum altfel ?

—Bine. Spune, unde l—ai cunoscut pe Rakşa ? Puholoviţa repetă declaraţia anterioară.

—Mai înainte nu ştiai de existenţa lui ?

—Nu.

—Bine. Căpitanul tăcu. Privindu—l gânditor pe arestat, îl întrebă deodată : Numele Puholoviţa ți se pare cunoscut ?

Efectul fu neaşteptat. Puholoviţa se făcu alb ca varul ; i se putea citi ticăloşia pe faţă.

—Asta e o calomnie !

—Ce anume ? Ce calomnie ?

—Totul.

—Care tot ?

Puholoviţa încercă să iasă din impas :

—Rakşa m—a calomniat.

—Cu ce te—a calomniat ? îl întrebă calm anchetatorul. Puholoviţa holbă neputincios ochii şi tăcu.

—Dacă nu vrei să ne mai spui nimic, vom fi nevoiţi să mergem la *Olexiivka*, la prima soţie a dumitale, care şi azi mai face parastase în memoria presupusului răposat, zise căpitanul.

—Ce să vă mai spun ! Văd că ştiţi tot, rosti încruntat ticălosul.

—Povesteşte ce—a făcut de când ai decedat. Unde ai nimerit : în iad sau în rai ? glumi căpitanul. Unde ai ascuns banii : la CEC sau i—a îngropat ?

Cenuşel îmi aruncă o privire înflăcărată. N—am vrut să—i zdruncin încrederea în mine. De aceea m—am decis, după câteva clipe de gândire, să ajung la un compromis cu conştiinţa mea. Lăsînd ochii în jos, i—am spus calm :

—Ai posibilitatea să vezi rezultatele „Operaţiunii Fulger" !

O ÎNTÎLNIRE NEAȘTEPTATĂ

Însoțiți de o puternică escortă, Puholovița și Rakșa fură scoși la încheierea interogatoriului și duși departe de cătunul în care ne aflam.

Adelaida Semenivna devenise extrem de atentă în îndeplinirea obligațiilor de serviciu. Acest fapt determină și schimbarea atitudinii mele față de ea. Statura ei înaltă, vocea ei gravă, chiar și permanenta mișcare a sprâncenelor nu—mi mai produceau repulsie. Îmi dădeam seama că era o femeie nefericită și voiam să—i înfrumusețez cât de cât existența. Veneam tot mai des în laborator, înfulecam o bucată de carne de pasăre sau o chiftea și—i fredonam cântecul meu preferat. (Acum se ferea ca de foc să mai mănânce pește, ba a refuzat să primească un crap rebutat pe care i—l oferise însuși directorul.)

Prietenia asta mi—a fost deosebit de folositoare. Am avut posibilitatea să urmăresc o serie de lucruri interesante : cântărirea peștelui la fiecare zece zile, pentru a vedea dacă a crescut în greutate, lupta cu rubeola, analizele, stabilirea rațiilor de mâncare pentru crapi și a cantității de oxigen din apă.

Eram foarte curios să aflu cum se simțeau crapii bolnavi cărora li se dăduse drumul în canal, în apa curgătoare. Evident că o asemenea întrebare îl frământa și pe director. M—am convins de aceasta văzîndu—l odată cînd făcea controlul peștilor din canal.

Mare a fost bucuria noastră descoperind că la fiecare sută de pești prinși, doar opt erau bolnavi. Nu puteam ști însă cîți pești pieriseră decît abia la toamnă, cînd canalul avea să fie „despovărat”.

Cu fiecare zi, prietenia mea cu Adelaida Semenivna se întărea tot mai mult. Țineam să—mi arăt recunoștința pentru atenția cu care mă înconjura. În curînd mi se ivi prilejul.

Într—o zi, în timp ce controlam împreună cu Adelaida dacă peștele mîncase toată hrana ce i se aruncase în apă, ne—am apropiat de un iaz nu prea mare.

—Aici sînt raci, îmi explică ea.

Am rămas nepăsător, deoarece nu mă prea încîntau raci.

—Sînt animale foarte folositoare, continuă Adelaida (îi spun pe numele mic ca să fac economie de hîrtie și de efort, nu dintr—un exces de familiaritate). În regiunea noastră raci sînt pe cale de dispariție, de aceea îi creștem ca să populăm cu ei iazurile.

Hotărît să nu fiu necuviincios, m—am apropiat de iaz privind apa, după care am început să torc.

Au trecut cîteva zile de la această discuție. Într—o noapte, am ieșit să văd dacă nu cumva paznicul adormise lîngă iaz. Convingîndu—mă de contrariu, am început să mă plimb meditînd, ca și altă dată, la o temă filozofică.

Azi mă gîndeam la autocritică și gîndurile m—au furat într—atîta încît pe neobservate am ajuns departe de întreprinderea noastră. Pe baza experienței mele de viață am ajuns la concluzia că omului nu—i place autocritica. El recunoaște că autocritica este un lucru minunat, dar pregetă să se critice pe sine.

Și ea este într—adevăr utilă ! Omul care—și recunoaște greșeala devine mai bun, mai cinstit. Atunci cum se explică această contradicție între teorie și practică ?

Concluzia este una singură. Numai un om adevărat un Om cu literă mare e în stare nu numai să

recunoască folosul autocriticii, dar să se și critice pe sine. Pe cînd un om cu literă mică...

Deodată am tresărit simțind o durere la una din lăbuțe. Privind în jur, tresării pentru a doua oară. În fața mea se mișca încet o arătare, frecîndu—și cleștii în mers. Uitînd de durere, priveam la apariția dezgustătoare, neînțelegînd ce poate fi. Cînd mi—am dat seama ce este, am lovit—o cu putere.

Era un rac ce nimerise aici, în stepă, tîrîndu—se probabil împreună cu alți semeni. M—am bucurat că acești monștri vor dispărea din întreprinderea noastră. Aveam de gînd să—mi continui plimbarea, cînd deodată mi—am dat seama că—i voi face un serviciu Adelaidei povestindu—i despre fuga acestor ființe ingrate. După un minut de luptă cu mine însumi (cît aș fi dorit ca racii să piară în stepă !), conștiința învinse și mă pomenii alergînd spre birouri.

Pentru a—i aduce la cunoștință laborantei ce văzusem, urma să întrebuițez o metodă verificată : îi atrăgeam atenția cu un mieunat, după care fugeam în direcția dorită, urmat îndeaproape de ea. Dacă ea se întorcea, reveneam și eu și din nou o chemam să vină după mine. De astă dată am avut mult de furcă deoarece Adelaide, buimăcită de somn, nu mi—a înțeles dintr—o dată intenția. Planul mi—a reușit de minune. Racii nu ajunseseră departe și în scurt timp i—am ajuns din urmă.

Într—o oră se adunase o mulțime de lume. Oamenii au prins racii și i—au dus în alt iaz, după care m—au copleșit cu îmbrățișările, gata—gata să mă sufoc.

E interesant de explicat de ce părăsiseră racii iazul și încotro fugiseră. De obicei, racii fug din apă cînd se îmbolnăvesc de ciumă, preferînd să moară pe uscat. Cele mai serioase analize demonstrează însă că iazul nu era infestat și că, prin urmare, racii erau sănătoși.

I—au trimis o scrisoare profesorului, cerîndu—i să le explice fenomenul. Acesta le răspunse că știința nu e capabilă să dezlege deocamdată o asemenea enigmă.

Adresîndu—mă pisicilor din localitate, am aflat doar părerea bătrînei credincioase, care spuse că „așa a voit Dumnezeu !”

—Oare Dumnezeu n—are altceva mai bun de făcut ? Pisica nu—mi pricepu însă ironia.

—Păi, dacă ați prins toți șoarecii din magazie, ce vreți să mai faceți ? Îmi ripostă ea.

—Deci asta era ! Spusei eu.

Celelalte pisici dădură din cap cu mîhnire, uitîndu—se muștrător la bătrîna neghioabă.

Zilele s—au scurs una după alta. Pe nesimțite trecu vara. Apărură primele semne ale toamnei. În literatură sînt atîtea descrieri frumoase ale acestui anotimp, încît am hotărît să nu vă mai descriu și eu tabloul toamnei în viziunea mea. Vă spun doar că m—au impresionat în mod deosebit iazurile în veșmînt tomnatec.

Broaștele ! Toamna aceste animale scîrboase dorm. Nu o dată, scoțînd volocul plin de pește, dădeam de grămezi de broaște. Dolofane, cu capetele alungite, de culoare cenușiu—verzuie ce mi se părea respingătoare, își mișcau trupurile brobonate. Mi se făcea greață cînd le priveam. Noroc de pescari, care le presărau cu var și le îngropau în pămînt.

Așa le trebuia ! Aceste broaște mînceau icrele crapilor și carașilor, înghițînd cîteodată și puieții. Dar mormolocii ! Erau la fel de dăunători peștilor ca și broaștele !

Ce bucurie a fost pe noi cînd, golind canalul, am observat că jumătate din peștii bolnavi, supraviețuiseră. Prin vindecarea lor, aveam acum cinci sute de mii de crapi care nu se mai temeau de efectele rubeolei și probabil că nici urmașii lor nu vor avea de suferit de pe urma acestei boli. Crapii erau grași, puternici și făceau sărituri de cîte o jumătate de metru în aer, cînd erau aruncați în coșuri pentru a fi transportați la cisternele auto pe care scria „Pește viu”. Dacă n—ar fi fost salvați în primăvară, toți acești pești ar fi fost îngropați în pămînt, căci în iaz tot ar fi murit !

După depopularea iazurilor pentru creșterea și îngrășarea peștilor, aceștia au fost mutați în alte locuri, pentru hibernare. Peștii cei mai tineri au nimerit în Marea Niprului. În ziua cînd tocmai se terminase curățirea iazurilor, m—am pomenit cu Cenușel care sosi în fugă, agitat.

—Bucurați—vă ! rosti el misterios.

—Ce s—a întîmplat ?

—Bucurați—vă !

Am făcut o strîmbătură :

—O scrisoare ?

—Nu.

—Vreo telegramă de la profesor ? Începusem să mă enervez.

—Nici asta, căută să mă intrige Gray.

—Știi, Cenușel... îngînai supărat.

—Chiar nu ghiciți ? Confrunțați faptele... Simțindu—i ironia, am izbucnit :

—Drept cine mă iei ?

Cenușel însă nu se sperie. Atitudinea lui mă sili să chibzuiesc asupra spuselor sale și deodată bucuria îmi cuprinse sufletul.

—Oare... șoptii.

—Da. „Operațiunea Fulger” a dat roade. Ziarul nostru regional a scris azi despre procesul răufăcătorilor. Știți câți bani au fost găsiți la Puholovița ? Patruzeci de carnete CEC ! Aproape două sute de mii de ruble!

Mi—am amintit cum se jura Puholovița că—i fusese furat „cîștigul”. Strașnic mai mințise...

—Eforturile noastre n—au fost zadarnice, dragul meu Gray, și tu... începui pe un ton solemn, dar el mă întrerupse.

—Vă rog să nu—mi mai spuneți Gray. Ziceți—mi Cenușel, sau mai bine Cenușiul.

Am holbat mirat ochii.

—A fost o greșală datorată tinereții mele. Știți, astăzi împlinesc un an. N—aș vrea ca de acum înainte să mă asemuiască cineva cu filfizonul nostru Edik...

—Vino să—ți strîng lăbuța, dragă Cenușiule. Te felicit pentru majorat ! Pentru majorat în cel mai larg înțeles al cuvîntu—lui ! am încheiat emoționat, îmbrățișîndu—mi cu putere prietenul.

Mulțumit că răul fusese pedepsit, am pornit—o vesel spre iazuri. Aici tocmai fusese scos peștele din voloc. Am privit cu mirare uriașele coșuri de cîte cincizeci de kilograme, pline cu carași de culoare arămie—roșietică. Nimeriseră aici din rîul ce curgea în valea din apropiere, înainte de amenajarea iazurilor. Asemenea carași minunați nu mai văzusem ! Și nu e de mirare : crescuseră mîncînd din hrana destinată crapilor !

Privind carașii, mă purtă gîndul spre copilărie și anii tinereții. Mi l—am amintit pe Scriitor care—mi cultivase dragostea pentru pești, hrănindu—mă cu carași...

Peștii la care mă uitam erau grași, cu solzii strălucitori. În ultima vreme am făcut serioase exerciții de călire a voinței. Și iată rezultatul : de cîte ori aș fi dorit să mănînc, nu ceream dacă în preajmă erau oameni necunoscuți. Voiam să mă înfrînez și de data asta, însă, observînd cîteva cunoștințe, am cerut respectuos un caras.

Meritele mele erau proaspete în memoria celor prezenți, așa că dorința îmi fu prompt îndeplinită. M—am repezit asupra peștelui, torcînd mulțumit. Tocmai mă pregăteam să împing carasul mai într—o parte, cînd se auzi zgomotul unei mașini. Ridicînd ochii, am zărit o Volga ce venea drept spre noi.

—Or fi venit niscaiva autorități, îl auzii pe director. Inima mi se strînse de emoție.

Privind stăruitor mașina ce se apropia, am zărit numărul cunoscut și—mi veni să joc de fericire. Era Volga profesorului !

Cînd mașina se opri, m—am repezit spre ea ca să—l salut înaintea tuturor pe vechiul meu prieten. Dinăuntru coborî însă nu profesorul, ci... Scriitorul !

Ne—am uitat împietriți unul la altul, fără a ne crede ochilor, după care ne—am pomenit îmbrățișîndu—ne.

—Salut ! strigai eu.

—Sal—l—l—lut ! mă îngînă el.

De data asta nu m—am mai simțit jignit și m—am lipit de pieptul lui.

Cei care nu—mi cunoșteau biografia s—au mirat grozav că un scriitor atît de cunoscut mă întîmpină așa de călduros.

—Ei, Negrilă, de—acum încolo nu ne vom mai despărți niciodată ! zise el. Apropo ! Nu demult am primit cadou — la nunta mea de argint — o vază de cristal. O să ai serios de lucru !

—A, vă cunoașteți ? se miră profesorul. Printre altele, să știți că e specialist nu numai în vase, ci și în creme cosmetice...

Deodată mă întristai : oare nici în asemenea clipe solemne nu se putea renunța la aluzii neplăcute ?

—Ce urît ! rostii cu dojana în glas.

—Ce urlî—l—l—lît ! îmi poci cuvintele Scriitorul.

—Ce urlît ! repetă și profesorul. Doar Kostea nu mă tachina.

—Ei, Negrilă, zise el, n—am știut pînă acum că nu poți pronunța bine litera „r”. Trebuie să exersezi mai mult.

Toți izbucniră în rîs. Era un rîs sincer și de aceea nu m—am supărat pe prietenii mei.

O săptămînă întreagă Scriitorul privi cum muncesc pescarii, făcu cunoștință cu ei, admiră iazurile și primi cu plăcere invitația de a gusta din crape. M—am străduit să—l ajut în această din urmă direcție. Și iată că a venit vremea plecării.

—Ce zici, Negrilă, ne întoarcem acasă ? mă întrebă Scriitorul.

—De acord ! i—am răspuns prompt.

Astfel am revenit în casa unde îmi petrecusem o bună parte din perioada tinereții. Soția scriitorului m—a întâmpinat fără prea mare entuziasm. Nu mă așteptam la o primire călduroasă, cu atît mai mult cu cît, ca și înainte, nu existau șoareci în apartament. Prezența mea acolo era într—un fel nemotivată (desigur, din punctul de vedere al soției Scriitorului).

Mi—am petrecut o săptămînă trîndăvind. Simțind apoi muștrări de conștiință, mi—am zis : „Nu pot sta mai departe ca un trîntor !" Ce să fac ? De ce muncă folositoare să mă apuc ? Doar nu era să mă ocup numai de prinderea moliilor sau a muștelor !

Și atunci am hotărît să mă așez, cum spun scriitorii, la masa de lucru (pentru mine asta însemna să mă bag sub masă) și să povestesc tuturor peripețiile prin care am trecut.